

การศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายและการยกเลิกพืชกระท่อม
ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมาย
ว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

โดย

นายวิฑูรย์ สุนทรขจิต

รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
กระทรวงยุติธรรม

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 26
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2556 – 2557

บทคัดย่อ

เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายและการยกเลิกพีชกระท่อมออกจาก
ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย นายวิฑูรย์ สุนทรขจิต หลักสูตร ปรอ. รุ่นที่ 26

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายการยกเลิก
พีชกระท่อมออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
พร้อมทั้ง ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็น ต่อนโยบายการยกเลิกพีชกระท่อมออกจาก
ยาเสพติดให้โทษ โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ประชาชนทั่วไป
เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ส. ตำรวจ และสาธารณสุขในพื้นที่ปฏิบัติงานของ สำนักงาน ปปส.ภาค 1 –
9 และ สำนักงาน ปปส.กทม. จำนวน 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า มีทางเลือกเชิงนโยบาย 4 แนวทางในการพัฒนานโยบายด้านพีช
กระท่อม ซึ่งมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยตามลำดับ คือ ไม่ควรปรับแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับ
พีชกระท่อม โดยให้พีชกระท่อมเป็นยาเสพติด ประเภท 5 คงเดิม ไม่ควรปรับแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติด
ให้โทษ พ.ศ. 2522 แต่ควรปรับปรุงระเบียบให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ ควรปรับแก้ไข พ.ร.บ.
ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 บางประเด็น และ ยกเลิกพีชกระท่อมออกจากกฎหมายยาเสพติด

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า การเคี้ยวใบกระท่อมไม่ใช่ความผิด เป็นวิถีชุมชน
ไม่สร้างปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสังคม ไม่รู้สึกกลัว กังวล เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและ
ทรัพย์สินหากญาติ เพื่อน สมาชิกในสถานศึกษา/สถานที่ทำงาน/ชุมชน เป็นผู้เสพใบกระท่อม แต่ไม่
เห็นด้วยเรื่อง การเปิดเสรีการเสพ และการแปรรูปพีชกระท่อม โดยส่วนใหญ่ไม่แน่ใจในแนวทาง
ควบคุมและใช้ประโยชน์จากพีชกระท่อม

จากการศึกษาพบว่าผู้ที่อาศัยในพื้นที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพีชกระท่อมแตกต่าง
กัน โดยผู้ที่อาศัยในพื้นที่ภาคใต้มีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการใช้พีชกระท่อมมากกว่าผู้ที่อาศัยในพื้นที่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และผู้ที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับพีชกระท่อมต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
ควบคุมและใช้ประโยชน์จากพีชกระท่อมต่างกัน ดังนั้น กระบวนการพัฒนานโยบายด้านพีชกระท่อมจึง
ต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ที่ครอบคลุมหลายมิติเพื่อการยอมรับองค์
ความรู้ร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีแผนงาน และตัวชี้วัดในระยะ ยาวที่ครอบคลุมทั้งมิติ
ความสำเร็จและผลกระทบของนโยบาย ตลอดจน รมรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพีช
กระท่อม และเหตุผลความจำเป็นในการพัฒนานโยบายเพื่อลดความขัดแย้งในสังคม

คำนำ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายการยกเลิกฟิชกระต้อมออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พร้อมทั้ง ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อนโยบายการยกเลิกฟิชกระต้อมออกจากยาเสพติดให้โทษ โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ประชาชนทั่วไป เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ส. ตำรวจ และสาธารณสุขในพื้นที่ปฏิบัติงานของ สำนักงาน ปปส.ภาค 1 – 9 และ สำนักงาน ปปส.กทม. จำนวน 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นควรปรับปรุงระเบียบให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ ควรปรับแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 บางประเด็น และยกเลิกฟิชกระต้อมออกจากกฎหมายยาเสพติด

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ และผู้ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวต่อไป

(นายวิฑิตวัสส์ สุนทรขจิต)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร ปรอ. รุ่นที่ 26

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง – ฉ
สารบัญตาราง	ช – ซ
บทที่ 1 บทนำ	1 - 5
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6 - 50
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ	7
ความหมายของนโยบายสาธารณะ	10
การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ	12
กระบวนการนโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ	14
พืชกระท่อมในสังคมไทย และผลกระทบของพืชกระท่อมในมิติต่าง ๆ	18
การควบคุมพืชกระท่อม ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522	23
สถานะของกระท่อมในระดับนานาชาติ	25
การศึกษาผลกระทบต่าง ๆ ในการควบคุมพืชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษ ในประเภทที่ 5	27

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความรู้ความเข้าใจของหน่วยงานด้านนโยบาย ภาคสังคม และประชาชนทั่วไป ถึงผลกระทบต่อร่างกาย และสังคม	32
บทเรียนด้านการเปิดเสรีการเสพ ครอบครอง จำหน่าย และผลิตสารเสพติดของต่างประเทศ	37
แนวคิดเรื่องความคิดเห็น	38
แนวคิดเรื่องความรู้ความเข้าใจ	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ	46
กรอบแนวคิดในการวิจัย	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	51 – 60
วิธีการวิจัย	51
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	51
ข้อจำกัดในการวิจัย	54
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล	54
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	54
การทดสอบเครื่องมือ	58
การรวบรวมข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูล	59
สมมติฐานการวิจัย	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61 - 98
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ข้อมูลส่วนบุคคล	62
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม	65
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม	74

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความคิดเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อมในฐานะเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5	77
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม	84
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	99 - 116
สรุป	100
อภิปรายผล	107
ข้อเสนอแนะ	108
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก	119
ประวัติย่อผู้วิจัย	128

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
4-1	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	63
4-2	แสดงร้อยละและจำนวนของผู้มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พืชกระท่อม	65
4-3	แสดงจำนวนและร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม	66
4-4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับพืชกระท่อม	74
4-5	แสดงร้อยละและจำนวน (คน) ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม	75
4-6	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับ การใช้พืชกระท่อม	76
4-7	แสดงร้อยละและจำนวน (คน) ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อม ในฐานะเป็นยาเสพติดให้โทษ ประเภท 5	78
4-8	แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อมในฐานะ เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5	80
4-9	แสดงร้อยละและจำนวน (คน) ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและ ใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม	84
4-10	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับ การควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม	88
4-11	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน	92
4-12	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีที่อยู่ต่างกัน	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4 – 13 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มี ที่อยู่ต่างกันและความความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อมเป็นรายคู่	94
4 – 14 แสดงการเปรียบเทียบความความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและ ใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีที่อยู่ต่างกัน เป็นรายคู่	95
4 – 15 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม ของผู้ที่มีอาชีพต่างกัน	95
4 – 16 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน	96
4 – 17 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับ การควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม ระหว่างผู้ที่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม ต่างกัน	97
4 – 18 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์ จากพืชกระท่อมระหว่างผู้ที่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม ต่างกันเป็นรายคู่	98

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พืชกระท่อม (Mitragynia Speciosa Korth) เป็นไม้ผลัดใบเขตร้อน ซึ่งจัดอยู่ในตระกูล Rubiaceae (ตระกูลเดียวกับกาแฟ) มีถิ่นกำเนิดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความสูงถึง 15 เมตร หรือมากกว่านี้ ใบมีขนาดใหญ่ กว้าง พืชกระท่อมถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษาโรคและความบันเทิงมาเป็นเวลานาน ในประเทศไทยสามารถพบต้นกระท่อมได้มากในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศ

พืชกระท่อมออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง ทั้งกระตุ้นและกดประสาทซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณใช้ ใบกระท่อมมีสารอัลคาลอยด์ (Alkaloid) กว่า 25 ชนิด ในจำนวนนี้สารอัลคาลอยด์ที่สำคัญที่สุดคือ สารไมตราจินิน (Mitragynine) สารอัลคาลอยด์ตัวอื่น ๆ ได้แก่ ไมตราฟิลลีน (Mitrephylline) สเปซิโวจินิน (Speciogynine) และไฮดร็อกไซไมตราจินิน 7 (7-Hydroxymitragynine) เป็นต้น ในขณะที่สารไมตราจินินที่มีความเข้มข้นสูงออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ส่วนสารไฮดร็อกไซไมตราจินิน 7 เป็นสารอัลคาลอยด์ที่สำคัญในการออกฤทธิ์กดประสาท ซึ่งสามารถบรรเทาอาการปวดได้มากกว่ามอร์ฟีน

การบริโภคใบกระท่อมในประเทศไทย คนไทยจะนิยมบริโภคใบกระท่อมกันเมื่อใดไม่อาจทราบได้แน่นอน เมื่อย้อนไปตรวจสอบประวัติศาสตร์กฎหมายถึง พ.ศ. 1903 ในสมัยพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาในกฎหมายตราสามดวง ว่าด้วยลักษณะโจร ก็ไม่ได้บัญญัติให้กระท่อมเป็นสิ่งผิดกฎหมาย คงมีแต่เฉพาะฝิ่นเท่านั้นที่ห้ามการบริโภคครอบครองหรือจำหน่าย การที่แพทย์พื้นบ้านได้ใช้กระท่อมเป็นตัวยาสุมไพรไทย แสดงให้เห็นว่าคนไทยได้ใช้กระท่อมกันมาเป็นเวลานานและใช้กันอย่างแพร่หลายนั่นเอง

จากการศึกษาประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศไทย คือ ลาว เขมร มาเลเซีย อินโดนีเซีย พบว่า พืชกระท่อมที่อยู่ในรูปของ ต้น ใบ ราก ไม่เป็นสิ่งผิดกฎหมายของประเทศเหล่านี้ และประชาชนบางกลุ่มที่นิยมบริโภคในรูปของใบสด เพื่อกระตุ้นการทำงาน อีกทั้งในข้อตกลงของสหประชาชาติก็ไม่ได้กำหนดให้กระท่อมเป็นสิ่งเสพติด หรือผิดกฎหมาย หากแต่ถูกระบุให้เป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่ (New Psychotropic Substances : NPS) ประเภทพืช (Plant-based NPS) ซึ่งสหประชาชาติระบุว่า NPS คือสารหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อ

จิตและประสาท หรือผลิตภัณฑ์ที่ถูกผลิตขึ้นมาให้ออกฤทธิ์คล้ายกับสารหรือวัตถุ ที่ได้รับการควบคุมทางกฎหมาย ซึ่งมักถูกใช้ในทางที่ผิด และไม่ถูกควบคุมโดยกฏบัตรสหประชาชาติ ในยุโรปหลายประเทศกระท่อมอยู่ภายใต้การควบคุม โดยในสหรัฐอเมริกากระท่อมอยู่ในรายชื่อยาและสารเคมีที่ต้องเฝ้าระวัง คงมีประเทศไทยประเทศเดียวเท่านั้นที่กำหนดให้กระท่อมเป็นพืชที่ผิดกฎหมาย นอกจากนี้ พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. ป่าไม้ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2518 ได้กำหนดให้ต้นกระท่อมเป็นพืชหวงห้าม จะตัดฟันต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน ทำให้เกิดปัญหาว่าหากประชาชนมีต้นกระท่อมอยู่ในสวน หรือที่คันทิ้งจะไปตัดโดยพลการไม่ได้ แต่ขณะเดียวกันการครอบครองกระท่อมก็ผิดกฎหมายตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

กระท่อมเพิ่งปรากฏเป็นยาเสพติดต้องห้ามตามกฎหมายเป็นครั้งแรกในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (รัชกาลที่ 8) ซึ่งเหตุผลที่แท้จริงของการออก พ.ร.บ. พืชกระท่อม พ.ศ. 2486 เนื่องจากฝิ่นที่รัฐเป็นผู้ผูกขาดผลิตฝิ่นสุก ฝิ่นดิบ มีราคาแพง ทำให้คนหันมาสูบกระท่อมแทนฝิ่น ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าแท้ที่จริงการตรา พ.ร.บ. พืชกระท่อม พ.ศ. 2486 และใช้สืบเนื่องมาจนทุกวันนี้ มีเหตุผลและหลักการทางการค้าทางภาษีของรัฐ หาใช่เพราะเหตุที่พืชกระท่อมเป็นพืชเสพติดเองไม่ ซึ่งหลักเกณฑ์ที่องค์การอนามัยโลกกำหนดเป็นแนวทางในการพิจารณา เพื่อจัดให้เป็นยาเสพติดที่จะต้องควบคุมนั้นมีดังนี้

1. เมื่อไม่ได้เสพแล้วก่อให้เกิดอาการขาดยา
2. มีประโยชน์ทางการแพทย์น้อยหรือไม่มีเลย
3. ก่อให้เกิดปัญหาทางสาธารณสุข
4. ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม

คนไทยโดยเฉพาะในภาคใต้และประชากรในประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เคี้ยวใบกระท่อมมาช้านาน การใช้พืชกระท่อมแบบดั้งเดิมของคนในภาคใต้ของไทยไม่ได้ถูกมองว่าเป็น “การใช้ยาเสพติด” แต่อย่างใด และผู้ใช้พืชกระท่อมไม่ถูกตีตราหรือเลือกปฏิบัติอีกด้วย พืชกระท่อมนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในภาคใต้ซึ่งฝังรากลึกลงในขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ได้แก่ พิธีกรรมท้องถิ่น ศิลปะการแสดงทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ร้านน้ำชา และรวมถึงการทำงานและการใช้แรงงาน เช่น การทำสวนยางพาราและการออกหาปลาในทะเล ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดทางภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส นับถือศาสนาอิสลาม และศาสนามีบทบาทบุญคุณที่เคร่งครัดในการห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พืชกระท่อมจึงเป็นสิ่งที่ทดแทน ซึ่งพืชกระท่อมไม่ใช่สิ่งต้องห้ามตามหลักศาสนา หากแต่เป็นสิ่งต้องห้ามตามกฎหมายของรัฐ

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพืชกระท่อมถูกควบคุมโดย พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ตามมาตรา 7 (5) มาตรา 26 มาตรา 48 มาตรา 57 มาตรา 75 วรรค 2 มาตรา 76 วรรค 2 มาตรา 76/1 วรรค 3 และวรรค 4 มาตรา 89 มาตรา 92 วรรค 2 มาตรา 93 วรรค 1 วรรค 2 วรรค 3 มาตรา 93/1 วรรค 2 และมาตรา 101 ทวิ ซึ่ง ในอีกแง่มุมหนึ่งจะยังรู้สึกว่ ใบกระท่อมเป็นสารเสพติดอย่างหนึ่ง เพราะถึงแม้ว่าในทางการแพทย์จะพบว่าใบกระท่อมมีสรรพคุณเป็นยา และให้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ แต่หากผู้ใดใช้ใบกระท่อมเป็นเวลานาน ก็จะมีอาการติด ซึ่งมีผลกระทบต่อร่างกายแน่นอน คนที่เคยทดลองเคี้ยว ก็จะเพิ่มปริมาณการใช้ใบกระท่อมขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งถือเป็นอาการติดอย่างหนึ่ง อาการของผู้ติดใบกระท่อมมีลักษณะคล้ายกับแอมเฟตามีน คือ เบื่ออาหาร ทำงานได้มากเกินปกติ ตื่นเต้น เพราะประสาทถูกกระตุ้น แต่ยังไม่เคยมีรายงานผู้เสพยาเสพติดใบกระท่อมก่อปัญหาอาชญากรรมหรืออุบัติเหตุ เหมือนที่ได้รับข้อมูลในกรณีเสพยาแอมเฟตามีน ดังนั้นจึงถือว่าใบกระท่อมเป็นสารเสพติดอยู่ดี เพราะก็มีผลข้างเคียงต่อร่างกายในแง่ลบ โดยการทำให้ร่างกายทรุดโทรมลงหากขาดยา ซึ่งจะปรากฏอาการขาดยาหลายลักษณะ กล่าวคือ จะไม่มีแรง ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อและกระดูก แขนขากระตุก รู้สึกอ่อนเพลีย ไม่สามารถทำงานได้ อารมณ์ซึมเศร้า จมูกแฉะ น้ำตาไหล บางรายจะมีท่าทางก้าวร้าว แต่เป็นมิตร (Hostility) นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร ซึ่งตรงกันข้ามกับอาการขาดยาแอมเฟตามีนที่จะทำให้รู้สึกง่วงนอนมาก หัวใจ และมือสั่น

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายและการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ อันจะนำไปสู่การกำหนดคนนโยบายและแนวทางการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่มีประสิทธิภาพ และทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อคนนโยบายการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคนนโยบายการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อแผนนโยบายการยกเลิก “พีชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือนโยบายการควบคุม “พีชกระท่อม” เท่านั้น

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่

- เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุข ในพื้นที่รับผิดชอบของ สำนักงาน ปปส. ภาค 1-9 / สำนักงาน ปปส.กทม. รวมทั้งสิ้นจำนวน 200 คน

- ประชาชนทั่วไป ในพื้นที่รับผิดชอบของ สำนักงาน ปปส. ภาค 1-9 / สำนักงาน ปปส.กทม. พื้นที่ละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน

สมมติฐานการวิจัย

1. อายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพีชกระท่อมแตกต่างกัน
2. บุคคลที่อาศัย/ทำงานในพื้นที่แตกต่างกัน (พื้นที่รับผิดชอบของ สำนักงาน ปปส. ภาค 1-9 / สำนักงาน ปปส.กทม.) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพีชกระท่อมแตกต่างกัน
3. ข้าราชการที่ทำงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพีชกระท่อมแตกต่างจากประชาชนทั่วไป
4. ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพีชกระท่อมแตกต่างกัน
5. บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพีชกระท่อมต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพีชกระท่อมแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบความคิดเห็นของผู้ที่รับผลกระทบจากการใช้พีชกระท่อม
2. ได้ข้อเสนอการพัฒนานโยบายที่เกี่ยวข้องกับ “พีชกระท่อม”
3. ได้แนวทางการพัฒนาข้อเสนอแนวทางปฏิบัติ หากมีการยกเลิก “พีชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

คำจำกัดความ

1. สารอัลคาลอยด์ (Alkaloid) อัลคาลอยด์ เป็นสารอินทรีย์ที่มีลักษณะเป็นด่าง และมีไนโตรเจน (Nitrogen) เป็นส่วนประกอบ มีรสขม ไม่ละลายน้ำ แต่ละลายได้ดีในตัวทำละลายอินทรีย์ (Organic Solvent) เป็นสารที่พบมากในพืชสมุนไพร แต่ปริมาณสารจะต่างกันไปตามฤดูกาล สารประเภทนี้จะมีฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาในหลายระบบ ตัวอย่างเช่น Reserpine ในรากระย่อม สรรพคุณลดความดันเลือด สาร Quinine ในเปลือกต้นชิงโคนา (Cinchona) มีสรรพคุณรักษาโรคมalaria และสาร Morphine ในยางของผลฝิ่น มีสรรพคุณระงับอาการปวด เป็นต้น

2. มอร์ฟีน (Morphine) เป็นตัวยาสำคัญในฝิ่น เป็นยาบรรเทาในกลุ่มโอปิออยด์ที่ทรงพลังมาก เหมือนกับโอปิแอตตัวอื่น ๆ มอร์ฟีนจะออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง (Central Nervous System-CNS) และมีผลที่ซินแนปส์ (Synapse) ใน อาร์คูเอต นิวเคลียส (Arcuate Nucleus) เป็นผลให้บรรเทาความเจ็บปวดได้เป็นอย่างดี

3. แอมเฟตามีน (Amphetamine, Amfetamine) เป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ปี พ.ศ. 2518 แต่ในปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศกระทรวงฯ ฉบับที่ 135 ปี พ.ศ. 2539 กำหนดให้เป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษปี พ.ศ. 2522 เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2539 แอมเฟตามีน มีลักษณะเป็นผงผลึกสีขาว ไม่มีกลิ่น มีรสขมนิดๆ มีสูตรทางเคมีคือ $C_9H_{13}N$

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ คือ ความเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อมในฐานะเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 และความเห็นเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการควบคุมพืชกระท่อมหากยกเลิกพืชกระท่อมกฎหมายยาเสพติด (ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 5)

5. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม คือ ข้อเท็จจริงและประสบการณ์ที่มีต่อพืชกระท่อม

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ จะทบทวนวรรณกรรม ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัย ในการพิจารณากำหนดนโยบายการควบคุม “พีชกระท่อม” เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ
- ความหมายของนโยบายสาธารณะ
- การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ
- กระบวนการนโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ
- พีชกระท่อมในสังคมไทย และผลกระทบของพีชกระท่อมในมิติต่าง ๆ
- การควบคุมพีชกระท่อม ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
- สถานะของกระท่อมในระดับนานาชาติ
- การศึกษาผลกระทบต่าง ๆ ในการควบคุมพีชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภทที่ 5
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ
- ความรู้ความเข้าใจของหน่วยงานด้านนโยบาย ภาคสังคม และประชาชนทั่วไปถึงผลกระทบต่อร่างกาย และสังคม
- บทเรียนด้านการเปิดเสรีการเสพ ครอบครอง จำหน่าย และผลิตสารเสพติดของต่างประเทศ
- แนวคิดเรื่องความคิดเห็น
- แนวคิดเรื่องความรู้ความเข้าใจ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ

1. ทฤษฎีชนชั้นผู้นำ (Elite Theory) เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายถึง การกำหนดนโยบาย จากความปรารถนาและความต้องการของชนชั้นผู้นำประเทศเนื่องจากประเทศถูกปกครอง ด้วยระบอบ อำนาจอธิปไตยเป็นของผู้ปกครองประเทศแต่ผู้เดียว ซึ่งผู้นำในระบอบนี้ใช้อำนาจอย่างเบ็ดเสร็จหรือแบบ เผด็จการ หรือสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ฯลฯ เพราะหลักการของตัวแบบชนชั้นผู้นำที่ใช้ในการวิเคราะห์ การกำหนดนโยบายสาธารณะ จะให้ความสำคัญกับบทบาทหรืออิทธิพลของชนชั้นผู้นำหรือชนชั้น ผู้ปกครอง ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ นโยบายสาธารณะอย่างเด็ดขาด โดยชนชั้นปกครองเหล่านี้จะ ยึดถือความพึงพอใจ (Preference) หรือค่านิยม (Values) ของตนเองและพวกพ้องที่ใกล้ชิดเป็นเกณฑ์ ในการตัดสินใจนโยบาย ด้วยเหตุนี้ นโยบายจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความพอใจหรือค่านิยมส่วนตัวของ ชนชั้นผู้นำโดยตรง ข้าราชการเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่นำนโยบายที่กำหนดโดยชนชั้นผู้นำไปสู่ประชาชน เท่านั้น ทิศทางของการกำหนดนโยบายจึงเป็นทิศทางแบบ แนวตั้ง (Vertical) จากชนชั้นผู้ปกครองลงมา ผู้ประชาชน

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม (Group Theory) ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายการกำหนด นโยบายสาธารณะที่มาจากระบอบการเมืองที่ประกอบไปด้วย กลุ่มผลประโยชน์ที่ต่างช่วงชิงอำนาจ และผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เปรียบเสมือนระบอบที่มีแรงผลักดันและแรงกดดันที่กระทำ ปฏิสัมพันธ์ต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งผลของความสมดุลของการต่อสู้ระหว่างกลุ่ม ความสมดุลเหล่านี้เกิดขึ้นจากอิทธิพลระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ที่ตกลง ประนีประนอมกับการ เปลี่ยนแปลง อิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ใดที่คาดหมายได้ว่า จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนนโยบาย สาธารณะที่เกี่ยวข้องและนโยบายจะถูกเปลี่ยนทิศทาง ไปสู่กลุ่มที่มีอิทธิพลมากกว่า ส่วนกลุ่มที่มี อิทธิพลน้อยกว่าจะเป็นผู้สูญเสียผลประโยชน์ ตัวแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่มจะให้คำอธิบายที่ชัดเจน เกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบของการต่อสู้ระหว่างกลุ่ม โดยผู้กำหนดนโยบายจะถูกพิจารณา ว่าเป็น ผู้ที่ตอบสนองต่อความกดดันของกลุ่ม ได้แก่ การต่อรอง (Bargaining) การประนีประนอม (Compromising) การพยายามที่จะก่อให้เกิดการรวมกลุ่มเสียงข้างมาก เพื่อให้การประนีประนอม ประสบผลสำเร็จโดยง่าย โดยนัยนี้ นักการเมืองที่เป็นตัวแทนของกลุ่มที่มีรากฐานกว้างขวางกว่าจะ ได้เปรียบกลุ่มที่มีรากฐานที่เล็กกว่า

3. ทฤษฎีเชิงระบบ (System Theory) ทฤษฎีนี้เป็นการอธิบายให้เห็นถึงนโยบาย สาธารณะที่มาจากกรอบความคิดเชิงฐานคิดเป็นระบบที่คำนึงถึงระบบของสิ่งมีชีวิต ซึ่งจะต้องทำงาน อย่างเป็นระบบ โดยมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดย Easton ได้นำมาประยุกต์ในการอธิบาย การเมืองว่า การเมืองดำรงอยู่เสมือนชีวิตการเมือง (Political Life) ดังนั้น ชีวิตการเมืองจึงดำรงอยู่ อย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมือง และสิ่งแวดล้อม (Environment)

ที่อยู่ล้อมรอบระบบการเมือง พลังของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อระบบการเมือง เรียกว่า ปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งเป็นเงื่อนไขหรือสถานการณ์สำคัญประกอบไปด้วยความต้องการ การเรียกร้องและการสนับสนุนของประชาชนและสังคม ส่วนระบบการเมืองเปรียบเสมือนกล่องดำ (Black Box) คือ กลุ่มของโครงสร้าง มีกิจกรรมทางการเมืองและการบริหารที่สัมพันธ์กัน ส่วนการใช้อำนาจในการบริหารตามค่านิยมของสังคม ประเพณี และกฎ ระเบียบต่างๆ (Conversion Process) เมื่อปัจจัยนำเข้าได้เข้ามาสู่กระบวนการของกล่องดำ ก็จะผลิตผลลัพธ์หรือผลผลิตออกมาเรียกว่า ปัจจัยนำออก (Out Put) ของระบบการเมือง หรือผลผลิตของระบบการเมือง และผลผลิตของระบบการเมืองนี้เองก็จะทำหน้าที่ส่งย้อนกลับเข้าสู่สิ่งแวดล้อมในรูปของผลสะท้อนกลับหรือผลกระทบ (Feed Back) เพื่อสนองตอบความต้องการของสังคมและการสนับสนุนของประชาชนอันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างแรงผลักดันของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อระบบการเมือง เกิดความสัมพันธ์ แบบพลวัต (Dynamic System) โดยจะมีการปรับตัวเพื่อสร้างระบบให้มีความสมดุลเพื่อให้ ชีวิตการเมืองดำรงอยู่ได้ตลอดไป

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับสถาบัน (Institutional Theory) แสดงให้เห็นถึงนโยบายสาธารณะในฐานะที่เป็นผลผลิตของสถาบันทางการเมือง โดยโครงสร้างของสถาบันทางการเมือง การจัดระเบียบในสถาบัน และขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ ของสถาบันทางการเมือง ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องต่อการกำหนดนโยบายและเนื้อหาของนโยบายสาธารณะ ทฤษฎีสถาบันการเมืองเปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีเชิงระบบ ทั้งนี้ เพราะวาทกรรมทางการเมืองโดยทั่วไป ล้วนมีศูนย์กลางอยู่ที่สถาบันทางการเมืองทั้งสิ้น สถาบันทางการเมืองที่สำคัญเหล่านี้ ได้แก่ สถาบันนิติบัญญัติ สถาบันบริหาร สถาบันตุลาการ สถาบันการปกครองท้องถิ่น และสถาบันพรรคการเมือง เป็นต้น ซึ่งนโยบายสาธารณะจะถูกกำหนดไปปฏิบัติและใช้บังคับโดยสถาบันเหล่านี้ ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายสาธารณะและสถาบันราชการจะดำเนินไปอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ นโยบายจะไม่มีผลเป็นนโยบายสาธารณะจนกว่านโยบายนั้นจะได้รับความเห็นชอบ ถูกนำไปปฏิบัติ และใช้บังคับโดยสถาบันราชการที่รับผิดชอบหรือสถาบันราชการที่มีบทบาทในการกำหนดคุณลักษณะของนโยบายสาธารณะ เพราะสถาบันราชการ เป็นผู้รับรองความชอบธรรม (Legitimacy) ของนโยบาย เนื่องจากจะมีผลเป็นข้อผูกพันทางกฎหมายที่ประชาชนต้องปฏิบัติตาม นอกจากนี้ยังต้องมีลักษณะของความครอบคลุม ทั้งสังคม (Universality) และรัฐบาลเท่านั้นที่เป็นผู้ผูกขาดอำนาจการบังคับใช้ (Coercion) กล่าวคือ มีแต่รัฐบาลเท่านั้นที่สามารถลงโทษผู้ฝ่าฝืนนโยบายหรือกฎหมายของรัฐได้ นอกจากทฤษฎีสถาบันทางการเมืองนี้แล้ว Lester and Stewart ได้ให้ความสำคัญกับระบบราชการและตัวข้าราชการที่มีมุมมองที่เรียกว่า Subgovernment Perspective มีส่วนสำคัญและมีอิทธิพลยิ่งต่อการกำหนดนโยบายอีกด้วย โดยให้เหตุผลว่า การทำงานของ Subgovernment ประกอบไปด้วย บุคลากรที่มีการเชื่อมโยงกับนักการเมือง ผู้เชี่ยวชาญระบบสภาในการแก้ปัญหาสาธารณะ และระบบการทำงานของราชการ และนักวิชาการในการแก้ปัญหาสาธารณะ โดยน่านโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งตัวเชื่อมโยงทั้ง 3 ส่วน คือ ตัวข้าราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมี

อิทธิพลต่อการดำเนินงานในนโยบายสาธารณะ อันเป็นส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องใกล้เคียงกับตัวแปรอีกตัวหนึ่ง ต่อการกำหนดนโยบาย

5. ทฤษฎีตัวแบบเชิงเหตุผล (Rational Model) ในการศึกษา นโยบายสาธารณะดังที่ Dye ได้กล่าวไว้ว่า ในความเข้าใจของการตัดสินใจด้วยเหตุผล เป็นตัวแบบที่มุ่งเน้นคุณค่าของนโยบายสาธารณะที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดทางสังคม โดยใช้หลักของการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ เป็นสำคัญ คือ จะไม่มีการใช้นโยบายที่มีต้นทุนสูงกว่าค่าผลประโยชน์ และผู้ตัดสินใจในการเลือกนโยบายนั้นจะเลือกทางเลือกที่ให้ประโยชน์ตอบแทนต่อต้นทุนหรือการลงทุนของภาครัฐที่สูงที่สุด เพื่อการนำนโยบายไปใช้ในการแก้ปัญหาของสังคมและประเทศชาติ ตลอดจน การปฏิบัติ โดยอาศัยการใช้ปัจจัยสำคัญในการเลือกนโยบายจาก ทฤษฎีการเลือกอย่างมี เหตุผล (Rational-Choice Theory) ผสมผสานกับหลักของเหตุผลด้วย กล่าวคือ ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล เป็นการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลของผู้ตัดสินใจเพื่อบรรลุความพึงพอใจสูงสุดของตนเอง โดยใช้หลักของเศรษฐศาสตร์จุลภาค ปัจจัยที่สำคัญ อาจเป็นอิทธิพลที่สูงสุด ในการเปลี่ยนแปลงของนโยบายหรือการดำเนินการตามนโยบาย นั้นๆ ให้เหมาะสมกับสภาพของสิ่งแวดล้อม ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ภายใต้กรอบความคิดของตัวแบบ หลักเหตุผล นโยบายสาธารณะจะมีลักษณะของหลักการเหตุผลก็ต่อเมื่อ ความแตกต่างระหว่างคุณค่าที่บรรลุและคุณค่าที่ต้องสูญเสียไปมีค่าเป็นบวก และมีค่ามากกว่าทางเลือกนโยบายอื่น ซึ่งค่าดังกล่าวมีความหมายถึง การคำนวณค่า คุณค่าทั้งทางการเงิน เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองทั้งหมด ในการเลือกนโยบาย โดยยึดหลักเหตุผลนั้น ผู้พิจารณาเลือกนโยบายควรมีหลักต้องคำนึงถึง 5 ประการ คือ

- 5.1 ผู้พิจารณาต้องเข้าใจถึงคุณค่าที่พึงปรารถนาของสังคมทั้งหมด และการให้น้ำหนัก ความสำคัญของคุณค่าเหล่านั้น
- 5.2 ผู้พิจารณาต้องเข้าใจทางเลือกนโยบายที่เป็นไปได้ทั้งหมด
- 5.3 ผู้พิจารณาต้องเข้าใจผลลัพธ์และการคาดหวังทั้งหมดของแต่ละทางเลือก
- 5.4 ผู้พิจารณาต้องสามารถคำนวณสัดส่วนระหว่างผลประโยชน์และต้นทุนของทางเลือกนโยบายนั้นๆ ได้ชัดเจน
- 5.5 การตัดสินใจผู้พิจารณาจะต้องพิจารณาเปรียบเทียบทางเลือกนโยบายอื่นๆ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ผลลัพธ์ของนโยบายที่ผ่านกระบวนการพิจารณาดังกล่าว ถือว่าเป็นการเลือกนโยบายโดยยึดหลักเหตุผลที่แท้จริง โดยทฤษฎีนี้ถือว่าเป็นรากฐานต่อทฤษฎี หลักการและเหตุผลของการตัดสินใจเลือกนโยบาย (The Rational-Comprehensive Theory)¹

---

¹ “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ”.(ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : <http://www.gotoknow.org/posts/458541, 2557>

ความหมายของนโยบายสาธารณะ

ความหมายของนโยบายสาธารณะนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้หลายความหมายด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1. โทมัส อาร์ ดาย ได้ให้ความหมายนโยบายสาธารณะ หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ

2. เจมส์อีแอนเดอสัน กล่าวไว้ว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมที่รัฐกระทำเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเจตนาเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ความยากจน การผูกขาด เป็นต้น

3. กวี รักษ์ชน กล่าวว่า นโยบายมีความหมาย 2 ลักษณะที่มีความสัมพันธ์กัน ลักษณะที่หนึ่งมีความหมายถึงกิจกรรม (activities) ส่วนอีกลักษณะหนึ่งจะมีความหมายในฐานะที่เป็นศาสตร์ (science) ซึ่ง 2 ลักษณะจะมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ นโยบายสาธารณะในฐานะที่เป็นศาสตร์จะทำการศึกษาจากนโยบายสาธารณะที่เป็นกิจกรรมแล้วนำมาสะสมกันเป็นความรู้หรือเป็นวิชา (subject) เพื่อประโยชน์ในการศึกษาที่จะได้ทำให้การกำหนดนโยบายในฐานะที่เป็นกิจกรรมบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4. สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ กล่าวว่า นโยบายสาธารณะจะต้องเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยรัฐบาล การตัดสินใจเลือกที่จะกระทำของรัฐบาลต้องคำนึงถึงคุณค่าของสังคมเป็นเกณฑ์โดยมุ่งที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นหลัก

5. ถวัลย์ วรเทพพุดพิพงษ์ กล่าวว่า นโยบายสาธารณะเป็นแนวทางปฏิบัติของรัฐบาล มีวัตถุประสงค์แน่นอนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างแก้ปัญหาในปัจจุบัน ป้องกันปัญหาในอนาคต ก่อให้เกิดผลที่พึงปรารถนา

6. กระมล ทองธรรมชาติ กล่าวถึงนโยบายว่า คือ แนวทางที่แต่ละประเทศได้เลือกปฏิบัติไปเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่กำหนดไว้อันเป็นวัตถุประสงค์ที่เชื่อกันว่าถ้าทำได้สำเร็จก็จะเป็นผลดีต่อประเทศของตน โดยทั่วไปนั้นรัฐบาลของประเทศจะตัดสินใจเลือกปฏิบัตินโยบายที่มีการเสี่ยงภัยน้อยที่สุดปฏิบัติได้ง่ายที่สุดและเป็นประโยชน์ต่อชาติมากที่สุด

7. กุลชน ธนาพงศธร แสดงทัศนะของนโยบายว่า ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาให้ความหมายในแง่มุมใดก็ตาม นโยบายของรัฐก็คือ แนวทางกว้าง ๆ ที่รัฐบาล ของประเทศหนึ่ง ๆ ได้กำหนดขึ้นเป็นโครงการ แผนการ หรือหมายกำหนดการเอาไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นหนทางขึ้นนำให้การปฏิบัติต่าง ๆ ตามมา ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ตลอดจนเพื่อธำรงรักษาหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของชาตินั้น ๆ

8. ทินพันซ์ นาเคตะ กล่าวไว้ว่า นโยบายของรัฐ หมายถึง สิ่งสำคัญสองประการ ประการแรก คือ แนวทางในการปฏิบัติของรัฐบาล ประการที่สอง คือ โครงการที่สำคัญ ๆ ซึ่งรัฐบาลจะต้องจัดให้มีขึ้น ด้วยการกำหนดเป้าหมายและวิธีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุสิ่งดังกล่าว

9. ปิยะนุช เงินคล้าย กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางหรือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ทำ ภายใต้อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยกำหนดเป็นหลักการ แผนงานหรือโครงการ เพื่อก่อประโยชน์แก่สังคมและส่วนรวม

10. Dye ให้ความหมายของคำว่า นโยบายสาธารณะ ว่า เป็นกิจกรรมที่รัฐบาลสามารถเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ สำหรับส่วนที่รัฐเลือกที่จะกระทำนั้น จะครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดของรัฐบาลทั้งกิจกรรมที่เป็นกิจวัตร และที่เกิดขึ้นในบางโอกาส ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้กิจกรรมที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำบรรลุเป้าหมายด้วยดีในการให้บริการแก่สมาชิกในสังคม ในส่วนที่รัฐบาลเลือกที่จะไม่กระทำก็ถือว่าเป็นสาระสำคัญของนโยบาย และยังได้กล่าวถึงคุณสมบัติ เป้าหมายของนโยบายสาธารณะเพิ่มเติมอีก ดังนี้

- 10.1 สามารถทำการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่มีต่อนโยบายได้
- 10.2 สามารถวิเคราะห์ถึงปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากนโยบายโดยขบวนการทางการเมือง
- 10.3 สามารถตรวจสอบผลลัพธ์ต่างๆ ที่เกิดจากนโยบายที่เป็นผลมาจากระบบการเมือง
- 10.4 สามารถทำการประเมินผลกระทบจากนโยบายที่มีต่อสังคมทั้งในเชิงที่คาดคิด ประมาณการไว้แล้วและผลที่จะเกิดโดยไม่ได้คาดคิด

11. Friedrich ให้ความเห็นว่า นโยบายสาธารณะ คือ ชุดของข้อเสนอ ที่เกี่ยวกับการกระทำของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือรัฐบาลภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ประกอบไปด้วย ปัญหาอุปสรรคและโอกาส ซึ่งนโยบายจะถูกนำเสนอเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาของประชาชน การกำหนดนโยบายนั้นมิได้เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันด่วน แต่นโยบายส่วนใหญ่จะต้องผ่านการพิจารณาเป็นขั้นตอน ซึ่งจะมีฝ่ายบริหารเข้ามามีบทบาทสำคัญกับฝ่ายการเมืองในการกำหนดนโยบาย

12. Eyestone ให้ความหมายว่า นโยบายสาธารณะ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การของรัฐกับสิ่งแวดล้อมขององค์การ ซึ่งเป็นความหมายที่ค่อนข้างกว้างและยากที่จะเข้าใจความหมายที่แท้จริง เพราะสิ่งแวดล้อมขององค์การอาจหมายถึง สิ่งแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ส่วนองค์การของรัฐ อาจมีความหมายครอบคลุมองค์การทั้งหมดของรัฐ ส่วนลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างองค์การของรัฐกับสิ่งแวดล้อมขององค์การก็อาจมีหลายลักษณะ

13. Lasswell and Kaplan ให้ความหมายไว้ว่านโยบายสาธารณะหมายถึง การกำหนด เป้าประสงค์ (Goals) ค่านิยม (Values) และการปฏิบัติ (Practices) ของโครงการรัฐ เป็นการระบุอย่าง ชัดเจนว่า กิจกรรมที่เป็นแผนงานหรือโครงการของรัฐที่เรียกว่านโยบายสาธารณะนั้น จะต้องสอดคล้อง กับค่านิยมของสังคม รวมถึงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย แนวความคิดของ Lasswell and Kaplan จึงให้ความชัดเจนเกี่ยวกับสาระสำคัญของนโยบายสาธารณะพอสมควร

14. Easton ให้ทัศนะว่านโยบายสาธารณะหมายถึง อำนาจในการจัดสรร ค่านิยมของ สังคมทั้งหมดและผู้ที่มีอำนาจในการจัดสรรก็คือ รัฐบาล และสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่ กระทำเป็นผลมาจากการจัดสรรค่านิยมของสังคม

จากค่านิยม หรือความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถผนวกรวมเอาแนวคิดของ นักวิชาการทั้งหมดเข้าด้วยกัน พอสรุปได้ว่านโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางปฏิบัติ อย่างกว้าง ๆ ที่ รัฐบาลประกาศหรือตัดสินใจเลือกว่าจะกระทำ หรือไม่กระทำอันจะเป็น เครื่องชี้แนวทางปฏิบัติที่จะ ทำให้บรรลุผลงานตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการสนองตอบ ความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวมเป็นหลัก ²

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาประเทศแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาล ที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิด โอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคราชการนั้น International Association for Public Participation ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นกรมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็น ระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้าสู่ กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การ ติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

---

² “ความหมายของนโยบายสาธารณะ”.(ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=3682.0,2557>

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นส่วนร่วมกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงสุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้าน ที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้ง่าย ๆ แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลา ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย

จากหลักการและความจำเป็นดังกล่าวทำให้การพัฒนากระบวนการที่ผ่านมามีได้รับการพัฒนากระบวนการบริหารราชการที่สนับสนุนการปรับกระบวนการทำงานของส่วนราชการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หรือที่เรียกว่า “การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม”

ในส่วนภาคราชการ การส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขและเป็นกุญแจดอกสำคัญของความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและเอื้อต่อประโยชน์สุขของประชาชน เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ระบบราชการมีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาระบบราชการยุคใหม่ที่เป็นราชการระบบเปิด

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่น จะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมี

ความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับการดำเนินงานราชการต่าง ๆ จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมที่เป็นพันธมิตรของภาครัฐ ซึ่งถึงเวลาแล้วที่ภาครัฐจะต้องร่วมมือกันเปิดระบบราชการให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อทำให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรม และลดความขัดแย้งในสังคม และที่สำคัญที่สุด คือ การสร้างกลไกของการพัฒนาระบบราชการที่ยั่งยืน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนนั่นเอง³

กระบวนการนโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ

จากบทความของ สุคนธา คงคิด และนายแพทย์สุชุม เจียมตน เรื่อง การวิจัยนโยบายคืออะไร และทำอะไร⁴ ให้ความหมายของคำว่า นโยบาย คือ แนวทางที่กำหนดขึ้นอย่างกว้างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ หรือข้อความทั่วไปซึ่งใช้เป็นตัวชี้้นำสำหรับการบริหารงานต่างๆ นอกจากนั้น ยังหมายถึง กลวิธีที่จะเป็นหนทางนำไปสู่เป้าหมายส่วนรวมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเหมาะสม

นโยบาย ประกอบด้วย การมีเป้าหมายที่จะกระทำ มีการกำหนดแนวทางและกฎเกณฑ์วิธีการ กลยุทธ์ กลวิธี เป็นเครื่องมือที่จะทำให้เห็นถึงแนวทางการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลลงภายในเวลาที่กำหนด เพื่อให้เกิดการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้จริง

---

³ “เอกสารแจกประกอบการประชุม วันที่ 21 กันยายน 2549 กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 20 กันยายน 2549”.(ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : www.moph.go.th/opdc/docs/การมีส่วนร่วมของประชาชน.doc

⁴ สุคนธา คงคิด และ สุชุม เจียมตน. “การวิจัยนโยบายคืออะไร และทำอะไร”, วารสารบริหารงานสาธารณสุข. ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2550 เข้าถึงได้จาก http://phad.ph.mahidol.ac.th/journal_admin/13-2/6.pdf, วันที่ 2 มิถุนายน 2557

กล่าวโดยสรุปนโยบายจึงหมายถึงสิ่งที่รัฐบาลหรือหน่วยงานนั้นๆ โดยผู้บริหารระดับสูงสุดต้องการเห็น ต้องการทำ หรือไม่ทำ เนื่องจากมองเห็นถึงผลสำเร็จของนโยบายนั้น โดยคนทั่วไปอาจจะยังมองไม่เห็นชัดเจนนักว่า นโยบายนั้นๆ จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดลอมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยแหล่งที่มาของนโยบายต่างๆ มาจากการสั่งการของผู้บริหาร (ซึ่งบางครั้งผู้ได้บังคับบัญชาอาจไม่เห็นด้วย) นโยบายที่เสนอขึ้นไป โดยเป็นเรื่องที่ผู้ได้บังคับบัญชาไม่แน่ใจว่าควรจะทำปฏิบัติอย่างไรจึงเสนอขึ้นไปให้ผู้บังคับบัญชาชี้แนวทางปฏิบัติ และเมื่อเกิดเหตุการณ์ลักษณะเดียวกันอีกผู้ปฏิบัติจะตัดสินใจปฏิบัติเหมือนครั้งก่อนๆ และสุดท้ายคือนโยบายที่เข้าใจเอง ซึ่งนโยบายลักษณะนี้ไม่ได้ประกาศเป็นทางการ ไม่มีผู้บริหารคนใดใส่ใจมากนักและเมื่อเกิดปัญหาผู้บริหารไม่ได้กล่าวตักเตือนผู้ปฏิบัติจึงคิดว่าปฏิบัติได้

นโยบายสาธารณะ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับคนหมู่มาก การทำนโยบายมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ไม่เกิดจากคนกลุ่มเดียวกัน เป็นเรื่องของความร่วมมือของคนในสังคม เป็นเรื่องซับซ้อนที่ไม่ตกอยู่ในมือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นการระบุปัญหาและตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนก่อนที่จะกำหนดเป็นนโยบาย โดยการกำหนดนโยบายสาธารณะจะกำหนดขึ้นภายใต้ทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว และมีตัวแบบในการพัฒนานโยบายสาธารณะหลายตัวแบบ เช่น การกำหนดนโยบายที่เป็นกระบวนการ

ขั้นตอนกระบวนการนโยบายสาธารณะที่ดี

1. การสร้างนโยบายที่ดีควรอยู่บนฐานความรู้ (Knowledge-Based Policy Formulation) โดยมีปัจจัยหลัก 2 ประการที่จะก่อให้เกิดนโยบายสาธารณะที่ดี คือ ปัจจัยด้านข้อมูลและความรู้ที่ดี และด้านกระบวนการนโยบายที่ดี

- ปัจจัยด้านข้อมูลและความรู้ที่ดี

ปัจจัยที่มีผลต่อการนำความรู้ที่ดี และผลงานวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติ⁵ ประกอบด้วย เป็นผลงานวิจัยที่มีการติดต่อกันระหว่างนักวิจัยและผู้กำหนดนโยบาย มีเงื่อนไขที่เหมาะสม ผลของการวิจัยต้องสนับสนุนความคิดหรือแนวนโยบายที่มีอยู่ โดยผู้กำหนดนโยบายมีความเชื่อว่าหลักฐานจากการวิจัยเป็นสิ่งสำคัญในการถ่วงดุลกับผู้เชี่ยวชาญและใช้ปฏิบัติงานได้จริง ผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้ร่วมผลิตหลักฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ผลการวิจัยนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ผลการวิจัยนำไปสู่การปฏิบัติ และสามารถยกเลิกการปฏิบัติได้โดยไม่เกิดความเสียหาย ผลักดันให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ด้าน

⁵ กัทวันชัย วรรณารัตน์ และคณะ. องค์ความรู้ กรณีศึกษาด้านการแปรผลการศึกษาวิจัยสุขภาพไปสู่การปฏิบัติระดับนโยบายสาธารณะ และการประยุกต์ใช้. (กรุงเทพฯ, 2555). หน้า 11-12.

นโยบายได้รับการตีพิมพ์ จัดให้มีการสนับสนุนด้านหลักฐานเชิงประจักษ์จากหน่วยงาน มีรูปแบบการคาดประมาณการในอนาคตให้กับผู้เชี่ยวชาญภายนอกได้ประเมิน เผยแพร่ข้อมูลให้สาธารณชนได้รับรู้ เพื่อให้เกิดการผลักดันสู่นโยบาย กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้ตรวจสอบภายใน จัดเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในในกระบวนการกำหนดนโยบายทุกระดับ เชื่อมโยงแผนการวิจัยและพัฒนา กับแผนการดำเนินงานขององค์กร สรรหานักวิจัยจากภายนอกมาร่วมงานในฐานะคู่ความร่วมมือมากกว่าเป็นการจ้างงาน ฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ใช้หลักฐานเชิงประจักษ์

- ปัจจัยด้านกระบวนการนโยบายที่ดี

กระบวนการด้านนโยบายที่ดี ประกอบด้วย

1. ต้องเป็นกระบวนการพัฒนานโยบายแบบมีส่วนร่วม โดยมีความเป็นตัวแทนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ซึ่งตัวแทนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วมกระบวนการพัฒนานโยบาย ประกอบด้วย กลุ่มที่ได้ประโยชน์และกลุ่มที่เสียประโยชน์ ครอบคลุมทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอ นโยบาย นอกจากนี้ ผู้แทนของกลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการสามารถแสดงออกซึ่งความเป็นตัวแทนของกลุ่มนั้นๆ ได้อย่างมีคุณภาพ กล่าวคือ สามารถสื่อสารถึงความต้องการ วัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ ของกลุ่มของตนได้ มิใช่การแสดงความคิดเห็นส่วนบุคคล นอกจากนี้ การแสดงความคิดเห็นของตัวแทน ต้องเกิดจากการได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องประเด็นนโยบายนั้นๆ อย่างครบถ้วนและถูกต้อง (เนื่องจากผู้มีส่วนร่วมจากกลุ่มต่างๆ มีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์แตกต่างกัน) ตลอดจน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรมีสิทธิ์เลือกช่องทางที่ตนพึงพอใจเพื่อการผลักดันนโยบายที่ตนสนับสนุนผ่านช่องทางอื่นๆ เช่น การจัดประชุม สัมมนา การสำรวจความคิดเห็น เป็นต้น

2. การออกนโยบายต้องพิจารณาสถานการณ์ขณะนั้น ต่อด้วยการเพาะตัวของนโยบาย ให้นโยบายมีความกระฉ่างชัด แล้วจึงเริ่มนโยบาย เพื่อให้สังคมมีความรู้สึก มีความเห็นร่วมกันว่าถึงเวลาแล้วที่สังคมต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อจัดการปัญหานั้นๆ การก่อรูปนโยบายเป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติ หลังจากมีการถกเถียงทางความคิด จึงนำมาสู่การกำหนดทางเลือกของนโยบาย ความคิดจะถูกพัฒนาให้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งมีหลายวิธีการ

3. การวิเคราะห์นโยบาย ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ทางเลือกและการตัดสินใจในทางเลือกที่ดีที่สุด เพื่อให้การกำหนดนโยบายมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด รวมถึงการเปรียบเทียบ

---

⁶รายงานการวิจัย “การประเมินการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ.2550 – 2554. “โครงการประเมินผลเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP),2556). หน้า 37

ผลดี – ผลเสีย ระหว่างทางเลือกหรือวิธีการดำเนินนโยบายที่คาดว่าจะเป็นไปได้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด การวิเคราะห์นโยบายต้องการข้อมูล 3 ระดับ กล่าวคือ

- ข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริง สภาพการณ์ เหตุการณ์ ปรากฏการณ์
- ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นค่านิยม เช่น ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ทศนคติที่เป็นที่ยอมรับ และเชื่อถือในชุมชน สังคมนั้นๆ
- ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการ/ดำเนินการ

4. การควบคุม ติดตาม และการประเมินผล ซึ่งต้องมีการกำกับนโยบาย อันหมายถึง การศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบภายในกระบวนการบริหารนโยบายเพื่อแสวงหาหรือใช้ข้อมูลข่าวสารสำหรับการปรับปรุงประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบาย เพื่อให้นโยบายบังเกิดผลลัพธ์ตามเจตนารมณ์ ทั้งนี้ การกำกับนโยบายแบ่งเป็นการกำกับผลลัพธ์ของนโยบาย และการกำกับกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

สำหรับการประเมินนโยบายคือ กระบวนการศึกษาคุณค่าของผลนโยบาย แผนงาน และโครงการไม่ว่าจะเป็นผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ในปัจจุบัน หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังการสิ้นสุดนโยบายว่าเป็นไปตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์เพียงใด ปัญหา นโยบายได้รับการแก้ไขหรือไม่ อย่างไร การประเมินนโยบายมีขอบเขตครอบคลุมในประเด็นต่างๆ ประกอบด้วย

- การประเมินการกำหนดนโยบาย
- การประเมินทางเลือกนโยบาย
- การประเมินผลการปฏิบัติงานนโยบาย
- และการประเมินผลกระทบนโยบาย

ตัวอย่างตัวชี้วัดกระบวนการด้านนโยบายที่มีประสิทธิภาพ⁷

ตัวอย่างการพัฒนานโยบายสาธารณะตามอุดมคติแนวทางหนึ่งคือการพัฒนาทางด้านสุขภาพ ซึ่งมีตัวชี้วัด การประเมินกระบวนการพัฒนานโยบายที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

1. ด้านกระบวนการพัฒนานโยบาย

1.1 การมีส่วนร่วม (participation) : ความเป็นตัวแทนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หลักการแสดงความคิดเห็นของตัวแทน และช่องทางการเข้าร่วมที่หลากหลาย

1.2 การมีข้อมูลที่สมดุลกัน

1.3 ความเหมาะสมกับเวลา / ถูกกาลเทศะ

1.4 การแบ่งปันข้อเท็จจริง และการตีความ

⁷ โครงการประเมินผลเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP), อ่างแล้ว, หน้า 36.

- 1.5 การดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกันอย่างเป็นเอกฉันท์
2. ด้านเนื้อหาของนโยบาย
  - 2.1 ควรคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นธรรมด้านสุขภาพอย่างชัดเจน
  - 2.2 ความรับผิดชอบต่อผลกระทบด้านสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบายนั้นๆ
3. ด้านผลสำเร็จของนโยบาย
  - 3.1 ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นเจ้าของนโยบาย
  - 3.2 มีการใช้ประโยชน์จากนโยบาย
  - 3.3 การเคลื่อนไหวในเชิงต่อต้าน
  - 3.4 การพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนร่วม
  - 3.5 การตัดสินใจที่เกิดจากการลดลงของความเห็นที่แตกต่างของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ
  - 3.6 การตัดสินใจที่เป็นผลมาจากความรู้ที่เพิ่มขึ้น
4. ด้านผลกระทบจากนโยบาย
  - 4.1 สุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดี
  - 4.2 ความเท่าเทียมด้านสุขภาพ

พืชกระท่อมในสังคมไทย และผลกระทบของพืชกระท่อมในมิติต่าง ๆ

1. กระท่อม (Kratom, Krathom) เป็นพืชเขตร้อนพบมากทางภาคใต้ของประเทศไทย และมาเลเซีย มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Mitragyna Speciosa* Korth อยู่ในวงศ์ Rubiaceae มีชื่อท้องถิ่นคือ ภาคกลางเรียกว่า อีถ่าง ภาคใต้เรียกว่า ท่อม ภาคอีสานเรียกว่า กระท่อมโคก ประเทศมาเลเซียเรียกว่า Biak-Biak กระท่อมเป็นไม้ยืนต้นสูงประมาณ 12-15 เมตร มีใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามรูปไข่แกมขอบขนาน กว้าง 6-9 เซนติเมตร ยาว 10-15 เซนติเมตร หนูปรูปใบหอกอยู่ระหว่างก้านใบ ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง ช่อย่อยรูปทรงกลมคล้ายดอกกระถิน ดอกย่อยเมื่อแรกบานสีขาวนวลแล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลืองแกมน้ำตาล ผลสดรูปทรงกลม เดิมกระท่อมนิยมใช้ในหมู่คนใช้แรงงาน มีฤทธิ์กระตุ้นคล้ายใบโคคา หรืออาจใช้แทนสารฝิ่นตำรายาไทยใช้ใบ แก้ปวดท้อง แก้บิด แก้ท้องเสีย พบอัลคาลอยด์หลายชนิด ซึ่งมีฤทธิ์ฆ่าโปรโตซัว เช่น เชื้อบิดแอลคาลอยด์ Mitragynine มีฤทธิ์แก้ปวดได้ดี กดความรู้สึกเมื่อยล้าทำให้ทำงานได้นานขึ้น ปัจจุบันจัดเป็นยาเสพติดประเภทที่ 5 มีฤทธิ์หลอนประสาท ทำให้เคลิบเคลิ้ม เมื่อติดยาจะมีอาการเบื่ออาหาร น้ำหนักตัวลด ผิวหนังดำเกรียม บางรายมีสภาพจิตสับสน

ใบเดี่ยว เรียงเป็นคู่ตรงกันข้าม (Opposite) รูปไข่กว้าง (Ovate) ปลายใบแหลม (Acuminate) โคนใบป้าน (Obtuse) ขอบใบเรียบ (Entire) ผิวใบเรียบลื่น แผ่นใบบาง ด้านท้องใบมีเส้นใบเป็นสัน

เห็นได้ชัดเจนมียเส้นแขนงใบข้างละประมาณ 10-15 เส้น ใบอ่อนกว้าง 4-6 เซนติเมตร ยาว 10-14 เซนติเมตร ใบเพสลาดกว้าง 10-16 เซนติเมตร ยาว 16-22 เซนติเมตร ก้านใบยาว 3-5 เซนติเมตร สีแดงอ่อนหรือสีเขียวอ่อน มีหูใบรูปใบหอกอยู่ตรงกลางระหว่างก้านใบอ่อนทั้งสองข้าง จำนวน 1 คู่ ลักษณะคล้ายแผ่นใบกว้าง 1.5-3 เซนติเมตร ยาว 3-4.5 เซนติเมตร ปลายแหลม สีเขียวเหลืองหรือสีซีด

พืชกระท่อมมีดอกเป็นช่อกระจุกแน่นทรงกลมออกที่ปลาย ประมาณ 1-3 ช่อ ก้านช่อดอกยาว 7-12 เซนติเมตร แต่ละช่อประกอบด้วยดอกย่อยประมาณ 70-80 ดอก มีใบประดับรูปช้อน กระจุกดอกที่ยังไม่บานมีลักษณะคล้ายลูกค้อนอาวุธโบราณ ดอกเมื่อแรกบานมีสีขาวนวลแล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลือง มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ เป็นชนิดดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมี 5 กลีบ เชื่อมติดเป็นหลอด ยาว 4-5 มิลลิเมตร ปลายแยกเกสรตัวผู้มี 5 อันติดสลับกับกลีบดอก ก้านเกสรตัวผู้ยาว 0.5-1 มิลลิเมตร อับเรณูมี 2 เซลล์ ยาว 1-2 มิลลิเมตร แตกเป็นช่องตามยาว รังไข่มี 1 อัน ติดต่ำกว่าส่วนอื่นของดอก ภายในรังไข่มี 2 ช่อง และมี 2 คาร์เพล สำหรับผลของพืชกระท่อมมีลักษณะผลกลุ่มอัดกันแน่นรูปทรงกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 2-3 เซนติเมตร ต่อผล แต่ละผลประกอบด้วยผลย่อยประมาณ 70-80 ผล ผลย่อยรูปรียาวสีเขียว ขนาดประมาณ 5 คูณ 10 มิลลิเมตร มีสันตามความยาว ผลเมื่อแก่แห้งแล้วจะแตกออกเป็น 4 พู ตามความยาวผลภายในผลย่อยมีเมล็ดประมาณ 140-160 เมล็ด ซึ่งมีขนาดเล็กประมาณ 1 คูณ 5 มิลลิเมตร รูปรียาว และมีปีกปลิวได้ไกลด้วยแรงลม⁸

2. จากการศึกษาทางคลินิกในผู้ใช้ใบกระท่อม พบว่าฤทธิ์ของใบกระท่อมจะเห็นผลภายใน 5-10 นาที หลังจากการเคี้ยวใบสด จะพบผู้ใช้มีใจคอหนักแน่น อารมณ์แจ่มใส หายปวดเมื่อยสบายตัว มีเรี่ยวแรงทำงานไม่เหน็ดเหนื่อย ทำงานจนลืมรับประทานอาหาร ทำงานได้ทนเวลามีแสงแดดจัด อาการประสาทมึนชา แต่จะกลัวฝน เกิดอาการหนาวสั่นเวลาอากาศครึ้มฟ้าครึ้มฝน แต่ไม่กลัวน้ำอาบน้ำได้ตามปกติ อาการเหล่านี้อยู่ได้นานประมาณ 4-5 ชั่วโมง เมื่อหมดฤทธิ์ก็จะหมดแรงจึงเริ่มใช้ใหม่เมื่อศึกษาจำนวนครั้งในการใช้ต่อวันในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาพบว่ามีความถี่ของการใช้ที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ใช้วันละครั้ง เพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อสังสรรค์โดยมักเป็นการใช้ใบกระท่อมครั้งแรกของวัน มักใช้ควบคู่กับกาแฟร้อนหรือชาจีนร้อน ตามร้านน้ำชา/กาแฟในหมู่บ้าน ตลอดไปจนถึงใช้วันละ 6 ครั้ง โดยจำนวนครั้งที่ใช้จะขึ้นกับปริมาณงานที่ทำ จะใช้มากขึ้นเมื่อต้องทำงานหนัก ถ้ามีงานมากจะใช้มากหรือถ้าต้องทำงานกลางแดด และเมื่อไม่ได้ทำงานหนัก จะใช้ใบกระท่อมน้อยลงกว่าปกติแต่จะไม่เลิกใช้เมื่อมีอาการอยากใช้ใบกระท่อม จะพบใบกระท่อมติดตัวไว้ตลอดเวลาโดยเอาใบกระท่อมใส่ถุงพลาสติกกรวมกับยานาติดตัวไปทุกที่ เมื่ออยากใช้สามารถหยิบมาใช้ได้ทันทีแต่ถ้าไม่ได้ใช้จะรู้สึก

⁸ คณะกรรมการเครือข่ายของคกรวิชาการสารเสพติด. พืชกระท่อมในสังคมไทย. (กรุงเทพฯ: หจก. บางกอก บล็อก, 2548). หน้า 100 - 101.

เหมือนไม่มีแรงทำงาน ผู้ใช้ส่วนใหญ่จึงเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุอยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นและวัยกลางคน โดยมีอายุเฉลี่ย 44 ปี กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากที่สุด คือ 89 ปี ส่วนใหญ่ใช้ติดต่อกันมากกว่า 6 ปีขึ้นไป เมื่อหยุดกินจะเกิดอาการขาดกระท่อม คือ ไม่มีแรงทำงาน กระสับกระส่าย กระวนกระวาย เล็กน้อย หงุดหงิด น้ามูก น้ำตาไหล ปวดเมื่อยตามข้อและกล้ามเนื้อใหญ่โดยเฉพาะขาและเอว กระตุกบริเวณแขนและขา ผู้ใช้ใบกระท่อมติดต่อกันมานานจะมีร่างกายทรุดโทรม เนื่องจากร่างกายทำงานเกินกำลัง มักจะมีรูปร่างผอม ท้องโต ผิวหนังแห้งดำเกรียม ริมฝีปากดำ ปากแห้ง ปัสสาวะบ่อย แก้มเป็นจุดดำ ท้องผูก⁹

3. จากรายงานการศึกษาในมิติทางสังคม พบว่าผู้เสพและญาติพี่น้องใกล้ชิดมีทัศนคติและการรับรู้พืชกระท่อม ดังนี้

3.1 พืชกระท่อมในมิติของยาบำรุงกำลัง เป็นพืชที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและการทำมาหากินของเกษตรกร การกินใบกระท่อมเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงาน ผู้ที่มีอายุมากมักจะมีความรู้สึกดีต่อการกินใบกระท่อม เห็นเป็นเรื่องธรรมดาที่ปฏิบัติกันมาและเป็นที่ยอมรับในชุมชน อีกทั้งประสบการณ์จากการกินกระท่อมเห็นว่ากินแล้วไม่ทำให้ขาดสติหรือก่อการทะเลาะวิวาทเหมือนคนดื่มสุรา รวมทั้งยังเห็นว่าผู้สูงอายุหลายคนยังคงกินอยู่ โดยไม่พบพิษภัยร้ายแรง

3.2 พืชกระท่อมในมิติทางยาไทยหรือสมุนไพร โดยมีความเชื่อว่ากระท่อมเป็นยาที่ใช้รักษาอาการปวดเมื่อย แก้อาการไอ ท้องร่วง เบาหวาน และโรคกระเพาะ บางท้องที่เชื่อว่าผู้สูงอายุกินพืชกระท่อมแล้วทำให้เลือดลมดี และพบว่าในบางท้องที่นำไปให้สัตว์เลี้ยงกินเมื่อพบว่าสัตว์เลี้ยง เช่น หมู หรือวัวมีอาการท้องร่วง

3.3 พืชกระท่อมในมิติการผูกมิตรสร้างเพื่อน เป็นพืชที่ช่วยผูกจิตวิญญาณของคนในชุมชนที่ร่วมสังสรรค์ในวงสนทนา เล่าสารทุกข์สุกดิบของตนเองโดยกลุ่มคนเหล่านั้นใช้พืชกระท่อมเลี้ยงกินร่วมกัน ช่วงก่อนทำงานหรือช่วงเย็น โดยมีการกล่าวว่า “กินท่อมแล้วเพื่อนมาก แผลงกันง่าย มีงานไรก็บอกกันได้ ช่วยกันได้”¹⁰

⁹ SUWANLERT Sangun(1975) A study of kratom eaters in Thailand, Bulletin on Narcotics, Vol. XXVII, No. 3, July – September 1975, p.21-27

¹⁰ ซอลดา พันธุเสนา,สุจิตรา จรจิตร,วันชัย ธรรมสังการ, อมรา ศรีสังัจจ. “กระท่อม ความสัมพันธ์ที่ปรากฏในวิถีชีวิตชุมชนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา”. จดหมายข่าว เครือข่ายวิชาการ วิจัยและข้อมูลสารเสพติดในภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – กันยายน 2547.

4. พืชกระท่อมยังคงเป็นสิ่งเสพติดที่ผิดกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ภาครัฐผู้เกี่ยวข้อง ยังคงใช้มาตรการบังคับใช้กฎหมาย โดยขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัด เช่น จังหวัดชุมพร มีนโยบายด้านการปราบปรามและตัดทำลายต้นกระท่อม อย่างไรก็ดี ในบริบททางสังคมพบว่า ประชาชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีมุมมองเหมือนกัน คือ พืชกระท่อมไม่ใช่พืชที่เป็นโทษและมีอันตราย แต่เนื่องจากว่ากฎหมายได้กำหนดให้พืชกระท่อมเป็นพืชเสพติดซึ่งผิดกฎหมาย ดังนั้น การแก้ไขปัญหา เพื่อให้เป็นที่รอมชอมและยอมรับได้ของประชาชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จึงเห็นควรไม่ให้แก้ไขกฎหมาย แต่ควรเน้นประเด็นการแก้ไขด้านบทกำหนดโทษ อาทิ ในกรณีที่มีการเสพยากระท่อมสด แบบวิถีชีวิตดั้งเดิม ไม่ผิดกฎหมายและไม่ควรมีบทลงโทษ แต่กรณีที่น่าไปกระท่อมไปแปรรูปเพื่อเสพ นั้นผิดกฎหมายและควรมีบทลงโทษ นั่นคือ การวิเคราะห์เจตนาของการใช้ไปกระท่อมนั่นเอง และอีก ประการหนึ่ง คือ ควรให้ความสำคัญเรื่องจิตวิทยาเด็ก/วัยรุ่น เนื่องจากการที่เด็กและวัยรุ่นเสพ น้ำกระท่อมอาจเป็นเพียงแค่นิยมชั่วคราวหรือไม่ว่าง และเมื่อพวกเขาเหล่านั้นก้าวเข้าสู่วัย ผู้ใหญ่ พวกเขายังคงต้องการเสพน้ำกระท่อมต่อหรือไม่ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรสนใจและศึกษาวิจัย เพิ่มเติม¹¹

5. สถานการณ์การแพร่ระบาดของเรื่อง 4 คุณ 100 ในกลุ่มเยาวชนของพื้นที่ สยามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเนื่องจากเมื่อปี พ.ศ. 2546 ที่รัฐบาลประกาศ สงครามกับยาเสพติด ยาบ้าซึ่งเป็นยาเสพติดหลักในพื้นที่ ถูกปราบปรามอย่างหนัก เกิดความขาดแคลน ยาบ้า ดังนั้น กลุ่มเยาวชนจึงคิดค้นตัวยาใหม่ทดแทน โดยนำไปกระท่อมมาผสมกับสารอื่นๆ ทำให้ เกิด 4 คุณ 100 ประกอบกับเกิดเหตุการณ์การก่อความไม่สงบในพื้นที่ดังกล่าว 4 คุณ 100 จึงถูกใช้เสพเพื่อ ทำให้เกิดความฮึกเหิมและกล้าที่จะออกไปก่อความไม่สงบและเกิดการแพร่ขยายการเสพ 4 คุณ 100 ทั่วประเทศที่ภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการปราบปรามตัดฟันทำลายต้น กระท่อมทำให้ไปกระท่อมหายากยิ่งขึ้น และเกิดการลักลอบลำเลียงไปกระท่อมทั้งจากทางภาคใต้ ตอนบน และนำเข้ามาจากประเทศมาเลเซียมากขึ้น โดยพบว่าพื้นที่ๆ มีปัญหาการลักลอบนำเข้า คือ อำเภอ สะเดา จังหวัดสงขลา อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส อนึ่ง เนื่องจากส่วนผสมของ 4 คุณ 100 คือ ยาแก้ไอ ดังนั้น จึงใช้วิธีการขอความร่วมมือจากร้านขายยาในพื้นที่ให้เข้มงวดกับการจำหน่าย ยาแก้ไอให้กับบุคคลทั่วไป และรณรงค์ให้หน่วยงานในพื้นที่ร่วมกันตัดฟันทำลายต้นกระท่อม ซึ่งอย่างไรก็ดีในแง่กฎหมายมีมุมมองเช่นเดียวกับสำนักงาน ป.ป.ส. ภาค 8 คือไม่เห็นด้วยที่จะถอนพืช

¹¹ สถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.. “รายงานผลการจัดสัมมนาเชิง วิชาการ เรื่อง ทางออกของการแก้ไขปัญหาพืชกระท่อมแบบบูรณาการ” , 2554.

กระท่อมออกจากพระราชบัญญัติกฎหมายยาเสพติดให้โทษ เนื่องจากหากมีการกระทำผิดที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีกฎหมายรองรับ

6. จากวิถีชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับปัญหาพืชกระท่อมมากกว่า 30 ปี เห็นว่า คนที่เสพหรือใช้ใบกระท่อมไม่ได้สร้างปัญหาและก่อความเดือดร้อนให้แก่สังคม แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งคือ การนำใบกระท่อมไปแปรรูปและเป็นส่วนผสมของ 4 คุณ 100 โดยพบว่า ปัญหาเรื่องน้ำดื่มกระท่อมในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนและตอนล่างแตกต่างกัน คือ ชาวชนที่เสพน้ำดื่มกระท่อมจะมีพฤติกรรมไม่ยอมกลับบ้าน ขี้เกียจ ชอบนอนมากและไม่ช่วยบิดามารดา/ผู้ปกครองทำงาน สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาพืชกระท่อม เห็นควรวีให้มีการแก้ไขบทลงโทษ โดยหากเป็นการเกี่ยวใบกระท่อมสดตามวิถีชีวิตปกติไม่ควรมีบทลงโทษและไม่ผิดกฎหมาย แต่หากนำไปแปรรูปเป็น 4 คุณ 100 ควรเพิ่มบทลงโทษให้หนักยิ่งขึ้น¹²

7. ปกครองจังหวัดชุมพร ได้มีการจัดการกับปัญหาพืชกระท่อมในพื้นที่จังหวัดชุมพร ตามนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัด คือ การตัดทำลายต้นกระท่อม ซึ่งในทางปฏิบัตินั้น เนื่องจากพืชกระท่อมเป็นพืชที่ถูกใช้ในวิถีชีวิตมาเป็นระยะเวลายาวนาน มีการใช้ประโยชน์พืชกระท่อมด้านการสร้างบ้านเรือนและใช้เป็นยารักษาอาการเจ็บป่วย และพบว่าคนที่ใช้ใบกระท่อมแบบปกติจะไม่พบการอาละวาดทำร้ายผู้คนหรือก่อคดีรุนแรง แต่ในระยะหลังพบว่าเกิดปัญหาจากการดื่มน้ำใบกระท่อมเนื่องจากทำให้เกิดการมั่วสุมโดยส่วนมากเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน แต่ยังไม่พบปัญหาการก่อคดีร้ายแรงในขณะนี้

8. สาธารณสุขจังหวัดสตูล ได้ดำเนินการสำรวจในปี พ.ศ. 2552 ในพื้นที่อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล พบว่ามีผู้ใช้ใบกระท่อมประมาณ 400 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาทิ สวนยาง สวนปาล์ม กลุ่มผู้ใช้วัยรุ่นพบน้อยมาก แต่เมื่อมีการแพร่ระบาดของ 4 คุณ 100 ในกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นที่นิยมมากและคิดค้นสูตร/ส่วนผสมโดยใช้ยาและสารเคมีแปลกๆ รวมด้วย อาทิ ยาหือ “มานอ” ซึ่งถูกจัดให้อยู่ในประเภทวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทประเภทที่ 2 เป็นยาจำพวก Alprazolam มีขายตามท้องตลาด และแพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาทางภาคใต้ตอนล่าง สามารถซื้อขายได้ง่ายโดยไม่ต้องได้รับใบสั่งยาจากแพทย์ และเมื่อนำมาเป็นส่วนผสมร่วมกับน้ำกระท่อมแล้ว จะทำให้ผู้เสพเกิดอาการง่วงนอนทั้งวัน ขี้เกียจทำงาน และประเด็นที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งในปัจจุบันคือ การค้าใบ

¹² เรื่องเดียวกัน. หน้า 4.

กระท่อมสด ซึ่งในพื้นที่อำเภอมะนัง มีราคา กิโลกรัมละ 500 บาท และหากนำไปขายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีราคาสูงถึง กิโลกรัมละ 800-1,500 บาท ซึ่งทำให้เป็นประเด็นปัญหาสำคัญในปัจจุบัน¹³

การควบคุมพืชกระท่อม ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ที่เกี่ยวข้องกับพืชกระท่อม คือ

1. มาตรา 7 ยาเสพติดให้โทษแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

- (1) ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin)
  - (2) ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) ผื่นยา (Medicinal Opium)
  - (3) ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นต้นตำรับและมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา
  - (4) ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติก แอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) อาเซทิลคลอไรด์ (Acetyl Chloride)
  - (5) ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชา พืชกระท่อม พืชฝิ่น พืชเห็ดขี้ควาย
- ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศระบุชื่อยาเสพติดให้โทษตามมาตรา 8(1) เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ คำว่า ผื่นยา (Medicinal Opium) หมายถึง ผื่นที่ได้ผ่านกรรมวิธีปรุงแต่งโดยมีความมุ่งหมายเพื่อใช้ในทางยา
- สำหรับพืชกระท่อม ถูกควบคุมในฐานะยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 และมีมาตราที่เกี่ยวข้องเพียง 2 มาตรา กล่าวคือ

2. มาตรา 26 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 หรือในประเภท 5 เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาต โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเป็นรายๆ ไป

การมียาเสพติดให้โทษในประเภท 4 หรือในประเภท 5 ไว้ในครอบครองมีปริมาณตั้งแต่ 10 กิโลกรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามิในครอบครองเพื่อจำหน่าย

การขออนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 26/1 ปริมาณยาเสพติดให้โทษที่จะอนุญาตได้ตามหมวดนี้ให้เป็นไปตามมาตรา 8(5)

¹³ เรื่องเดียวกัน. หน้า 5.

3. มาตรา 57 ห้ามมิให้ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 หรือประเภท 5

4. มาตรา 75 ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมานั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

5. มาตรา 76 ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคหนึ่งนั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 76/1 ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26 วรรคหนึ่ง โดยมีจำนวนยาเสพติดให้โทษไม่ถึงสิบกิโลกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไปต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคหนึ่งนั้นเป็นพืชกระท่อมผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคสองนั้นเป็นพืชกระท่อมผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

6. มาตรา 92 ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 57 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมานั้นเป็นพืชกระท่อมผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา 92/1 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งสั่งตามมาตรา 58/1 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท¹⁴

---

¹⁴ สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม . รวมกฎหมายยาเสพติด พร้อมด้วย กฎกระทรวง ระเบียบข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 12, หน้า 232.

ซึ่งในปัจจุบันการกระทำความผิดเกี่ยวกับกระท่อมไม่สามารถดำเนินการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้ เนื่องจากกระท่อมไม่ถูกระบุไว้ในข้อ 1 ของกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และปัจจุบันอัตราค่าปรับเงินสินบน กรัมละ 0.10 บาท หรือกิโลกรัมละ 100 บาท

สถานะของกระท่อมในระดับนานาชาติ

1. สถานะของกระท่อมในสหประชาชาติ ตามข้อมูลจากรายงานสถานการณ์ยาเสพติดโลก 2013 (World Drug Report 2013) ของสำนักงานควบคุมยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office On Drug And Crime : UNODC) พืชกระท่อม (Mitragyna Speciosa หรือ Kratom) ไม่จัดเป็นพืช/สารเสพติด ที่ได้รับการควบคุมโดยอนุสัญญาสหประชาชาติด้านยาเสพติด (United Nations Drug Conventions) หากแต่ถูกระบุให้เป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่ (New Psychotropic Substances : NPS) ประเภทพืช (Plant-based NPS) ซึ่งสหประชาชาติระบุว่า NPS คือสารหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือผลิตภัณฑ์ที่ถูกผลิตขึ้นมาให้ออกฤทธิ์คล้ายกับสารหรือวัตถุ ที่ได้รับการควบคุมทางกฎหมาย ซึ่งมักถูกใช้ในทางที่ผิด และไม่ถูกควบคุมโดยกฏบัตรสหประชาชาติ นอกจากนี้ ผู้ผลิต/ผู้ค้า NPS นิยมทำการตลาดผลิตภัณฑ์โดยอ้างว่าเป็นสาร/วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทที่ถูกกฎหมาย (Legal highs) ที่ปลอดภัยในการอุปโภคบริโภค และมักถูกนำออกมาขายในท้องตลาดในรูปแบบของสินค้าในชีวิตประจำวัน เช่น น้ำหอมปรับอากาศ (Room Freshener) เกลืออาบน้ำ (Bath Salts) ยาสูบ (Herbal Incenses) และปุ๋ย (Plant Fertilizer)

รายงาน The Challenge of New Psychoactive Substances ฉบับปี 2013 ซึ่งจัดทำโดย Global SMART Program ของ UNODC ระบุว่าในปัจจุบัน NPS แบ่งออกเป็น 7 ประเภทหลักๆ ดังนี้

1.1 Synthetic Cannabinoids มักถูกจำหน่ายในลักษณะของผงแป้ง และส่วนใหญ่จะเสพโดยการนำดัด เช่น Spice Gold, Spice Silver, Spice Diamond, K2, Bliss Black, Mamba Bombay, Blue Blaze, Genie เป็นต้น

1.2 Synthetic Cathinones มักถูกจำหน่ายในรูปแบบผงแป้ง เม็ด และแคปซูล เช่น สารเคมีในการวิจัย (Research Chemicals) อาหารสำหรับพืช (Plant Food) และเกลืออาบน้ำ (Bath Salt) เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึง Mephedrone และ Methylone ที่จำหน่ายในรูปแบบผง และ Ecstasy ที่จำหน่ายในรูปแบบเม็ด

1.3 Ketamine หรือที่รู้จักกันในนามยาเค

1.4 Phenethylamines มักถูกจำหน่ายในรูปแบบของผงแป้ง หรือเม็ด และมีชื่อเรียกในท้องตลาดว่า ‘Europa’, ‘Para-Fluoroamphetamine’, ‘RDJ’ และ ‘Methyl-MA’

1.5 Piperazines มักถูกจำหน่ายในนาม Ecstasy และรู้จักกันในชื่ออื่นๆ เช่น ‘Pep Pills’ ‘Social Tonics’ หรือ ‘Party Pills’

1.6 Plant-Based Substances (วัตถุจากพืช) ได้แก่ พืชคาซด์ (Khat) พืชกระท่อม และ Salvia Divinorum

1.7 Miscellaneous Substances (สารอื่นๆ) ได้แก่ สารประเภท Aminoindanes, Phencyclidine-Type Substances และ Tryptamines

รายงานสถานการณ์ยาเสพติดโลก 2013 ยังระบุว่า NPS ถูกใช้อย่างแพร่หลายมากที่สุดทวีปยุโรป คิดเป็น 3 ใน 4 ของจำนวนผู้ใช้ NPS ทั้งโลก รองลงมาคือทวีปเอเชีย ซึ่งมีรายงานการใช้เคตามีน และกระท่อม มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2. สถานะของกระท่อมในทวีปยุโรป ตามข้อมูลจากศูนย์เฝ้าระวังยาเสพติดและการเสพยาเสพติดแห่งสหภาพยุโรป เมื่อเดือนกันยายน 2555 ระบุว่าพืชกระท่อม (Mitragyna Speciosa) สาร Mitragynine และ สาร 7-Hydroxymitragynine อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลในหลายประเทศ เช่น เดนมาร์ก ลัตเวีย ลิทัวเนีย โปแลนด์ โรมาเนีย และสวีเดน

3. สถานะของกระท่อมในสหรัฐอเมริกา Drug Enforcement Administration (DEA) กำหนดให้กระท่อมอยู่ในรายชื่อ “ยาและสารเคมีที่ต้องเฝ้าระวัง” (Drug and Chemical of Concern List) แต่ไม่ได้รับการระบุว่าเป็นพืชควบคุมหรือผิดกฎหมายของรัฐบาลกลาง (Federal Government of the United States)

3.1 มลรัฐอินเดียน่า สภาผู้แทนราษฎรมลรัฐอินเดียน่าผ่านกฎหมายเพื่อควบคุมการใช้ยาเสพติดสังเคราะห์ เมื่อปี 2012 ซึ่งกำหนดให้สารอัลคาลอยด์ 2 ชนิด ซึ่งเป็นสารองค์ประกอบของใบกระท่อม ได้แก่ Mitragynine และ 7-Hydroxymitragynine เป็นสารควบคุม จึงทำให้พืชกระท่อมผิดกฎหมายโดยทางอ้อม

3.2 มลรัฐหลุยเซียน่า กำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ซื้อ ถีอครอง และเสพกระท่อมไว้ที่ 18 ปี หากฝ่าฝืนมีโทษปรับ จำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.3 มลรัฐไอโอวา มีการผลักดันให้กระท่อมเป็นสารที่ออกฤทธิ์คล้ายอนุพันธ์ฝิ่น (Synthetic Cannabinoids)

3.4 มลรัฐแมสซาชูเซตส์ ในปี 2011 เคยมีการผลักดันให้สารประกอบในพืชกระท่อมเป็นสารที่ต้องควบคุม

4. สถานะของกระท่อมในเอเชียและโอเชียเนีย

4.1 ประเทศไทย พืชกระท่อมจัดเป็นยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ห้ามปลูก ผลิต ครอบครอง จำหน่าย นำเข้า/ส่งออก หรือเสพพืชกระท่อม

4.2 ประเทศมาเลเซีย Mltragynine ซึ่งเป็นสารองค์ประกอบประเภทอัลคาลอยด์ในใบกระท่อม จัดเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ประเภทที่ 3 ตาม Poisons Act 1952 ทั้งนี้ไม่รวมถึงการควบคุมพืชกระท่อม

4.3 ประเทศเมียนมาร์ กระท่อมได้รับการควบคุมภายใต้กฎหมายยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Law)

4.4 ประเทศออสเตรเลีย กระท่อมถูกจัดอยู่ในบัญชีของกลุ่มยาและสารพิษ ประเภทที่ 9 เป็นสารที่ไม่มีการใช้บำบัดอาการหรือโรค แต่มีแนวโน้มในการใช้ในทางที่ผิด ห้ามปลูก จำหน่าย เสพหรือนำเข้า ยกเว้นการนำเข้าเพื่อศึกษาวิจัย

4.5 ประเทศนิวซีแลนด์ กระท่อมอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายควบคุมยา (Drug Amendment Regulation 2009) ต้องใช้ตามคำสั่งแพทย์เท่านั้น และการจำหน่ายจะต้องได้รับใบอนุญาต¹⁵

การศึกษาผลกระทบต่างๆ ในการควบคุมพืชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษ ในประเภทที่ 5

1. ผลกระทบด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน

พบหลักฐานที่ชัดเจนว่าการใช้พืชกระท่อมเพื่อการรักษาที่ปรากฏในคัมภีร์แพทย์ไทยแผนโบราณ และตำรายาไทยต่างๆ ส่วนใหญ่ใช้เป็นสมุนไพรที่เข้าอยู่ในตำรับแก้บิดปวดมวน แก้ท้องเสีย รวมทั้งนำมาใช้ในยาพื้นบ้านในอาการปวดท้อง ท้องเสีย ตลอดจนนำมาใช้แก้อาการอดสู่น ใช้ในโรคเบาหวาน

จากประสบการณ์ของกลุ่มแพทย์แผนไทยและกลุ่มแพทย์พื้นบ้านที่ศึกษา พบว่าความแตกต่างกันทั้งความรู้และประสบการณ์ในสองเขตระหว่างภาคใต้และภาคกลาง โดยในเขตภาคใต้ทั้งแพทย์แผนไทยและหมอพื้นบ้านไม่มีความแตกต่างกันเลยทั้งในด้านความรู้ ประสบการณ์และข้อคิดเห็น

¹⁵ สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม . “เอกสารประกอบการประชุมคณะทำงานพัฒนานโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับพืชกระท่อม ครั้งที่ 1 /2556”. 2556.

เกี่ยวกับพืชกระท่อม อาจเนื่องจากทั้งสองกลุ่มอยู่ในพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมการใช้มายาวนาน และยังคงรักษา วัฒนธรรมการกินใบกระท่อมไว้ได้ จึงเป็นความรู้ที่สั่งสมและรับรู้ได้ถาวรทั่ว รวมทั้งมีต้นกระท่อมอย่าง แพร่หลายด้วย สำหรับเขตภาคกลาง พบว่าทั้งสองกลุ่มมีความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันและใน ภาพรวมรู้น้อยกว่าภาคใต้เป็นอย่างมาก อาจเนื่องจากการใช้พืชกระท่อมไม่ได้หนาแน่นเช่นภาคใต้ โดยมีเหตุ บังคับมาจากการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงหาต้นกระท่อมได้ยากเพราะมีการจับกุมและทำลายต้นทั้ง สำหรับภาคใต้นั้นแทบไม่มีผลกระทบจากการปราบปรามเลย นอกจากนี้ในภาคกลางกลุ่มที่ให้ข้อมูลโดยส่วน ใหญ่เป็นแพทย์แผนไทยรุ่นใหม่เป็นหนุ่มสาวที่มาศึกษาเพิ่มเติม ไม่ได้ปฏิบัติวิชาชีพอย่างจริงจังจึงมักไม่มี ประสบการณ์ ความรู้ที่มีอยู่มากได้จากการศึกษาในตำราเป็นส่วนใหญ่

สำหรับแพทย์แผนไทยในระดับอาจารย์โรงเรียนที่สอนแพทย์แผนไทย ส่วนใหญ่ มีประสบการณ์และความรู้เรื่องพืชกระท่อม แต่บางท่านยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน สิ่งที่ท่านอาจารย์ให้ ความห่วงใยเกี่ยวกับผลกระทบของ พ.ร.บ. ควบคุมพืชกระท่อมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ พืชกระท่อม จะ ถูกทำลายและจะสูญหายไปจากประเทศพร้อมกับองค์ความรู้ที่ใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมมานาน เป็นข้อเท็จจริงที่พบได้จากการศึกษานี้ เนื่องจากกระทรวงกำหนดให้ผู้ปลูกพืชกระท่อมต้องดำเนินการขอ อนุญาต ซึ่งเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก ทั้งประเทศไทยมีแพทย์แผนไทยเพียงรายเดียวที่ดำเนินการ มีผลกระทบต่อ ภารกิจของกองควบคุมวัตถุเสพติด ที่จำเป็นต้องรักษาระเบียบที่ส่วนใหญ่ไม่มีการถือปฏิบัติ จึงมีความเห็น สนับสนุนยกเลิกควบคุมพืชกระท่อมในฐานะเป็นยาเสพติดในประเภท 5 แต่ให้มีมาตรการกำหนดให้ แพทย์แผนไทยมีสิทธิครอบครองพืชกระท่อมจำนวนหนึ่งเพื่อใช้ประโยชน์ในทางยา หรือให้รัฐมีสิทธิปลูก กระท่อมเท่านั้น และเป็นผู้จำหน่ายใบกระท่อมออกไปเพื่อการศึกษาวิจัยหรือใช้รักษาโรค หรือควบคุมการใช้ ใบกระท่อมให้อยู่ในอาณาเขตเฉพาะเป้าหมายเท่านั้น ห้ามมิให้นำพืชกระท่อมไปแปรสภาพ เช่น บดใส่ในรูป แคปซูล หรือนำไปผสมกับสารอื่นๆ เพื่อใช้ในทางอื่นๆ¹⁶

2. ผลกระทบต่อการวิจัยพืชกระท่อม

ทั้งๆ ที่พืชกระท่อมเป็นพืชที่ขยายพันธุ์ปลูกง่าย เพียงการตอนกิ่ง ปักชำเท่านั้นก็ขึ้นแล้ว แต่ไม่สามารถปลูกเพื่อนำใบมาศึกษาวิจัยได้ เป็นผลต่อเนื่องมาจากการจัดพืชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ดังกล่าว ผลการศึกษาวิจัยนี้ประจักษ์ว่า

¹⁶ สถาบันวิจัยสังคม และหน่วยปฏิบัติการวิจัยเภสัชศาสตร์สังคม คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ร่วมกับ เครือข่ายวิชาการวิจัยและข้อมูลด้านสารเสพติดภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. “รายงาน ศึกษาผลกระทบต่างๆในการควบคุมพืชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5”. เอกสารวิจัย, กองควบคุมวัตถุ เสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2548.

ขั้นตอนและวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษในการอนุมัติยินยอมให้ครอบครองพืชกระท่อม เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ไม่เกิดการส่งเสริมงานวิจัยทำให้นักวิจัยหมดความกระตือรือร้นที่จะทำการวิจัยพืชกระท่อมได้

แต่กลับพบว่างานวิจัยพืชกระท่อมมีการพัฒนาไปมากในหมู่นักวิจัยในต่างประเทศ ทั้งที่นักวิจัยจากอังกฤษและทีมวิจัยจากญี่ปุ่น ผลงานที่ศึกษาล้วนได้มาจากพืชกระท่อมจากประเทศไทยทั้งสิ้น องค์ความรู้ที่เพิ่มเติมขึ้นตามกาลเวลา เกือบ 100 ปี (จากปี พ.ศ. 2440-2548) ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับใบพืชกระท่อมเพิ่มขึ้น ภายใต้การค้นพบนั้น นักวิจัยจากญี่ปุ่นเห็นศักยภาพที่จะนำไปพัฒนาเป็นยาแก้ปวดชนิดใหม่ในอนาคต อีกทั้งขณะนี้ได้ขยายการศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหาข้อมูลใหม่ๆ จากพืชกระท่อมในประเทศมาเลเซียด้วย การวิจัยใบพืชกระท่อมจึงยังมีการพัฒนาต่อเนื่องอย่างไม่มีสิ้นสุด โดยเหตุผลสำคัญที่ทำให้นักวิจัยต่างประเทศให้ความสนใจพืชกระท่อมนั้น มาจากการมีมุมมองต่อพืชกระท่อมที่แตกต่างจากนักวิชาการและนักบริหารของไทยที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลบังคับใช้กฎหมายทั้งนักวิจัยจากอังกฤษและนักวิจัยจากญี่ปุ่น มองพืชกระท่อมในฐานะยาสมุนไพรไทยมากกว่าที่จะมองเป็นยาเสพติดดังเช่นแพทย์และนักบริหารไทยส่วนใหญ่ที่มองเป็นพืชเสพติดอันตรายตาม พ.ร.บ. ที่กำหนด นอกจากนี้ข้อมูลการใช้พืชกระท่อมในการรักษาอาการอดฝิ่นนั้นเป็นส่วนที่นักวิทยาศาสตร์ทางประสาทวิทยาให้ความสนใจที่จะค้นคว้าหาด้วยยาใหม่ๆ จากพืชกระท่อมในการรักษาโรคทางสมอง รวมถึงมองสู่ทางในการนำมาใช้รักษาผู้เสพติดจากฝิ่น ซึ่งงานวิจัยพืชกระท่อมที่พบจากการศึกษาของไทยที่มีไม่มากนักพบว่าทั้งในด้านคลินิกและด้านการวิจัยเชิงสังคมศาสตร์ จะศึกษาในแนวการเสพติดทั้งสิ้น การเสนอเรียกร้องให้มีการวิจัยในด้านพิษวิทยาอยู่เสมอจากหมู่นักวิชาการนั้น ก็บ่งชี้ว่ามีฐานความคิดที่ไม่เชื่อมั่นความปลอดภัย ทั้งนี้เนื่องจากพืชกระท่อมถูกควบคุมมานานนั่นเอง แม้เวลาที่ผ่านมาการใช้พืชกระท่อมในประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชาวสวนที่อาศัยอยู่ในชุมชนทางใต้ยังคงมีอยู่ แต่ข้อมูลอันตรายจากการใช้กระท่อมก็ยังไม่สามารถที่จะหาหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มายืนยันได้ ในขณะที่ความเชื่อเดิมของแพทย์พื้นบ้านหมอยาไทย ชาวนา ชาวไร่ ชาวสวนและผู้ใช้แรงงานอื่นๆก็ยังคงดำรงอยู่อย่างเหนียวแน่นเช่นกัน

กระบวนการที่พืชกระท่อมถูกควบคุมก็ไม่มีการใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์มาสนับสนุนอย่างแท้จริงนับตั้งแต่การประกาศครั้งแรกจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามทีมนักวิจัยยุคใหม่จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ให้ความสนใจในการศึกษาพืชกระท่อมในสรรพคุณตามการใช้ของหมอพื้นบ้าน ซึ่งถือเป็นแนวคิดใหม่ก็กลับพบปัญหาการจัดหาวัตถุดิบเพื่อการศึกษาที่ยากลำบากยิ่งกว่าชาวต่างชาติ

สรุปได้ว่าปัจจัยที่ทำให้ไม่เกิดการส่งเสริมการพัฒนางานวิจัยพืชกระท่อมในประเทศไทยนั้น คือ ผลกระทบจากการที่พืชกระท่อมถูกกำหนดให้เป็นสารเสพติดในประเภท 5 ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ทำให้มีขั้นตอนและวิธีการที่ไม่ส่งเสริมการวิจัย อีกทั้งทำให้เกิดการรับรู้ที่ผิดๆ เป็นสารเสพติด จึงไม่ได้มุ่งเน้นที่จะศึกษาวิจัยเพื่อให้เกิดประโยชน์ ซึ่งต่างจากนักวิทยาศาสตร์

ต่างชาติที่มีผลงานมุ่งเน้นในการศึกษาวิจัยต่อยอดภูมิปัญญาไทยเพื่อพัฒนาเป็นยาแก้ปวดและยาลดไข้ชนิดใหม่ โดยที่ชาตินั้นๆ ไม่มีกฎหมายเป็นอุปสรรค¹⁷

3. ผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชน

การใช้ใบกระท่อมในบริบทของสังคมวัฒนธรรม ผู้ใช้ใบกระท่อมในภาคใต้และภาคกลางส่วนใหญ่แล้วใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ใช้เพราะต้องการทำงานให้ทันกับสภาพการอยู่กลางแจ้งเป็นเวลานานๆ ดังนั้น พวกที่กินใบกระท่อม คือ ผู้ที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร ทำประมง และผู้ที่ทำงานรับจ้างทั่วไปทุกประเภทที่เป็นงานหนักและเป็นงานกลางแจ้ง ผู้ที่เริ่มกินใบกระท่อมหลักๆ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่กินเพื่อให้ทำงานได้ทนนาน กับกลุ่มที่กินเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย ในภาคใต้อาจมีอีกกลุ่ม คือ ผู้ที่กินเพื่อสังสรรค์กับเพื่อนฝูงในวงกาแฟ คน 2 กลุ่มหลังนี้กินใบกระท่อมบางโอกาสที่จำเป็นไม่กินทุกวัน ต่างจากกลุ่มแรกจัดได้ว่าเป็นพวกที่กินใบกระท่อมเป็นประจำ

พวกที่กินใบกระท่อมเป็นประจำนี้ ส่วนมากมีอายุ 40 ปีขึ้นไป เป็นพวกที่ทำงานหนัก และกินเพื่อวัตถุประสงค์ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน คนที่กินประจำจะดูออกง่ายเพราะสุขภาพจะทรุดโทรม ผิวคล้ำ ตัวเหม็น มีกลิ่นปาก ผิวหน้ากร้านแห้งดำ ส่วนมากจะพอมเพราะกินใบกระท่อมแล้วทำให้ไม่อยากกินอาหาร

การกินใบกระท่อมเพื่อรักษาโรค ชาวบ้านใช้วิธีกินใบกระท่อมเพื่อรักษาหลายโรค โรคที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุด คือ โรคเบาหวาน โรคท้องร่วง ท้องเสีย โรคปวดฟัน และแก้อาการปวดเมื่อยตามร่างกาย บางคนบอกว่าแก้โรคความดัน แก้ไอ และแก้ปวดตามหัวเข่า ปวดข้อ และเป็นยาลดความอ้วนอีกด้วย ที่สำคัญบางคนบอกว่าสามารถใช้ทดแทนยาเสพติดชนิดต่างๆ ได้ โดยกินใบกระท่อมเมื่อมีอาการอยากยาบ้าหรือยาเสพติดชนิดอื่นจะช่วยให้ “ลดอาการอยากยา”

กลุ่มคนบางกลุ่มกินใบกระท่อมเฉพาะเวลาทำงาน หรือตอนที่ไม่ว่างเท่านั้น แต่กลุ่มที่คิดว่าตัวเองติดกระท่อมให้เหตุผลว่าติดเพราะต้องกินเป็นประจำทุกวัน ถ้าไม่ได้กินแล้วจะไม่มีแรงทำงาน ขาดไม่ได้ จะเกิดอาการปวดเมื่อยตามกระดูก ตามข้อ ส่วนอาการอื่นๆ ก็มีบ้างเล็กน้อย เช่น หงุดหงิดกระวนกระวาย ง่วงนอนหาทั้งวัน เป็นต้น ผลกระท่อมที่เกิดจากการใช้กระท่อมที่กล้วมากคือการกล้วถูกตำรวจจับ โดยเฉพาะในช่วงปราบปรามยาเสพติด พบว่า สถิติการเข้ารับการรักษาการติดกระท่อมเพิ่มขึ้นในสถาบันจิตเวชด้วยเหตุผลที่ลูกหลานบังคับให้เข้ารับการรักษาเพราะกล้วถูกปราบปราม และการที่ใบกระท่อมมีราคาเพิ่มขึ้นหลังการเข้มงวด

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 51.

สำหรับความคิดเห็นต่อการแก้ไขกฎหมายกระท่อมจากการเป็นยาเสพติดในประเภท 5 เป็นประเด็นที่ทั้งผู้ใช้กระท่อมและผู้ไม่ใช่กระท่อมมีความเห็นในทำนองเดียวกันว่า ควรแก้กฎหมายเนื่องจากตัวพืชกระท่อมนั้นมีประโยชน์มากกว่าโทษ สิ่งที่เกิดประโยชน์ชัดเจนที่สุด คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ทำให้ทำงานได้ทน ทำงานนานขึ้น ซึ่งนำไปสู่การมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เพราะคนที่กินใบกระท่อมส่วนใหญ่คือผู้ทำงานใช้แรงงานมีรายได้เป็นรายวัน หรือรายชั่วโมง การกินกระท่อมย่อมจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นตามปริมาณงาน คุณสมบัติประการที่สอง คือ กระท่อมเป็นยารักษาโรคได้หลายโรค โดยเฉพาะโรคที่ต้องเสียเงินมาก เช่น โรคเบาหวาน โรคท้องร่วง และโรคความดันโลหิต การได้กินกระท่อมจะช่วยบรรเทาและหายจากอาการป่วยได้ในที่สุด เหตุผลประการที่สาม ที่ควรแก้กฎหมายคือ มีคนใช้กระท่อมมากขึ้นแต่ต้องแอบใช้เพราะเกรงจะถูกจับดำเนินคดี คนพวกนี้ต้องหลบซ่อนกระท่อมไม่ให้ใครเห็น เมื่อต้องการกิน หรือหากินยากขึ้น¹⁸

4. ผลกระทบด้านการปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมาย

พนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นด่านแรกของการดำเนินการปราบปรามยาเสพติด ในส่วนที่เป็นพืชกระท่อมที่เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เป็นยาเสพติดที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องดำเนินการปราบปรามเช่นกัน ซึ่งจากการศึกษานี้ที่ชี้ให้เห็นว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปรับตัวและบทบาทหน้าที่ในการปราบปรามจับกุมในเรื่องพืชกระท่อม เพราะสิ่งที่พบเห็นจากการปฏิบัติหน้าที่ เห็นว่าผู้ต้องหาติดกระท่อมส่วนใหญ่เป็นกลุ่มทำงาน และไม่มีพียงัยต่อชุมชนและสังคม ต่างจากยาเสพติดชนิดอื่น เช่น ยาบ้า เป็นต้น การจับกุมและปราบปรามอย่างจริงจังกับพืชกระท่อม จะทำให้เสียมวลชนในพื้นที่ เพราะพื้นที่ที่ปฏิบัติการเป็นพื้นที่ที่พืชกระท่อมมีความสมบูรณ์หาได้ง่าย และเป็นประเภทยาเสพติดที่มีการสำรวจ พบว่ามากกว่ายาเสพติดชนิดอื่นๆ แต่ด้วยความเข้าใจและความจำเป็นที่ต้องรักษาฐานมวลชน พนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงให้น้ำหนักในการปราบปรามที่ยาบ้า จึงทำให้เห็นข้อมูลสถิติการจับกุมจากการปราบปรามยาเสพติดที่เก็บมาเปรียบเทียบ ไม่สอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจ การใช้สถิติข้อมูลพืชกระท่อมจำเป็นต้องใช้วิธีการเก็บข้อมูลทางคุณภาพร่วมด้วย จึงจะเข้าใจปัญหาแท้จริง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าพืชกระท่อมในฐานะยาเสพติดในประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษเป็นภาระให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานที่ต้องจัดการให้หน้าที่ต้องไม่เสีย มวลชนก็ต้องไม่เสียด้วย แม้แต่ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่และศาลที่ต้องพิจารณาคดีพืชกระท่อมในพื้นที่ ยังต้องรับภาระการตัดสินใจที่เห็นว่าพืชกระท่อมไม่ใช่ปัญหาใหญ่เป็นคดีมโนสาร ผู้ต้องหาส่วนใหญ่เป็นกลุ่มทำงาน ศาลจึงมักตัดสินไม่รุนแรง ไม่เคยตัดสินถึงขั้นจองจำ เป็นการรอลงอาญาทั้งสิ้น หรือลงโทษด้วยการเสียค่าปรับ จะเห็นว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ไม่มีผลต่อการปราบปรามพืช

¹⁸ เรื่องเดียวกัน. หน้า 78-51.

กระท่อมในฐานะยาเสพติดให้โทษประเภท 5 แบบกัญชา แต่กลับเป็นส่วนที่ทำให้ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ได้รับผลกระทบเชิงลบในด้านความร่วมมือจากชุมชน ทั้งๆ ที่ในทางปฏิบัติมีเรื่องสำคัญๆที่ต้องทำมากกว่าเรื่องจับใบกระท่อม ดังนั้นการควบคุมพืชกระท่อมจึงไม่มีผลในทางปฏิบัติ¹⁹

ความรู้ความเข้าใจของหน่วยงานด้านนโยบาย ภาคสังคม และประชาชนทั่วไปถึงผลกระทบต่อร่างกาย และสังคม

จากคำให้สัมภาษณ์ของ ภก.ประพนธ์ อางตระกูล ผู้อำนวยการกองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ระหว่างการประชุมคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ในเดือนกันยายน 2556 ซึ่งมีวาระการพิจารณากรณีกระทรวงยุติธรรมเสนอให้ยกเลิกใบกระท่อมออกจากบัญชียาเสพติดให้โทษ คณะกรรมการฯ ได้มอบหมายคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณามาตรการควบคุมพืชกระท่อม และดำเนินการหามาตรการควบคุมใบกระท่อม เพื่อที่จะได้นำมาประกอบกับข้อมูลจากกระทรวงยุติธรรมให้การพิจารณาเป็นไปอย่างรอบคอบ รัดกุม และคำนึงถึงผลกระทบอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสังคม ความมั่นคง การปกครอง การแพทย์ วิทยาศาสตร์ พืชวิทยา จริยธรรม และเศรษฐกิจ เป็นต้น

“ประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ ประโยชน์ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น หากมีการยกเลิกพืชกระท่อมจากบัญชียาเสพติด หากยกเลิกโดยไม่ต้องมีการควบคุม ก็ต้องมีการพิจารณาว่ามาตรการหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร หรือถ้ายกเลิกแบบควบคุมจะมีการควบคุมระดับไหน หรือถ้ายังอยู่ในบัญชียาเสพติดแต่ให้มีการใช้อย่างมีเงื่อนไข ก็ต้องมาศึกษาว่าเงื่อนไขที่กำหนดควบคุมจะกำหนดอย่างไร จะวางมาตรการอย่างไร ข้อกฎหมายที่จะเขียนแก้ไขสามารถเขียนได้หรือไม่ และต้องรอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทุกฝ่ายก่อน เป็นต้น ซึ่งการยกเลิกจากบัญชียาเสพติดให้โทษ ไม่ใช่แค่ประกาศยกเลิกจากบัญชีเพียงอย่างเดียว เพราะมาตรการควบคุมถูกบรรจุอยู่ในมาตราหลักในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษด้วย ถ้าจะยกเลิกออกจากบัญชี ก็จะต้องแก้ไขพระราชบัญญัติ ซึ่งจะต้องผ่านความเห็นชอบจากสภา ก่อน”²⁰

ในกรณีภาคสังคม มูลนิธิเพื่อสื่อ (ประเทศไทย) และภาคีเครือข่าย อาทิ เครือข่ายผู้สื่อข่าวประเทศไทย มูลนิธิคุ้มครองสิทธิด้านเอดส์ เป็นต้น ได้เดินทางเข้าพบ นพ. ณรงค์ สหเมธาพัฒน์

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 85.

²⁰ <http://www.manager.co.th/Qol/ViewNews.aspx?NewsID=956000115645>, เข้าถึงเมื่อวันที่ 2

ปลัดกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ในฐานะประธานคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ เพื่อให้พิจารณาถอดพิษกระท่อมออกจากบัญชียาเสพติดให้โทษ ประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษปี พ.ศ. 2522 โดย ประธานเครือข่ายผู้ช้ยาประเทศไทย กล่าวว่า ในฐานะคนภาคใต้และรู้จักกระท่อมมาตั้งแต่จำความได้ ไม่เห็นด้วยกับนักวิชาการและสื่อต่างๆ ที่ให้ข้อมูลสู่สาธารณะถึงโทษและปัญหาที่เกิดจากกระท่อม บริบทในอดีตมีการเกี่ยวไบกะท่อมและไปทำนาทำสวนหรือใช้แรงงานทั่วไป และเป็นประเพณีการต้อนรับคนที่ไปมาหาสู่เหมือนมีหมากพลูต้อนรับกันทุกบ้าน ต่อมาก็มีการยืนยันบอกต่อกันว่าสามารถช่วยกลุ่มคนที่เป็นเบาหวาน ได้ด้วย นั่นคือวิถีเดิมของการใช้ไบกะท่อม และตอนนี้ก็ต้องยอมรับข้อมูลเชิงวิชาการว่า กระท่อมสามารถนำมาใช้เป็นสมุนไพรได้ ซึ่งมาจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน

"เหตุผลที่ผมมองว่าสมควรที่จะถอดถอนพิษกระท่อมออกจาก พ.ร.บ. ยาเสพติดนั้นก็คือ ในหลายๆ ชุมชนทางภาคใต้ที่ผมได้สัมผัส พิษกระท่อมถือว่าเป็นทางเลือกที่เป็นประโยชน์กับชุมชนและครอบครัว ตัวอย่างเช่นหัวหน้าครอบครัวที่กินเหล้าก็หันมากินหรือดื่มไบกะท่อมแทน คุณภาพชีวิตของหลายครอบครัวดีขึ้นในเชิงบวก สามารถไปทำงานได้ทุกวันไม่ทะเลาะกัน มีรายจ่ายลดลง ไม่ก่ออาชญากรรม และไม่ทะเลาะวิวาท เมื่อไม่กินเหล้าก็ทำให้อุบัติเหตุที่เคยมีลดลง ผมจึงอยากให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมองถึงประโยชน์และข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านและผมขอเป็นเสียงแทนชาวบ้าน"²¹

มูลนิธิพีเอสไอ (ประเทศไทย) และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องมีข้อเสนอ ขอให้มีการจัดเวทีวิชาการและทบทวนข้อมูลในเชิงวิชาการ รายงานการวิจัยเกี่ยวกับพิษกระท่อม มีการให้ข้อมูลความรู้ที่ถูกต้องต่อสาธารณะเกี่ยวกับพิษกระท่อม รวมถึงกำกับดูแลบุคลากรในการออกข่าวสารต่อสาธารณะ โดยมีข้อมูลที่เป็นข้ออ้างอิงและเอกสารสนับสนุน และขอให้คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษพิจารณาเรื่องพิษกระท่อม หรือสารเสพติดอื่นๆ ที่มีอยู่หรือจะนำมาบรรจุใหม่ในอนาคตโดยใช้ข้อมูลในเชิงวิชาการทางการแพทย์ที่ทันสมัยอย่างรอบด้าน

การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน โดยศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (กรุงเทพโพลล์) ที่สำรวจความคิดเห็นประชาชน อายุ 18 ปีขึ้นไป ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 1,171 คน²² เมื่อวันที่ 6 - 7 กันยายน 2556 (เผยแพร่เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2556) พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.5 คิดว่า

²¹ เรื่องเดียวกัน

²² เข้าถึงได้จาก

ใบกระท่อมเป็นยาเสพติด และมีเพียงร้อยละ 29.5 เท่านั้นที่ไม่คิดว่าเป็นยาเสพติด สำหรับกรณีที่กระทรวงยุติธรรมจะแก้กฎหมายให้ยกเลิกใบกระท่อมพ้นจากบัญชียาเสพติดนั้น ประชาชนร้อยละ 46.3 เห็นด้วยหากนำมาใช้ในวงการแพทย์เท่านั้น รองลงมาร้อยละ 27.5 ไม่เห็นด้วยเด็ดขาด เพราะถือว่าเป็นยาเสพติด และร้อยละ 14.6 เห็นด้วยและยอมรับได้ในทุกกรณี ที่เหลือร้อยละ 11.6 ไม่แน่ใจ เมื่อถามว่าการยกเลิกใบกระท่อมพ้นจากบัญชียาเสพติดจะช่วยลดปริมาณคนเสพยาบ้าได้หรือไม่ ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 61.1 ระบุว่า “แก้ไม่ได้” มีเพียงร้อยละ 19.0 เท่านั้นที่ระบุว่า “แก้ได้” เช่นเดียวกับ ร้อยละ 60.2 ที่ไม่เชื่อว่าการยกเลิกใบกระท่อมพ้นจากบัญชียาเสพติดจะช่วยลดเงื่อนไขความขัดแย้งใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ได้ มีเพียงร้อยละ 12.6 เท่านั้นที่ระบุว่า “แก้ได้” (การจับกุมคนเสพยากระท่อม ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้เป็นชนวนเหตุเรื่องหนึ่ง ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับมวลชนในพื้นที่) อย่างไรก็ตาม หากมีการยกเลิกใบกระท่อมออกจากบัญชียาเสพติดจริง ประชาชนร้อยละ 49.2 เห็นว่าต้องควบคุมให้ปลูกเพื่อใช้ในทางการแพทย์เท่านั้น รองลงมาร้อยละ 38.7 เห็นว่าต้องควบคุมปริมาณและพื้นที่ปลูกให้ชัดเจน และมีการขึ้นทะเบียนให้ถูกต้อง และมีเพียงร้อยละ 5.1 เท่านั้น ที่เห็นว่าไม่ต้องควบคุม ให้ปลูกได้อย่างเสรี

ทั้งนี้ หากมีการดำเนินการตามแนวคิดดังกล่าวจริง ประชาชนร้อยละ 52.2 มีเป็นความหวังและกังวล โดยเรื่องที่หวังและกังวลมากที่สุดคือ กลัวจะมีคนเสพยาใบกระท่อมมากขึ้นเพราะหาซื้อง่ายขึ้น (ร้อยละ 12.1) กลัวจะเอาไปใช้ในทางที่ผิด เอาไปตัดแปลง (ร้อยละ 9.2) และกลัวลูกหลานวัยรุ่นเยาวชน จะอยากสู้อากลองมากขึ้น (ร้อยละ 8.7) ขณะที่ประชาชนร้อยละ 47.8 ไม่หวังและกังวลเลย โดยให้เหตุผลว่าเป็นพืชสมุนไพรใช้รักษาโรคได้ (ร้อยละ 12.6) รองลงมาคือฤทธิ์ไม่รุนแรง กินแล้วสู้แดด มีกำลัง และรุนแรงน้อยกว่าบุหรี่ (ร้อยละ 12.0) และคิดว่าไม่ใช่ยาเสพติด (ร้อยละ 6.1) สุดท้ายเมื่อถามว่าการกินหรือเสพยาใบกระท่อมอาจนำไปสู่การเสพติดที่ร้ายแรงกว่าใช่หรือไม่ ประชาชนร้อยละ 45.6 ระบุว่า “ใช่” ขณะที่ร้อยละ 32.5 ระบุว่า “ไม่ใช่” ที่เหลือร้อยละ 21.9 ไม่แน่ใจ

สืบเนื่องจากภารกิจ ตามคำสั่งกระทรวงยุติธรรม ที่ 328/2556 ลงวันที่ 30 สิงหาคม 2556 กระทรวงยุติธรรมได้แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนานโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับพืชกระท่อม สำนักงาน ป.ป.ส. ในฐานะฝ่ายเลขานุการ ได้จัดการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ 1/2556 เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2556 ณ สำนักงาน ป.ป.ส. ดินแดง และสำนักงาน ป.ป.ส. ได้รับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ²³ ดังนี้

1. ขอรื้อต่อประธานวุฒิสภา ของนายเจดน์ ศิริธรานนท์ สมาชิกวุฒิสภา ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 8 (สมัยสามัญทั่วไป) วันที่ 16 กันยายน 2556 เห็นว่าการเสพยากระท่อมโดยวิธีเกี่ยวทั้ง

²³ เอกสารอัดสำเนา สำนักงาน ป.ป.ส., กันยายน 2556

ใบหรือดัมพ์น้ำคั้นโดยไม่แปรรูปไม่ควรมีความผิดเช่นเดียวกับการดัมพ์เหล้าและสุบบุหรีที่เป็นสารเสพติด เช่นเดียวกัน เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ และศาล แต่ต้องมีการพิจารณา แก้ไขกฎหมายโดยรัฐสภา สมควรมีการปรับกระบวนการทศน์ใหม่ โดยเริ่มต้นจากการพัฒนานโยบาย เกี่ยวกับพืชกระท่อมให้เป็นกรณีนำร่องอันอาจนำไปสู่แนวคิดใหม่ในการลดทอนความเป็นอาชญากรรม กับยาเสพติดชนิดอื่น

2. ผลการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณา ศึกษา ติดตามและตรวจสอบการดำเนินงาน ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุการยกเลิกพืชกระท่อมออกจากบัญชียาเสพติด ให้โทษประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มีข้อสังเกต กล่าวคือ

2.1 หากมีการยกเลิกพืชกระท่อมมิให้เป็นสารเสพติดตามพระราชบัญญัติฯ แล้ว อาจจะ ทำให้มีกลุ่มทุนแสวงหาผลประโยชน์โดยนำพืชกระท่อมไปแปรรูปอัดเม็ดขาย ซึ่งอาจจะก่อให้เกิด ผลกระทบทางด้านสังคม ด้านการสาธารณสุข และด้านเศรษฐกิจได้ เพราะกระท่อมเป็นพืชที่เสพติดได้ ตามหลักวิชาการ

2.2 ในมิติของหลักการบริโภค กระท่อมถือว่าเป็นสินค้าอันตราย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรณรงค์ประชาสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ให้ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณประโยชน์ และโทษพิษภัย ของกระท่อม เพื่อให้ประชาชนตัดสินใจที่จะลด ละ เลิก การใช้กระท่อมโดยสมัครใจ โดยยกกรณีตัวอย่าง การบริโภคถูกเนียงของคนใต้ว่าเป็นวิถีชีวิตของคนพื้นถิ่น แต่การบริโภคมากๆ อาจก่อให้เกิดโรคนิว ซึ่ง ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสาธารณสุขตามมา ภายหลังจากที่มีการณรงค์ให้ประชาชนเข้าใจแล้ว ทำให้เกิดการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภคถูกเนียงที่ปลอดภัยขึ้น สามารถลดปัญหาด้านสาธารณสุขได้

2.3 พิจารณานำแนวทางการใช้คำสั่งทางปกครอง (Administrative Law) แทนการ ทำให้พืชกระท่อมถูกต้องตามกฎหมาย (Legalization) และควบคุมเจ้าหน้าที่รัฐมิให้ใช้อำนาจเกินขอบเขต ที่กฎหมายกำหนดไว้

2.4 ควรมีการจัดสัมมนาระดับชาติ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ ของสังคม

2.5 ควรพิจารณาควบคุมการนำยารักษาโรคไปใช้ในทางที่ผิดของเยาวชน นอกเหนือจากการควบคุมสารเสพติดตามกฎหมาย

3. ข้อเสนอของ นายไพโรจน์ สลาวรวงศ์ เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2556 เรื่อง ควบคุม การใช้ใบกระท่อมและเปลี่ยนเป็นพืชเศรษฐกิจ นายไพโรจน์ เห็นด้วยกับข้อเสนอการยกเลิก ใบกระท่อมออกจากบัญชียาเสพติดให้โทษ เนื่องจากกระท่อมออกฤทธิ์ไม่รุนแรง ทำให้ผู้ติดยาบ้า และ ยาเสพติดอื่นเข้าถึงสิ่งทดแทนในราคาถูก เป็นการตัดวงจรยาเสพติด และควบคุมกระท่อมในฐานะวัตถุ ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เพื่อไม่ให้นำไปผสมสารอื่นให้เป็นอันตรายแก่ผู้เสพ และสามารถเปลี่ยน กระท่อมให้เป็นยาใบกระท่อมสำเร็จพร้อมขง ให้เป็นพืชเศรษฐกิจตัวใหม่ โดย

- ให้ควบคุมพื้นที่ปลูกกระท่อม ปลูกได้เฉพาะผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ผลิตและจำหน่ายชาใบกระท่อมของพร้อมชนงน้ำร้อนคั้นเท่านั้น
- ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกำหนดปริมาณในแต่ละซอง เพื่อให้ออกฤทธิ์ในปริมาณที่เหมาะสม
- ให้คณะกรรมการอาหารและยากำหนดให้ชาใบกระท่อม ที่กำหนดปริมาณจากคณะกรรมการยาเสพติดให้โทษได้รับเครื่องหมาย อย. แต่ห้ามมิให้แปรรูปเป็นอย่างอื่นนอกจากนี้
- ให้ผู้ผลิตต้องแสดงชื่อที่อยู่ใบอนุญาต และเครื่องหมาย อย. ไว้ที่สลากติด้ายสายยึดของพร้อมชนงทุกซองเพื่อควบคุมและสอบทานกลับได้
- รัฐบาลส่งเสริมให้ชาใบกระท่อมสำเร็จพร้อมชนงเป็นสินค้าทดแทนสารเสพติดที่มีจำหน่ายทั่วไป เช่น ร้านสะดวกซื้อทั่วโลก สถานะของชาชนิดนี้จะไม่แตกต่างจากการซื้อชา กาแฟ พร้อมทั้งขจัดอุปสรรคในการเข้าถึงสินค้านี้ในประเทศที่มีการควบคุมในองค์การสากล เช่น องค์การสหประชาชาติ

4. ข้อมูลจากศูนย์บริการร่วมกระทรวงยุติธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม จำนวน 4 ข้อความ คือ

4.1 วันที่ 16 กันยายน 2556 : ประชาชนเห็นว่า ใบกระท่อมเป็นเสมือนสารตั้งต้นของยาเสพติด ก่อนตั้งนโยบายควรมีการจัดทีมแพทย์ วิเคราะห์ให้เห็นเป็นรูปธรรมถึงผลกระทบอย่างชัดเจน เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่อยากรู้อยากลอง จึงไม่เหมาะสมกับสังคม อันส่งผลให้สังคมมีความเสื่อมโทรมต่อไป

4.2 วันที่ 16 กันยายน 2556 : ประชาชนเห็นว่ารัฐบาลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบควรพิจารณาแก้ไขกฎหมาย โดยไม่ถือว่าใบกระท่อมเป็นยาเสพติด เพราะใบกระท่อมเป็นสมุนไพรที่สามารถนำมาทำเป็นยารักษาโรค เช่น โรคเบาหวาน และประชาชนที่ใช้แรงงานสามารถนำมาเป็นยาชูกำลังในการทำงาน อีกทั้ง ยังไม่มีผลข้างเคียงในการบริโภคด้วย

4.3 วันที่ 20 กันยายน 2556 : ประชาชนขอให้ยกเลิกนโยบายเปลี่ยนใบกระท่อมให้เป็นสมุนไพรเนื่องจากพืชชนิดดังกล่าวมีสารออกฤทธิ์ ทำให้เยาวชนสามารถใช้ใบกระท่อมเสพโดยไม่ผิดกฎหมาย

4.4 วันที่ 7 ตุลาคม 2556 : ประชาชนไม่เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าว เพราะวัยรุ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถแยกแยะได้ และยังคงเห็นว่าใบกระท่อมเป็นพืชเสพติดชนิดหนึ่ง ดังนั้นหากมีการพิจารณายกเลิกใบกระท่อมออกจากการเป็นพืชเสพติด จะทำให้วัยรุ่นหันมาใช้ใบกระท่อมในทางที่ผิดมากขึ้นกว่าเดิม และไม่ได้เป็นการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง

4.5 วันที่ 9 ตุลาคม 2556 : ประชาชนเห็นว่าใบกระท่อมเป็นสารเสพติดชนิดร้ายแรง อาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ หากรัฐบาลประกาศยกเลิกใบกระท่อมออกจากบัญชียาเสพติดให้โทษ จะทำให้ประชาชนติดยาเสพติดจำนวนมากขึ้น

บทเรียนด้านการเปิดเสรีการเสพ ครอบครอง จำหน่าย และผลิตสารเสพติดของต่างประเทศ

จากบทเรียนนโยบายด้านการลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติดของโปรตุเกส²⁴ ซึ่งเป็นนโยบายที่อนุญาตให้ผู้เสพสามารถเสพยาเสพติดได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ภายใต้การควบคุมและบริหารจัดการโดยรัฐ แต่ใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเข้มงวดกับผู้ผลิต ขาย ขนส่งยาเสพติด มีตัวชี้วัดสำคัญที่ติดตามความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัญหาเสพติด และปัญหาเชื่อมโยงประกอบด้วย

- อัตราการใช้ยาเสพติดของประชากร โดยเฉพาะเยาวชน เปรียบเทียบด้วยไม่ร้ายแรงกับตัวยาร้ายแรง กรณีโปรตุเกสเห็นว่านโยบายนี้ประสบความสำเร็จเนื่องจากประชาชนเสพกัญชาเพิ่มมากขึ้นในขณะที่เสพยาโรอินลดลงอย่างมาก (กัญชา ในปี 2001 มีผู้เสพร้อยละ 47 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 65 ในปี 2005 ขณะที่เฮโรอินมีผู้เสพร้อยละ 33 ในปี 2001 มีจำนวนลดลงเหลือร้อยละ 15 ในปี 2005)

- อัตราการเข้ารับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดที่เพิ่มขึ้น (กรณีนี้เป็นตัวชี้วัดด้านบวก เนื่องจากผู้เสพติดยาเสพติดจะได้รับการดูแลที่เหมาะสม ได้รับความรู้ในการดูแลสุขภาพ โดยไม่มีอันตรายจากการหลีกเลี่ยงการเข้ารับการบำบัดที่ถูกวิธี และไม่ถูกลงโทษทางสังคม (Social Sanction)

- อัตราการเกิดโรคที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเสพยาเสพติด พบว่าผู้ติดเชื้อ HIV จากการใช้เฮโรอินโดยการฉีดลดลง รวมทั้งโรคไวรัสตับอักเสบบี และซี

- อัตราอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องจากปัญหาเสพติด พบว่าอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในปี 2003 เทียบกับปี 1999 เพิ่มขึ้นร้อยละ 9

- อัตราการเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเสพยาเสพติด (เป็นการยากที่จะยืนยันว่าการเสียชีวิตเกิด จากการเสพยาเสพติดจริงหรือไม่ แต่การวัดผลนี้วัดจากผู้เสียชีวิตที่มีสารเสพติดในร่างกาย)

---

²⁴ Caitlin Hughes and Alex Stevens, The Effects of Decriminalization of Drug use in Portugal , [serial online]2007 December [cited 2014.June 2]; Available from: URL: http://kar.kent.ac.uk/13325/1/BFDPP_BP_14_EffectsOfDecriminalisation_EN.pdf, 2007., P. 1 - 10

พบอัตราการเสียชีวิตที่เกิดจากการเสพติดโรอินลดลงอย่างมาก (ในปี 1999 จำนวน 350 ราย ลดลงเหลือ 98 รายในปี 2003)

- อัตราการจับกุมคดียาเสพติด พบว่าโปรตุเกสมีสถิติการจับกุมคดีรายสำคัญเพิ่มสูงขึ้น โดยไม่ต้องใช้ทรัพยากรไปกับการจับกumnักค้ารายย่อย (Street Level Deals)

- ภาระงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม พบว่าภาระงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำนวนผู้ถูกคุมขังในเรือนจำคดียาเสพติด

- มุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการขับเคลื่อนนโยบาย (โดยกระบวนการสำรวจความคิดเห็นต่าง ๆ) ซึ่งสะท้อนถึงการเห็นผลดีที่เกิดจากนโยบายนี้

อีกตัวอย่างหนึ่งคือ การศึกษาผลของการอนุญาตให้กัญชาถูกกฎหมายในรัฐวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา²⁵ ได้ศึกษาผลของนโยบายโดยการติดตามสถิติด้านสุขภาพสาธารณะ และสถิติอื่นๆ ได้แก่

- อัตราการเสพติดของประชากรโดยกำหนด 2 ช่วงอายุคือ ระหว่าง 12 – 20 ปี และ อายุ 21 ปี ขึ้นไป (การใช้ในปัจจุบัน การใช้ในช่วงชีวิต อายุที่เริ่มเสพติด การเสพติดและการติดกัญชา) เพื่อให้ได้ข้อมูลว่านโยบายอนุญาตให้เสพติดกัญชาที่มีผลต่อการเสพติดกัญชาที่เพิ่มขึ้นของเยาวชนหรือไม่

- ความปลอดภัยสาธารณะ
- กระบวนการยุติธรรมทางอาญา
- ผลกระทบทางเศรษฐกิจ
- ค่าใช้จ่ายในการบริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรายได้

ทั้งนี้ รัฐวอชิงตันประกาศให้ประชากรของรัฐที่มีอายุ 21 ปี ขึ้นไปสามารถครอบครองกัญชาเพื่อเสพติดได้เมื่อปี 2012 โดยการประเมินผลและผลกระทบของนโยบายนี้วางแผนการติดตามตัวเลขตามตัวชี้วัดเป็นช่วงเวลาในปี 2015/ 2017 /2022 และ 2032 เพื่อดูอัตราการเสพติดกัญชาของประชากรว่าเพิ่มขึ้นหรือลดลง

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึก อาจเป็นเพียงเจตคติหรือความเชื่อหรือความนิยมที่ได้แสดงออกมาโดยการพูดหรือการเขียน ซึ่งในการแสดงออกนี้จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้

---

²⁵Legalization of Recreational Marijuana in Washington: Monitoring Trends in Use Prior to the Implementation of I-502,2013 [serial online] 2013 November [cited 2014,June 2]; Available from: URL: http://www.wsipp.wa.gov/ReportFile/1540/Wsipp_Legalization-of-Recreational-Marijuana-in-Washington-Monitoring-Trends-in-Use-Prior-to-the-Implementation-of-I-502_Full-Report.pdf p 1 -10

ประสบการณ์ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ก่อนที่จะมีการตัดสินใจแสดงออกมา ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล

1) ความหมายของความคิดเห็น

บุญเรียง ขจรศิลป์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางวาจาของเจตคติ การที่บุคคลกล่าวว่าเขามีความเชื่อหรือความรู้สึกอย่างไรนั้น เป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคลนั้น ดังนั้น การวัดความคิดเห็นของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้²⁶

จำรอง เงินดี ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ ความคิดเห็นนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกของทัศนคติก็ได้ สังกัดและวัดได้จากคน แต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคติตรงที่ทัศนคตินั้นเจ้าตัวอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้²⁷

สุชา จันทน์เอม ได้กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง แต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนกับทัศนคติ คนเรามักจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป ความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ²⁸

พรทิพย์ สัมปตตะวนิช และคณะ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ความคิดเห็น คือความโน้มเอียง (Predisposition) ที่เกิดจากการเรียนรู้ เพื่อที่จะตอบสนองต่อวัตถุหนึ่งอาจจะออกมาในลักษณะที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อวัตถุนั้นได้²⁹

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ ได้ให้ความหมายว่า “ความคิดเห็น คือ การประเมิน หรือการตัดสินใจเกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบในวัตถุ คน หรือเหตุการณ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของคนๆ หนึ่งเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง³⁰

²⁶ บุญเรียง ขจรศิลป์. วิธีวิจัยการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : พิชญาพรินตัง, 2534), หน้า 78.

²⁷ จำรอง เงินดี. เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม. (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชา จิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534).

²⁸ สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาวัยรุ่น. (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2542), หน้า 23

²⁹ พรทิพย์ สัมปตตะ วนิช และคณะ. พฤติกรรมผู้บริโภค. (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชวิทยาลัย, 2541), หน้า 153.

³⁰ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. พฤติกรรมองค์กร. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์, 2541), หน้า 94, 11.

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ³¹ กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกโดยการพูดหรือเขียนเกี่ยวกับทัศนคติหรือความเชื่อหรือค่านิยมของบุคคล ความคิดเห็นไม่เหมือนทัศนคติตรงที่ไม่จำเป็น ต้องแสดงความรู้สึก อารมณ์หรือการแสดงพฤติกรรมที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นคำพูดพร้อม เหตุผลที่บุคคลคิดขึ้นมา และถ้าไม่มีคนเห็นด้วยก็อาจเปลี่ยนคำพูดดังกล่าวได้ ดังนั้นบุคคลที่มีทัศนคติหรือความเชื่อหรือค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ถ้าไม่แสดงความคิดเห็นออกมา ก็จะไม่มีการโต้เถียงกันใดทราบเลยว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติความเชื่อหรือค่านิยมเช่นใด

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใด เรื่องหนึ่ง ภายใต้พื้นฐานของความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม

2) ประเภทของความคิดเห็น

เรมเมอร์³² ได้จำแนกความคิดเห็นเป็น 2 ประการด้วยกัน คือ

(1) ความคิดเห็นเชิงบวกสุด-เชิงลบสุด (Extreme Opinion) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลงทิศ ทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

(2) ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Contents) การมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี ชอบ ยอมรับ เห็นด้วย ความรู้สึกความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย

(3) การวัดความคิดเห็น

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบได้ว่าการวัดความคิดเห็นนั้น มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้ นีออน กลิ่นรัตน์ ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นและทัศนคติ มีความหมายและลักษณะต่างๆ ใกล้เคียงกันมาก ดังนั้นการวัดความคิดเห็นจึงใช้วิธีการวัดทางทัศนคติได้ด้วย³³

³¹ อ้างถึงใน สุพินดา วงษ์บุรี, 2547: 10-11.

³² อ้างถึงใน ดวงอุมา โสภา, 2551: 20

³³ นีออน กลิ่นรัตน์. จิตวิทยาเบื้องต้น. (ขอนแก่น:ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2525), หน้า 15 - 16.

ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีการอนุมานจากพฤติกรรมภายนอกที่บุคคลแสดงออก และมีวิธีการวัดหลายๆ อย่างด้วยกัน

1. การวัดความคิดเห็น/ทัศนคติ โดยวิธีการให้ผู้ถูกวัดรายงานตนเองถึงความรู้สึกทำที่ต่อสิ่งนั้นๆ อาจเป็นไปในรูปทางบวกหรือทางลบ ไม่ได้แยกวัดองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้สึก ความรู้สึก หรือด้านพฤติกรรม แต่จะวัดเพียง ดี-ไม่ดี สนับสนุน-คัดค้าน เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย

มาตราวัด ทัศนคติแบบนี้แบ่งออกได้หลายประเภท เช่น มาตราวัดของ ลิเคิร์ต (Likert-Type.Scales) ได้สร้างมาตรวัดทัศนคติโดยพัฒนามาจากของ Thurstone มีข้อความทั้งบวกและทางลบปะทะกัน ส่งไปให้ผู้ตอบตัดสินว่าข้อความใดตรงกับระดับความคิดเห็นของผู้ตอบมากที่สุด ซึ่งมี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่มีความเห็น ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่จากการใช้มาตรวัดแบบนี้มักจะพบว่า ผู้ตอบที่ช่องไม่มีความเห็นเป็นส่วนมาก จึงมีการใช้คำว่าเห็นด้วยเพียงเล็กน้อย และไม่เห็นด้วยเพียงเล็กน้อย แทนคำว่า เฉยๆ เพื่อให้สามารถวัดความเห็นของผู้ตอบได้

2. การสังเกตพฤติกรรม การสังเกตพฤติกรรมภายนอกของบุคคลเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้ทราบถึงทัศนคติของบุคคลได้ ซึ่งอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ประกอบด้วยเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ อธิบายเพิ่มเติม และนอกจากนั้นอาจจะใช้วิธีการต่างๆ ต่อไปนี้ เพื่อวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น ได้แก่

1) การใช้วิธีการกึ่งสะท้อนภาพ เช่น การใช้ผู้ถูกศึกษาบรรยายภาพที่มองเห็นไม่ชัดเจน หรือใช้เดิมคำ หรือข้อความ หรือให้พูดคำใดคำหนึ่งที่นึกขึ้นได้ทันทีหลังจากที่เสนอคำที่ต้องการวัด

2) ผลการทำแบบทดสอบแบบปรนัย คือ การเลือกคำตอบจากแบบทดสอบแบบปรนัยในตัวเลือกที่ไม่ถูกต้อง และแสดงถึงความลำเอียงในเรื่องนั้น โดยจะต้องมีคำตอบที่ถูกต้องไว้ด้วย

3) การวัดจากปฏิกิริยาของร่างกาย เนื่องจากว่าขณะที่ร่างกายเกิดอารมณ์จะมีปฏิกิริยาของร่างกายที่สามารถวัดได้ เช่น การใช้เครื่องวัดการตอบสนองของผิวหนัง การวัดจากอัตราการเต้นของหัวใจ การบีบตัวของหลอดเลือด การหดและการขยายตัวของม่านตา สิ่งเหล่านี้จะทำให้รู้ถึงความเข้มข้นของทัศนคติ แต่ไม่สามารถบอกทิศทางว่าเป็นไปในทางลบหรือทางบวก

4) การวัดด้วยการแสดงออกทางใบหน้าแบบนี้ แบ่งเกณฑ์การวัดออกเป็นอาการของปาก กล่าวคือ ถ้าริมฝีปากโค้งขึ้นก็แสดงว่ามีความเห็นด้วย ถ้าริมฝีปากอยู่ในระดับแนวราบ หรือปกติ แสดงว่าไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่แน่ใจ แต่ถ้าริมฝีปากโค้งงอลงล่าง แสดงให้เห็นว่าไม่เห็นด้วย

การวัดความคิดเห็น หรือทัศนคติส่วนใหญ่จะใช้วิธีการแบบรายงานตนเอง เพราะสามารถจัดเก็บข้อมูลได้จากคนกลุ่มใหญ่ ซึ่งอาจกระทำได้โดยการสัมภาษณ์ ซึ่งมีทั้งแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะคำถามไว้ให้เลือกตอบ และลักษณะคำถามที่ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ หรืออาจใช้แบบสอบถามซึ่งสามารถใช้ได้รวดเร็ว ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปอธิบายได้กว้างขวาง แต่มีข้อจำกัดเพราะอาจได้ข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริงกับพฤติกรรมของเขา เนื่องจากบุคคลเกิดความระมัดระวังใน

การตอบแบบสอบถาม เพราะฉะนั้น การวัดทัศนคติจึงควรใช้หลายๆ วิธีประกอบกัน เพื่อช่วยเสริมข้อบกพร่องในวิธีใดวิธีหนึ่งเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ³⁴ ได้กล่าวถึงมาตราวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่ใช้กันอยู่แพร่หลายมี 4 วิธี คือ

1. วิธีของเทอร์สโตน (Thuston's Method) เป็นวิธีสร้างมาตราวัดออกเป็นปริมาณแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็นหรือทัศนคติไปในทางเดียวกันและเสมือนว่าเป็น scale ที่มีช่วงห่างเท่ากัน (equal-appearing intervals)

2. วิธีของกัตต์แมน (Guttman's Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับของทัศนคติสูง-ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้ จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้ และแสดงถึงการสะสมของข้อความคิดเห็น

3. วิธีจำแนกแบบ เอส ดี สเกล (Semantic Differential Scale : S-D Scale) เป็นวิธีการวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น โดยอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (Bipolar Adjective) เช่น ดี-เลว ขยัน-ขี้เกียจ เป็นต้น

4. วิธีของไลเคิร์ต (Likert's Method) เป็นวิธีสร้างมาตราวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่นิยมแพร่หลาย เพราะว่าเป็นวิธีสร้างมาตราวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 4 หรือ 5 คำตอบ และให้คะแนน 5 4 3 2 1 หรือ +2 +1 0 -1 -2 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกของแต่ละบุคคลในการตัดสินใจ ประเมินค่า หรือแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยอาศัยพื้นฐานทางด้านความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

เกษม วัฒนชัย ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง การรวบรวมความคิดของมนุษย์จัดให้เป็นหมวดหมู่และประมวลสาระที่สอดคล้องกัน โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์³⁵

พรชิตา วิเชียรปัญญา ได้ให้ความหมายของความรู้คือกระบวนการของการจัดเกลาเลือกใช้และบูรณาการการใช้สารสนเทศเหล่านั้นจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ (new knowledge) ความรู้ใหม่จึงเกิดขึ้นจากการผสมผสานความรู้และประสบการณ์เดิมผนวกกับความรู้ใหม่ที่ได้รับซึ่งความรู้ดังกล่าวเป็นสิ่งที่

³⁴ พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. การวัดทัศนคติ. (นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531)

³⁵ เกשמ วัฒนชัย. นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. (2544). หน้า 39-40

อยู่ภายในบุคคลเป็นความรู้ที่ไม่ชัดเจนซึ่งหากได้รับการถ่ายทอดออกมาอยู่ในรูปลายลักษณ์อักษรก็จะกลายเป็นความรู้ที่ชัดเจนและความรู้จะเกิดคุณค่าได้หากมีการนำไปใช้ในการตัดสินใจ³⁶

น้ำทิพย์ วิภาวิน ให้นิยามความรู้ตามแนวคิดของ แมคคาร์ที ว่าความรู้เป็นความคิดและการกระทำที่ได้รับการยอมรับโดยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของสังคม³⁷

กรีติ ชยยิ่งยง ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า ความรู้ คือ ความคิดของแต่ละบุคคลที่ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์จนเกิดความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ จนได้รับการยอมรับโดยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของสังคม³⁸

บุรชัย ศิริมหาสาคร ได้กล่าวว่าความรู้ คือ สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบ เชื่อมโยงกับความรู้อื่นจนเกิดความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้³⁹

Bloom และคณะ ได้ทำการศึกษาและจำแนกพฤติกรรมด้านความรู้ออกเป็น 6 ระดับ โดยเรียงตามลำดับขั้นความสามารถจากต่ำไปสูง⁴⁰ ดังนี้

1. ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการจำหรือรู้สึกได้ แต่ไม่ใช่การใช้ความเข้าใจไปตีความหมายในเรื่องนั้น ๆ แบ่งออกเป็น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องซึ่งเป็นข้อเท็จจริง วิธีดำเนินงาน แนวคิด ทฤษฎี โครงสร้าง และหลักการ

2. ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ ทั้งในด้านภาษา รหัส สัญลักษณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม แบ่งเป็นการแปลความ การตีความ การขยายความ

3. การนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถนำเอาสิ่งที่ได้ประสบมา เช่น แนวคิด ทฤษฎี ต่างๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือนำไปใช้แก้ปัญหาตามสถานการณ์ต่างๆ ได้

4. การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราว ออกเป็นส่วนประกอบย่อย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบส่วนย่อย และหลักการ หรือทฤษฎี เพื่อให้เข้าใจเรื่องราวต่างๆ

---

³⁶ พรธิดาวิเชียร ปัญญา. การจัดการความรู้ : พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. (กรุงเทพฯ : ม.ป.ป. 2547), หน้า 21

³⁷ น้ำทิพย์ วิภาวิน. การจัดการความรู้และคลังความรู้. (กรุงเทพฯ : เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์, 2547). หน้า 10

³⁸ กรีติ ชยยิ่งยง. ขีดความสามารถ. (กรุงเทพฯ : มิตเตอร์ก็อปปี, 2549). หน้า 4

³⁹ บุรชัย ศิริมหาสาคร. จัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ. (กรุงเทพฯ : แสงดาว, 2550). หน้า 24

⁴⁰ Bloom และคณะ (อ้างในสุภาภรณ์, 2546)

5. การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการนำเอาเรื่องราว หรือส่วนประกอบย่อยมาเป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยมีการดัดแปลง ริเริ่ม สร้างสรรค์ ปรับปรุงของเก่าให้มีคุณค่าขึ้น

6. การประเมินค่า หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของความคิดอย่างมีหลักเกณฑ์ เป็นการตัดสินว่าอะไรดีไม่ดียังไรใช้หลักเกณฑ์เชื่อถือได้โดยอาศัยข้อเท็จจริงภายในและภายนอก

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกรอบคิดด้านการพัฒนานโยบายสาธารณะ องค์ความรู้เกี่ยวกับพืชกระท่อม บทเรียนของต่างประเทศเกี่ยวกับการอนุญาตให้เสพ ครอบครอง จำหน่ายสารเสพติดมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนานโยบายพืชกระท่อมของไทย ในประเด็นการทำให้พืชกระท่อมไม่ใช่ยาเสพติดให้โทษ ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 โดยนำแนวคิดด้านความรู้ความเข้าใจ และแนวคิดด้านความคิดเห็น มาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ผลการวิจัยพืชกระท่อมในเชิงวิทยาศาสตร์สุขภาพ ของศูนย์วิชาการสารเสพติดภาคใต้ ซึ่งดำเนินการมาเป็นระยะเวลา 10 ปี โดยใช้หนูขาวเป็นสัตว์ทดลอง ส่วนใหญ่พบผลการวิจัยเชิงบวก ดังนี้

1.1 สารสกัดจากใบกระท่อมสามารถลดปริมาณน้ำตาลในเลือดได้จริง

1.2 สารสกัดจากใบกระท่อมสามารถยับยั้งอาการท้องเสียได้เป็นอย่างดีเมื่อเทียบกับยาแผนปัจจุบัน เช่น อิม โมเดียม แต่หากใช้ติดต่อกันเป็นระยะเวลานานจะเกิดอาการคือยาเช่นเดียวกัน

1.3 สารสกัดจากใบกระท่อมสามารถลดอาการปวดเมื่อยของกล้ามเนื้อได้จริง เนื่องจากสารสกัดจากใบกระท่อมจะลดอัตราการนำของกระแสประสาท ทำให้เกิดการคลายตัวของกล้ามเนื้ออย่างชัดเจนซึ่งทำให้ลดอาการปวดเมื่อยของกล้ามเนื้อได้

1.4 สารสกัดจากใบกระท่อมสามารถบำบัดรักษาอาการแผลในกระเพาะอาหารได้

1.5 สารสกัดจากใบกระท่อมออกฤทธิ์ต่อสมองและสามารถบรรเทาอาการติดสุราในหนูทดลองได้จริง

1.6 สารสกัดจากใบกระท่อมสามารถใช้ทดแทนมอร์ฟิน และบรรเทาอาการติดยาเสพติดได้ ในระดับหนึ่ง เนื่องจากสารสกัดจากพืชกระท่อมมีฤทธิ์คล้ายยาต้านซึมเศร้าที่มีฤทธิ์เสพติดน้อยนั่นเอง

อย่างไรก็ดี เนื่องจากในการทดลองนั้น ผู้ศึกษาทดลองได้สกัดสารจากใบกระท่อมซึ่งถูกอบให้แห้ง ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมโดยเฉพาะในกรณีการเคี้ยวใบกระท่อมสด ซึ่งในปากจะมีเอนไซม์ในน้ำลายเป็นตัวช่วย ดังนั้น การออกฤทธิ์และการดูดซึมจึงย่อมมีความแตกต่างกัน และควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องสารหรือองค์ประกอบสำคัญในน้ำต้มใบกระท่อมที่นำมาเป็นส่วนผสม 4 คุณ 100 จะช่วยยืนยันผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาได้ชัดเจนและประจักษ์ยิ่งขึ้น และอีกหนึ่ง

เรื่องที่ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม คือ การศึกษาเปรียบเทียบระยะเวลาการออกฤทธิ์ของสารสกัดใบกระท่อมขณะอยู่ในกระแสเลือด และระยะเวลาที่ร่างกายกำจัดสารดังกล่าวอีกด้วย โดยเฉพาะจากการเคี้ยวใบกระท่อมสด

2. ผลการศึกษาวิจัยเชิงลักษณะการใช้ใบกระท่อมแบบดั้งเดิม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการทำงาน และอาการ/ผลกระทบจากการใช้ใบกระท่อม ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ในพื้นที่อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา อำเภอเชิงใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอเมือง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง โดยพบผลการศึกษาวิจัย พบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 64 ซึ่งใช้ใบกระท่อมเป็นประจำ กล่าวว่า การเคี้ยวใบกระท่อมทำให้สามารถทำงานได้นานขึ้นจริง แต่หากหยุดใช้ใบกระท่อมจะเกิดอาการไม่สบายเนื้อสบายตัว ง่วงหวาย น้ำตาไหล ปวดเมื่อย วิตกกังวล ซึ่งพวกเขายอมรับว่ามีอาการและพฤติกรรมเสพติดกระท่อม ไม่สามารถเลิกและหยุดใช้ใบกระท่อมได้⁴¹

3. ผลการศึกษาสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและการติดตามพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาคใต้ ซึ่งเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2545 พบว่านักเรียนทุกระดับชั้นมีการใช้ใบกระท่อมเพิ่มขึ้น

4. ผลการศึกษาลักษณะส่วนผสม รูปแบบการใช้และผลกระทบจากการใช้สารเสพติดชนิด 4 คุณ 100 ในปี พ.ศ. 2549 ในกลุ่มตัวอย่างของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสงขลา ซึ่งนับถือศาสนาพุทธและอิสลาม โดยผลการใช้ 4 คุณ 100 ร่วมกับบุนหรี กัญชา กับ Alprazolam ผู้เสพจะไม่มีพฤติกรรมอะอะไว้วาย แต่เสพเพื่อความสนุกสนาน และเมื่อศึกษาผลกระทบต่อร่างกายพบว่าไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจน เนื่องจากไม่แน่ใจว่าอาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกิดจากการออกฤทธิ์ของสารตัวใด

5. ผลการศึกษารูปแบบและผลกระทบการใช้พืชกระท่อมและ/หรือสารเสพติดที่มีส่วนผสมของกระท่อมในพืชที่ภาคใต้ตอนบน ซึ่งเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2550 พบว่าพื้นที่ภาคใต้ตอนบนมีการระบาดของการใช้พืชกระท่อมสูง ทั้งนี้ จากการเก็บข้อมูลในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดระนอง และที่สำคัญพบว่า การใช้กระท่อมมีผลเชิงบวกในกลุ่มตัวอย่าง คือ ทำให้สุขภาพแข็งแรง เป็นยอดความอ่อน ทำให้ทำงานกลางแดดกลางลมแรงได้นาน ช่วยป้องกันโรคเบาหวาน แต่หากใช้ในปริมาณมากและเป็นเวลานานจะทำให้ผิวคล้ำดำ ความคิดอ่านล่าช้า เกิดอาการปวดเมื่อยในกระดูกและตามข้อต่างๆ

6. ผลการศึกษาในประเด็นผลกระทบของพืชกระท่อมต่อสุขภาพในระยะยาว ในกลุ่มผู้ใช้กระท่อมเชิงเดี่ยว เกือบทั้งหมดเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงานรับจ้างและเกษตรกร มีอายุระหว่าง 31-75 ปี ระยะเวลาเริ่มใช้กระท่อมตั้งแต่ 3-50 ปี การใช้ใบกระท่อมแต่ละครั้งเฉลี่ย 10-80 ใบ/วัน และพบว่าผู้ใช้

⁴¹ สถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.. เรื่องเดิม, หน้า 3.

ใบกระท่อมเพื่อการทำงานจะรักและหวงแหนต้นกระท่อมเป็นพิเศษ และเมื่อใช้ใบกระท่อมในปริมาณมากหรือใช้ตอนท้องว่าง จะเกิดอาการแขนขาอ่อนแรง ตาลาย มือไม้สั่น และเซพเป็นห้วงเวลา โดยใช้ร่วมกับกาแฟ น้ำชา เครื่องดื่มบำรุงกำลัง น้ำมะพร้าว เมื่อใช้แล้วทำให้มีกำลังวังชา ไม่เหนื่อยไม่หิว ช่วยรักษาอาการปวดท้องได้ดี หากวันใดไม่ได้ใช้ใบกระท่อมจะเกิดอาการคิดถึงและอยากใช้กระท่อมมาก หากได้กินแล้วก็จะสบายใจและพบว่ากลุ่มผู้ใช้กระท่อมเป็นประจำกับเป็นครั้งคราวจะมีการแตกต่างกันทั้งรูปแบบการใช้ อาการติดกระท่อม และอาการขาดกระท่อมอย่างชัดเจน และเมื่อหยุดใช้จะมีอาการถอนยาที่มีลักษณะเฉพาะ และผลกระทบทที่น่ากลัวยิ่งกว่าจากการตัดฟันทำลายต้นกระท่อมคือ การหันไปดื่มหรือติดสุราแทน

อย่างไรก็ดี ควรมีการวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการจำแนกอายุผู้ติดกระท่อมออกเป็นกลุ่มเด็ก/เยาวชน และกลุ่มผู้ใหญ่/ผู้ใช้แรงงาน เนื่องจากปัจจัยด้านอายุจะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านอาชีพ ซึ่งจะทำให้นักวิจัยสามารถใช้ข้อมูลด้านเจตนาการนำพืชกระท่อมไปใช้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการศึกษาแนวทางการแก้ไข/ควบคุมปัญหาให้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญไปกว่านั้นคือ ควรมีการทบทวนการให้ความหมายของคำว่า “เซพติด” เนื่องจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การเซพติดกระท่อมเป็นเพียง “ภาวะการพึ่งพา” คล้ายกับการใช้ยาคลายกังวล และเมื่อลดปริมาณการใช้จะพบอาการข้างเคียงซึ่งเป็นเรื่องปกติ แต่หากมีการให้ความหมายของการเป็นสารเซพติดแล้ว เมื่อลดปริมาณการใช้จะต้องมีอาการลงแดง ท้องร่วง ม่านตาขยาย ดังนั้น หากนำคำว่า “เซพติด” มาใช้เป็นความหมายเดียวกันจะทำให้เกิดความสับสนและส่งผลกระทบต่อการใช้ยาในทางการแพทย์ได้ เนื่องจากไม่สามารถแยกได้ว่าเมื่อใช้ไปแล้วจะเป็นอาการเซพติดหรือไม่⁴²

แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ

1. คุณวิโรจน์ สุ่มใหญ่ ประธานกรรมการด้านการบริหารและงบประมาณ International Narcotics Control Board UN, Vienna, Austria และเป็นผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา : ได้กล่าวถึงความจำเป็นมาของการออกพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. 2486 เนื่องจากในปี พ.ศ. 2465 รัฐบาลได้ควบคุมการค้าฝิ่น โดยเป็นผู้ผูกขาดการค้าฝิ่นทั้งหมด มีการเก็บอากรและค่าธรรมเนียมฝิ่น ซึ่งเป็นรายได้หลักของกระทรวงการคลัง ต่อมาปี พ.ศ. 2474 รัฐบาลได้จัดทำกรขึ้นทะเบียนผู้สูบฝิ่นเพื่อเพิ่มรายได้เนื่องจากในห้วงนั้นเกิดสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ดังนั้นรัฐบาลจึงกำหนดว่าจะมีการขึ้นทะเบียนผู้สูบฝิ่นเป็นครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. 2477 โดยหากผู้ใดมิได้มาขึ้นทะเบียนเป็นผู้สูบฝิ่นถือว่ากระทำความผิดตามกฎหมาย ต่อมาในปี พ.ศ. 2485 รัฐบาลได้ประกาศให้ขึ้นทะเบียนผู้ปลูกฝิ่นเพิ่มเติม

⁴² สถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเซพติด สำนักงาน ป.ป.ส.. เรื่องเดิม, หน้า 4.

โดยออกพระราชบัญญัติปีฉบับที่ 5 เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำมากหลังจากภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ประชาชนไม่มีรายได้เพียงพอที่จะไปใช้บริการโรงพยาบาลได้ และจากสาเหตุดังกล่าว ประชาชนกลุ่มนี้จึงหันไปเกี่ยวไบกะท่อมแทนเพื่อรักษาอาการลงแดงจากการขาดฝิ่น ส่งผลให้รัฐบาลมีรายได้จากอากรฝิ่นลดลง ดังนั้นจึงเกิดการออกกฎหมายให้เก็บภาษีต้นกะท่อมเพิ่มเติม จึงเป็นที่มาของการเกิดพระราชบัญญัติพืชกะท่อม ซึ่งเป็นพืชพื้นบ้านที่ถูกใช้ในวิถีชีวิตของประชาชนทั่วไป และเป็นที่น่าอนว่าทำให้เกิดผลกระทบด้านลบขึ้นทันที คือ พืชกะท่อมซึ่งเป็นพืชสมุนไพรรักษาอาการติดฝิ่น และเป็นส่วนประกอบของการปรุงยาสมุนไพรพื้นบ้าน ไม่สามารถถูกนำมาใช้เหมือนเดิมได้เนื่องจากผิดกฎหมายนั่นเอง และผลกระทบที่สำคัญ คือ ทำให้การพัฒนาการแพทย์แผนไทยที่จำเป็นต้องใช้ไบกะท่อมเป็นส่วนประกอบต้องหยุดชะงักลงที่สุดในที่สุด

สถานภาพของพืชกะท่อมในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้ยกเลิกกฎหมายพืชกะท่อม และจัดให้พืชกะท่อมเป็นพืชเสพติดประเภทที่ 5 ส่งผลกระทบ คือ ทำให้การแพทย์แผนไทยที่จะต้องปรุงยาโดยใช้ส่วนประกอบของพืชกะท่อม ต้องขอรับการอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นรายๆ ไปตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง และที่สำคัญคือ เมื่อวิเคราะห์พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฉบับนี้ พบว่า ไม่มีบทบัญญัติกำหนดหน้าที่ของผู้อนุญาตไว้เลย ดังนั้น ทำให้การดำเนินการขออนุญาตใช้พืชกะท่อมในกรณีดังกล่าวเป็นไปได้ยากยิ่ง และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติพืชกะท่อม พ.ศ. 2486 กับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แล้วจะพบว่า พระราชบัญญัติพืชกะท่อม พ.ศ. 2486 มีข้อดีมากกว่า เนื่องจากแพทย์พื้นบ้านสามารถขออนุญาตใช้พืชกะท่อมโดยผ่านสาธารณสุขจังหวัดเพื่อนำพืชกะท่อมไปปรุงยาให้กับผู้ป่วยได้ ซึ่งในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษในปัจจุบัน ไม่เปิดโอกาสดังกล่าวให้เลย

จากประสบการณ์การทำงานร่วมกับองค์การสหประชาชาติด้านการแก้ปัญหาพืชเสพติดของประเทศภาคี พบว่า ในบางประเทศภาครัฐได้มีการพิจารณาประเด็นสำคัญของพืชเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ในมิติต่างๆ ซึ่งรวมถึงมิติด้านพื้นฐานประเพณีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนในประเทศและได้มีการดำเนินงานซึ่งเป็นที่พึงพอใจและสามารถปฏิบัติได้ทั้งสองฝ่ายซึ่งยอมรับข้อตกลงซึ่งกันและกัน ตัวอย่างของประเทศที่ดำเนินการเกี่ยวกับพืชเสพติดดังกล่าวที่เห็นเด่นชัดในขณะนี้ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ ฝรั่งเศส และเนเธอร์แลนด์ มีการอนุญาตให้ใช้กัญชาเพื่อบำบัดรักษาโรค เนื่องจากมีผลวิจัยเชิงประจักษ์ด้านสรรพคุณของกัญชาซึ่งสามารถรักษาโรคได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ โดยผ่านกระบวนการขออนุญาตของรัฐบาลอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

ประเทศโบลีเวีย ได้ยื่นเรื่องขอลอนตัวจากการเป็นภาคีสันติสัญญา ค.ศ. 1961 เนื่องจากประชาชนของประเทศเป็นชนเผ่าพื้นเมือง (อินคา) ซึ่งเกี่ยวไบกะท่อมเป็นหลักเพื่อดำรงชีพ การประกอบอาชีพทำไร่มันฝรั่งบนเทือกเขาแอนดิส ซึ่งเป็นพื้นที่ภูเขาสูงมีความกดอากาศต่ำมาก จึงต้องเกี่ยวไบกะท่อมเพื่อให้สามารถทำงานในพื้นที่ดังกล่าวได้ และที่สำคัญคือ การเกี่ยวไบกะท่อมเป็นวัฒนธรรมของประชาชนในประเทศโบลีเวียมาหลายร้อยปี

ในมุมมองด้านการใช้กระท่อมในวิถีชีวิตปกติของประชาชน ซึ่งคล้ายกับชนเผ่าพื้นเมืองของประเทศโบลิเวีย ซึ่งรัฐบาลได้มองเห็นถึงความสำคัญและการมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนจนอนุญาตให้เที่ยวไป โคลคาเพื่อการดำรงชีพและให้คงอยู่ในวิถีชีวิตวัฒนธรรม จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ประเทศไทยควรนำมาพิจารณาต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชกระท่อมในปัจจุบัน โดยพิจารณาร่วมกับการบริโภคกระท่อมในวิถีชีวิตปกติ เนื่องจากประชาชนที่ใช้ใบกระท่อมในชีวิตปกติโดยไม่นำไปผสมกับสารอื่นใดนั้น คือวิธีการพึ่งพากระท่อมเช่นเดียวกับชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศโบลิเวียที่ใช้ใบ โคลคาเพื่อการทำงาน และเมื่อทราบถึงที่มาของการใช้ใบกระท่อมอย่างแท้จริงแล้ว การดำเนินการปรับปรุงหรือเพิ่มเติมหรือพิจารณาถอดพืชกระท่อมออกจากการเป็นพืชเสพติดจึงเป็นสิ่งที่น่าจะกระทำได้ และไม่ส่งผลกระทบต่อใดๆ ยกเว้นเสียแต่ในกรณีการนำใบกระท่อม ไปปรุงแต่งหรือผสมสารอื่นๆ ผิดวัตถุประสงค์เพื่อการประกอบอาชีพและวิถีชีวิตประจำวันและเชิงวัฒนธรรม⁴³

2. พ.ต.ท.วัลลภ เมรินทร์ สถานีตำรวจภูธรมะนัง จังหวัดสตูล ให้ความเห็นว่า トラบใดที่ยังคงให้พืชกระท่อมคงอยู่ในกฎหมายยาเสพติด ก็ยังคงมีคนที่ยากลงและอยากกระท่อมการฝ่าฝืนกฎหมายอยู่ แต่หากยกเลิกออกไปจากกฎหมายเสียและทำให้กลายเป็นพืชปกติที่ทุกบ้านมีและสามารถปลูกได้ใช้ได้ การนำพืชกระท่อมไปค้าขายก็คงจะไม่มี สำหรับในกรณีอำเภอมะนัง จังหวัดสตูลนั้นมีพฤติกรรมการใช้พืชกระท่อมซึ่งเป็นที่น่าสังเกตอย่างหนึ่ง คือ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งมีข้อบัญญัติเรื่องการห้ามดื่มของมึนเมา ดังนั้น พวกเขาจึงใช้น้ำต้มใบกระท่อมทดแทนสำหรับการแปรรูปพืชกระท่อมเป็น 4 ก้อน 100 นั้น พบว่าปัญหาได้อยู่ที่ใบกระท่อมแต่อยู่ที่ส่วนประกอบ อาทิ ชากันยุง ยาแก้ไอ สีทาถนน หรือแม้แต่เจ้าโลงศพ เป็นต้น ดังนั้น จึงเห็นว่าการใช้พืชกระท่อมตามวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นและเพื่อการทำงานก็ไม่สมควรต้องรับโทษ แต่หากผู้ใดนำไปแปรรูปหรือนำไปเพื่อประโยชน์ทางการค้าให้ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย

3. พ.ต.ท.ธนัญกรณ์ เลหาโชติ สถานีตำรวจภูธรชุมพร ให้ความเห็นว่า การเสพพืชกระท่อมของชาวบ้านในพื้นที่จังหวัดชุมพร เป็นวิถีชีวิตตามปกติเพื่อให้มีกำลังทำงาน และการจับกุมคดีพืชกระท่อมยังถือว่าเป็นคดีเล็กน้อยไม่มีความรุนแรงเมื่อเทียบกับยาเสพติดอื่นในปัจจุบันซึ่งมีสถานการณ์รุนแรงกว่า เช่น กลุ่มที่เสพยาไอซ์ หรือกลุ่มเสพน้ำใบกระท่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งจะเป็นเด็ก/เยาวชนมุสลิมที่ซึ่รอมอเตอร์ไซด์ไปขโมยใบกระท่อมในบ้านคนไทยพุทธเพื่อเอามาต้มน้ำใบกระท่อม เนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นเป็นข้อห้ามในศาสนาอิสลามนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ทัศนคติ วิถีแก้ไขปัญหาพืชกระท่อมที่เหมาะสมสำหรับสถานการณ์ปัจจุบันนี้ คือ ควรยกเลิกพืชกระท่อมมิให้เป็นพืชเสพติด และออกกฎหมายใหม่ให้สารประกอบที่ได้จากพืชกระท่อมซึ่งอยู่ในส่วนประกอบของ

⁴³ สถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., เรื่องเดิม, หน้า 5.

การแปรรูปไม่ผิดกฎหมาย เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่สามารถมีเครื่องตรวจพิสูจน์ได้ว่าสาเหตุของการก่อเหตุการฉ้อราษฎร์แวงจากกลุ่มที่ใช้ 4 คุณ 100 นั้นเป็นผลจากส่วนประกอบของพืชกระท่อม⁴⁴

4. นายพนม เพชรจร ประธานสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย จังหวัดชุมพร ให้ความเห็นว่าเนื่องจากพืชกระท่อมเป็นพืชใกล้ตัวและอยู่อย่างเปิดเผย และเมื่อเราได้รับทราบข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับพืชกระท่อม พบว่า พืชกระท่อมมีผลดีมากกว่าผลเสีย และเมื่อนำผลเสียของพืชกระท่อมไปเปรียบเทียบกับสิ่งเสพติดประเภทอื่นๆ ที่มีได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พบว่ากระท่อมมีผลเสียน้อยกว่ายาเสพติดอื่นๆ อยู่มาก เนื่องจากไม่เคยเกิดคดีผู้ใช้/เคี้ยวใบกระท่อมทำร้ายร่างกายหรือก่อคดีรุนแรงใดๆ รวมถึงผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงเห็นว่าการนำพืชกระท่อมออกจากกฎหมายยาเสพติดสามารถกระทำได้ แต่หากไม่สามารถกระทำได้ และยังไม่มีการปรับปรุง โดยยังคงให้บทบัญญัติด้านการลงโทษคงอยู่อย่างเดิมแบบนี้ จะทำให้เกิดความสูญเสียอย่างมากทั้งด้านงบประมาณบุคลากรและเวลาในการแก้ปัญหาพืชกระท่อม ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ไม่ส่งผลหรือปัญหาใดๆ เลย แต่อยากให้มีมุ่งเน้นการจัดการปัญหายาเสพติดที่มีความรุนแรงมากกว่า เช่น ยาบ้า เฮโรอีน ไอซ์ เป็นต้น

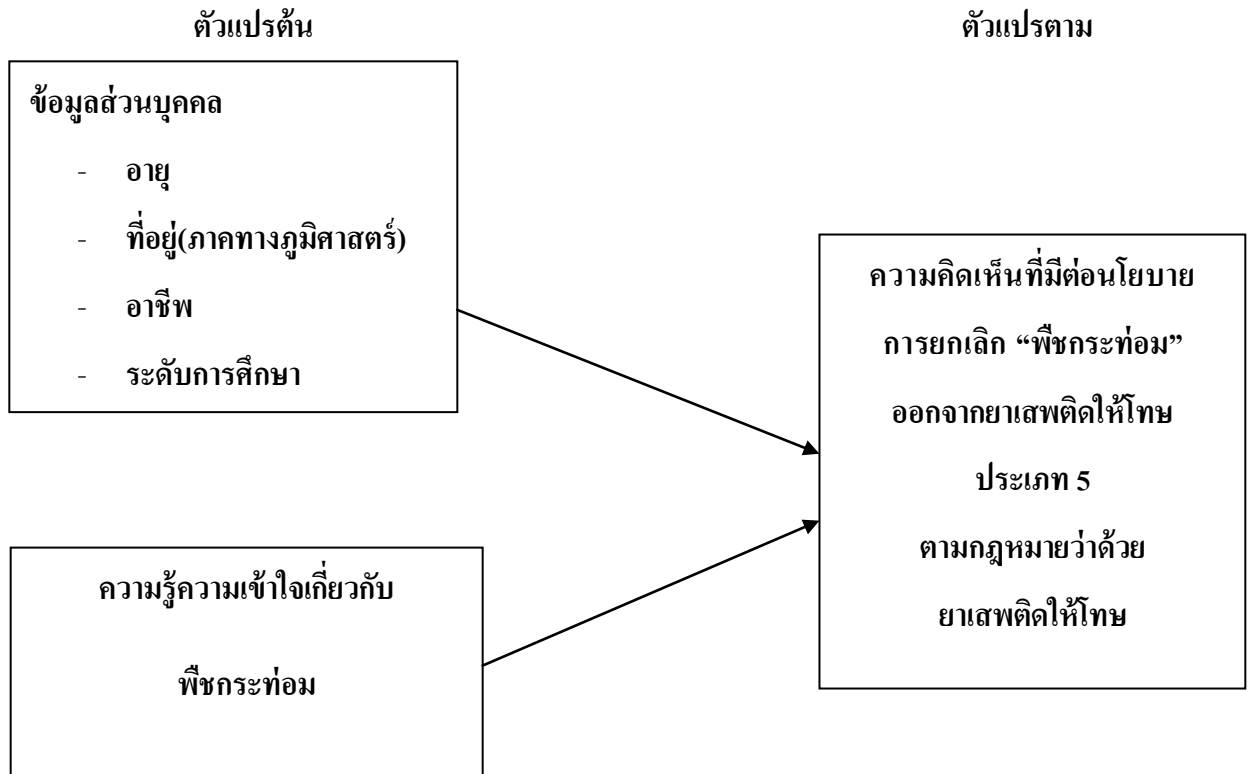
5. นายปัญญา ทองนุ่น ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9 ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ให้ความเห็นว่า พื้นที่หมู่ที่ 9 มีพื้นที่ป่ากระท่อมขนาดประมาณ 100 ไร่ และมีความอุดมสมบูรณ์มาก และเป็นที่น่าสังเกตว่าปัญหาของพืชกระท่อมในพื้นที่ คือ ผู้ปลูกและต้นกระท่อมไม่เป็นปัญหา แต่ผู้นำไปแปรรูปกลับเป็นปัญหา ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่สะท้อนความคิดเห็นว่าควรตัดฟันทำลายต้นกระท่อมเสีย หรือไม่ก็ควรเพิ่มบทลงโทษผู้ที่ส่งออกเพื่อการค้าหรือผู้แปรรูปกระท่อม ซึ่งในชุมชนพื้นที่หมู่ที่ 9 ได้ดำเนินการตัดฟันทำลายต้นกระท่อมไปแล้วประมาณร้อยละ 40 สำหรับปัญหาการเฝ้าระวังในพื้นที่ คือ มีอันตรายสูงและมีความเสี่ยงมากขึ้นเนื่องจากฝ่ายตรงข้ามมีอาวุธปืน และหากไม่ตัดฟันทำลายต้นกระท่อมในป่า ควรมีการจัดการเชิงพื้นที่ เช่น จัดทำเป็นป่ากระท่อมเชิงอนุรักษ์เนื่องจากอยู่ในเขตพื้นที่ต้นน้ำ

6. นายณรงค์ เรือนคำ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเฉลิมพระเกียรติ นิคมพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ให้ความเห็นว่า เนื่องจากมีแนวทางออก 2 ประเด็น คือ การตัดฟันทำลายต้นกระท่อม และการอนุรักษ์ป่ากระท่อมให้เป็นป่าต้นน้ำเนื่องจากเป็นตัวชี้วัดความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม่ได้ เนื่องจากกระท่อมจะขึ้นในพื้นที่ป่าต้นน้ำ หากมีการตัดฟันทำลายป่ากระท่อม จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและความอุดมสมบูรณ์ของต้นน้ำลำธารในพื้นที่บริเวณข้างเคียง อาทิ อำเภอละงู อำเภอกวนขนุน เป็นต้น ดังนั้น จึงเสนอทางออกว่าควรมีการถอดพืชกระท่อมออกจากการเป็นสิ่งเสพติด และหันมาส่งเสริมพืชกระท่อมให้เป็นพืชเศรษฐกิจและส่งเสริมให้ปลูกเป็นป่าทดแทน

⁴⁴ สถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., เรื่องเดิม, หน้า 8.

ซึ่งผลพลอยได้ที่จะเกิดขึ้นจะเป็นการแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่ได้อีกทางหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตาม องค์กรที่ดีควรต้องมีแนวทางควบคุมบริหารจัดการที่ีร่วมกันทุกภาคส่วน ⁴⁵

กรอบแนวคิดในการวิจัย

⁴⁵ สถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.. เรื่องเดิม. หน้า 9.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านความรู้เกี่ยวกับพิษกระท่อม ความเห็นเกี่ยวกับพิษกระท่อมในฐานะเป็นยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 5 ภายใต้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และความเห็นเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการควบคุมพิษกระท่อมหากยกเลิกพิษกระท่อม ออกจากกฎหมายยาเสพติด (ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ภายใต้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522) ประกอบกับการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับพิษกระท่อม ย้อนหลัง 10 ปี (พ.ศ. 2547 – 2557) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับพิษกระท่อม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่เป็นเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และประชาชนทั่วไป อายุระหว่าง 15 – 60 ปี ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงาน ป.ป.ส. จำนวน 10 พื้นที่ คือ สำนักงาน ปปส.ภาค 1-9 และ สำนักงาน ปปส.กทม.

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาสัดส่วนเจ้าหน้าที่ ต่อประชาชนทั่วไป 50:50 ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน 200 คน ประกอบด้วย
  - เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยเก็บข้อมูลแบบเจาะจงเฉพาะ รวมทั้งสิ้น 40 คน ดังนี้

พื้นที่เขตความ รับผิดชอบ	จำนวนข้าราชการ ระดับปฏิบัติการ	จำนวนข้าราชการ ระดับชำนาญการ- ชำนาญการพิเศษ	รวม
สำนักงาน ปปส.ภาค 1	2	2	4
สำนักงาน ปปส.ภาค 2	2	2	4
สำนักงาน ปปส.ภาค 3	2	2	4
สำนักงาน ปปส.ภาค 4	2	2	4
สำนักงาน ปปส.ภาค 5	2	2	4
สำนักงาน ปปส.ภาค 6	2	2	4
สำนักงาน ปปส.ภาค 7	2	2	4
สำนักงาน ปปส.ภาค 8	2	2	4
สำนักงาน ปปส.ภาค 9	2	2	4
สำนักงาน ปปส.กทม.	2	2	4
รวม	20	20	40

- เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนสอบสวนและสายงานป้องกันปราบปราม ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจังหวัดละ 8 คน จากพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงาน ปปส.ภาค 10 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 80 คน ดังนี้

พื้นที่เขตความ รับผิดชอบ	จำนวน (คน)
สำนักงาน ปปส.ภาค 1	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 2	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 3	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 4	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 5	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 6	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 7	8

พื้นที่เขตความ รับผิดชอบ	จำนวน (คน)
สำนักงาน ปปส.ภาค 8	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 9	8
สำนักงาน ปปส.กทม.	8
รวม	80

- เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจังหวัดละ 8 คน จากพื้นที่ 10 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 80 คน ดังนี้

พื้นที่เขตความ รับผิดชอบ	จำนวน (คน)
สำนักงาน ปปส.ภาค 1	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 2	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 3	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 4	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 5	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 6	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 7	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 8	8
สำนักงาน ปปส.ภาค 9	8
สำนักงาน ปปส.กทม.	8
รวม	80

2. ประชาชนทั่วไป คือ ประชากรไทย อายุ ระหว่าง 15 – 60 ปี ที่อาศัยในพื้นที่ จังหวัดละ 20 คน รวมกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนทั้งสิ้น 200 คน ดังนี้

พื้นที่เขตความรับผิดชอบ	จำนวน (คน)
สำนักงาน ปปส.ภาค 1	20
สำนักงาน ปปส.ภาค 2	20
สำนักงาน ปปส.ภาค 3	20
สำนักงาน ปปส.ภาค 4	20
สำนักงาน ปปส.ภาค 5	20
สำนักงาน ปปส.ภาค 6	20
สำนักงาน ปปส.ภาค 7	20
สำนักงาน ปปส.ภาค 8	20
สำนักงาน ปปส.ภาค 9	20
สำนักงาน ปปส.ทวม.	20
รวม	200

ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษานี้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จึงไม่สามารถอ้างอิงหรืออนุมานไปยังประชากรได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยลดอคติจากการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการกระจายเก็บข้อมูลจากคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีความหลากหลาย ในประเด็นเพศ วัย การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน จังหวัด/พื้นที่ทำงาน และดำเนินการเช่นเดียวกันในกลุ่มประชาชนทั่วไป

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ช่วงเดือน เมษายน – พฤษภาคม 2557

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดกรอบและรายละเอียดของ

เครื่องมือเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยแบบสอบถามเป็นแบบให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบเอง แบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ที่อยู่ (ปัจจุบันตามราษฎรภาค) อาชีพ ระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม จำนวน 40 ข้อ โดยผู้วิจัยให้ช่วงการวัดเป็น 2 ระดับ คือ ใช่ และไม่ใช่ ในลักษณะคำถามทั้งเชิงบวกและลบ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ข้อความเชิงบวก

ใช่ ให้คะแนนเท่ากับ 1

ไม่ใช่ ให้คะแนนเท่ากับ 0

ข้อความเชิงลบ

ใช่ ให้คะแนนเท่ากับ 0

ไม่ใช่ ให้คะแนนเท่ากับ 1

ในการวิเคราะห์เรื่องความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับพืชกระท่อม ผู้วิจัยแบ่งคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

<u>ระดับความรู้ความเข้าใจ</u>	<u>ระดับคะแนน</u>
น้อย	0.00 – 0.33
ปานกลาง	0.34 - 0.66
มาก	0.67 – 1.00

ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย (คะแนน 0.00 – 0.33) หมายถึง ไม่มี/มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อมน้อย ในประเด็นลักษณะทั่วไปของพืชกระท่อมและพฤติกรรมการบริโภคพืชกระท่อม ประเด็นด้านกฎหมาย ประเด็นด้านผลกระทบต่อสุขภาพ และประเด็นด้านประโยชน์ทางการแพทย์

ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง (คะแนน 0.34 - 0.66) หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อมบ้างในระดับปานกลาง ในประเด็นลักษณะทั่วไปของพืชกระท่อมและพฤติกรรมการบริโภคพืชกระท่อม ประเด็นด้านกฎหมาย ประเด็นด้านผลกระทบต่อสุขภาพ และประเด็นด้านประโยชน์ทางการแพทย์ของพืชกระท่อม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก (คะแนน 0.67 – 1.00) หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อมเป็นอย่างดี ในประเด็นลักษณะทั่วไปของพืชกระท่อมและ

พฤติกรรมกรบรีโศคพีชกระท่อม ประเด็นด้านกฎหมาย ประเด็นด้านผลกระทบต่อสุขภาพ และประเด็นด้านประโยชน์ทางการแพทย์ของพีชกระท่อม

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการใช้พีชกระท่อม จำนวน 5 ข้อ

กำหนดลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

<u>ระดับของความคิดเห็น</u>	<u>ข้อความเชิงบวก</u>	<u>ข้อความเชิงลบ</u>
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะได้คะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับคะแนนได้ดังนี้

<u>ระดับความคิดเห็น</u>	<u>ระดับคะแนน</u>
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.21 – 5.00
เห็นด้วย	3.41 – 4.20
ไม่แน่ใจ	2.61 – 3.40
ไม่เห็นด้วย	1.81 – 2.60
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.00 – 1.80

ในการแปลความหมายของระดับความคิดเห็นฯ สามารถแปลความหมายได้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นการใช้พีชกระท่อม และมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการใช้พีชกระท่อม

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย กับประเด็นการใช้พีชกระท่อม และมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการใช้พีชกระท่อม

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจกับประเด็นการใช้พีชกระท่อม

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วย กับประเด็นการใช้พืชกระท่อม และมีความคิดเห็นเชิงลบต่อการใช้พืชกระท่อม

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง กับประเด็นการใช้พืชกระท่อม และมีความคิดเห็นเชิงลบต่อการใช้พืชกระท่อม

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อม ในฐานะเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 จำนวน 4 ข้อ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ เพื่ออภิปรายให้เห็นถึงความเห็นของกลุ่มตัวอย่างใน การปรับแก้ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ในกรณีพืชกระท่อม

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม จำนวน 20 ข้อ กำหนดลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

<u>ระดับของความคิดเห็น</u>	<u>ข้อความเชิงบวก</u>	<u>ข้อความเชิงลบ</u>
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะได้คะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับคะแนนดังนี้

<u>ระดับความคิดเห็น</u>	<u>ระดับคะแนน</u>
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.21 – 5.00
เห็นด้วย	3.41 – 4.20
ไม่แน่ใจ	2.61 – 3.40
ไม่เห็นด้วย	1.81 – 2.60
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.00 – 1.80

ในการแปลความหมายของระดับความคิดเห็นฯ สามารถแปลความหมายได้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม และมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อแนวทางควบคุมและใช้ประโยชน์

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย กับประเด็นการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม และมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อแนวทางควบคุมและใช้ประโยชน์

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจกับประเด็นการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วย กับประเด็นการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม และมีความคิดเห็นเชิงลบต่อแนวทางควบคุมและใช้ประโยชน์

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง กับ ประเด็นการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม และมีความคิดเห็นเชิงลบต่อแนวทางควบคุมและใช้ประโยชน์

การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จะใช้วิธีการตรวจสอบ สองวิธีด้วยกัน คือ การตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และ ความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

- กรณีการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนอที่ปรึกษางานวิจัย และผู้เชี่ยวชาญด้านยาเสพติด เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และแก้ไขข้อคำถาม และพิจารณาข้อคำถามว่าครอบคลุม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ หลังจากนั้นนำข้อคิดเห็นมาปรับปรุงข้อคำถามให้เที่ยงตรงมากขึ้น และดำเนินการต่อไป

- กรณีการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยทดสอบกับเจ้าหน้าที่ สำนักงาน ป.ป.ส. (ส่วนกลาง ถนนดินแดง พญาไท กรุงเทพฯ) ซึ่งไม่ซ้ำซ้อนกับกลุ่มตัวอย่าง และประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ รวมจำนวน 30 ราย จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยใช้สูตรของ Pearson Product Moment Correlation Coefficient และหาค่าความเชื่อมั่นรวม โดยใช้วิธีของ Cronbach ที่ได้ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.88

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เมื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และ ความเชื่อมั่น (Reliability) แล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จัดส่งให้เจ้าหน้าที่ ผู้ประสานงานการเก็บแบบสอบถาม ของสำนักงาน ปปส. ภาค ที่เป็นเป้าหมาย พร้อมคำอธิบายในการกระจายแบบสอบถาม

2. เจ้าหน้าที่ ผู้ประสานงานการเก็บแบบสอบถาม ของสำนักงาน ปปส.ภาค จัดส่งแบบสอบถาม ให้เจ้าหน้าที่ สำนักงาน ปปส.ภาค ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และ ประชาชนทั่วไปในพื้นที่

3. เจ้าหน้าที่ ผู้ประสานงานการเก็บแบบสอบถาม ของสำนักงาน ปปส.ภาค จัดส่งให้ผู้วิจัย รวบรวมแบบสอบถามให้ครบตามจำนวน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อทำการสรุป ประมวลผลต่อไป

หมายเหตุ กรณีที่ครั้งแรกรวบรวมแบบสอบถามได้ไม่ครบตามเป้าหมายจะจัดส่งแบบสอบถาม ให้กลุ่มตัวอย่างอื่น ในเป้าหมายเดียวกัน (เจ้าหน้าที่ หรือประชาชนทั่วไป)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ทั้งหมดไปวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลทางสถิติ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ และ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อใช้อธิบายตัวแปรข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ที่อยู่ อาชีพ วุฒิการศึกษา

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ใช้การทดสอบแบบ T-Test และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance - ANOVA) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม ใช้การทดสอบแบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance - ANOVA) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

สมมติฐานการวิจัย

การศึกษานี้มีสมมติฐานการวิจัย 5 ข้อ ได้แก่

1. อายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพืชกระท่อมแตกต่างกัน
2. บุคคลที่อาศัย/ทำงานในพื้นที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพืชกระท่อมแตกต่างกัน
3. ข้าราชการที่ทำงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพืชกระท่อมแตกต่างจากประชาชนทั่วไป
4. ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพืชกระท่อมแตกต่างกัน
5. บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อมต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพืชกระท่อมแตกต่างกัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายและการยกเลิก “พีชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายฯ และศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายการยกเลิก “พีชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ โดยศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการกับประชาชนที่มีต่อนโยบายการยกเลิก “พีชกระท่อม” ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative) จากแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ที่นักวิจัยสามารถเก็บแบบสอบถามคืนทั้งหมดร้อยละ 100 โดยจะได้อภิปรายผลในประเด็นต่างๆ และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพีชกระท่อม วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ของความคิดเห็นตามรายข้อคำถาม รวมทั้งค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจ

ในการวิเคราะห์เรื่องความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพีชกระท่อม ผู้วิจัยแบ่งคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

<u>ระดับความรู้ความเข้าใจ</u>	<u>ระดับคะแนน</u>
น้อย	0.00 – 0.33
ปานกลาง	0.34 - 0.66
มาก	0.67 – 1.00

3. ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พีชกระท่อม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ของความคิดเห็น ตามรายข้อคำถาม รวมทั้งค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น และสถิติ T-Test ในภาพรวมและรายด้าน

ค่าคะแนนระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พีชกระท่อม คือ

<u>ระดับความคิดเห็น</u>	<u>ระดับคะแนน</u>
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.21 – 5.00
เห็นด้วย	3.41 – 4.20
ไม่แน่ใจ	2.61 – 3.40

ไม่เห็นด้วย 1.81 – 2.60

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 1.00 – 1.80

4. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อมในฐานะเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ของความคิดเห็นตามรายข้อคำถาม และหาค่า Crosstab อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับการเลือกทางเลือกเชิงนโยบาย

5. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ของความคิดเห็นตามรายข้อคำถาม และสถิติ T-Test ในภาพรวมและรายด้าน

ค่าคะแนนระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม คือ

<u>ระดับความคิดเห็น</u>	<u>ระดับคะแนน</u>
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.21 – 5.00
เห็นด้วย	3.41 – 4.20
ไม่แน่ใจ	2.61 – 3.40
ไม่เห็นด้วย	1.81 – 2.60
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.00 – 1.80

6. ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยตามรายตัวแปร การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม ใช้การทดสอบแบบ T-Test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance - ANOVA) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอนมีรายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 1 - 18 ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 4-1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	223	55.75
หญิง	177	44.25

ตารางที่ 4-1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
15 – 23 ปี	27	6.75
24 – 32 ปี	109	27.25
33 – 41 ปี	110	27.50
42 – 50 ปี	93	23.25
51 – 60 ปี	61	15.25
รวม	400	100
ที่อยู่ (ตามภูมิภาค และ ที่ตั้ง สำนักงาน ปปส.ภาค)		
ภาคเหนือ		
สำนักงาน ปปส.ภาค 5	40	10
สำนักงาน ปปส.ภาค 6	40	10
ภาคกลาง		
สำนักงาน ปปส.ภาค 1	40	10
สำนักงาน ปปส.ภาค 2	40	10
สำนักงาน ปปส.ภาค 7	40	10
ภาคอีสาน		
สำนักงาน ปปส.ภาค 3	40	10
สำนักงาน ปปส.ภาค 4	40	10
ภาคใต้		
สำนักงาน ปปส.ภาค 8	40	10
สำนักงาน ปปส.ภาค 9	40	10
กรุงเทพมหานคร		
สำนักงาน ปปส.กทม.	40	10

ตารางที่ 4-1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รวม	400	100.00
อาชีพ		
ข้าราชการ	200	50
-สำนักงาน ป.ป.ส.	(40)	(10)
-ตำรวจ	(80)	(20)
-สาธารณสุข	(80)	(20)
ประชาชนทั่วไป	200	50
รวม	400	100.00
ระดับการศึกษา		
-ต่ำกว่าปริญญาตรี	107	26.75
-ปริญญาตรี	214	53.50
-สูงกว่าปริญญาตรี	79	19.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4-1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเมื่อแบ่งช่วงอายุ เป็น 5 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ ในช่วง 33 – 41 ปี (110 คน) รองลงมาคือ 24 – 32 ปี (109 คน) 42-50 ปี (93 คน) 51 – 60 ปี (61 คน) และ 15 – 23 ปี (27 คน) ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างแบ่งตาม 4 ภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร และพื้นที่การกำกับดูแลและประสานงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของ สำนักงาน ปปส. ภาค 1 – 9/ สำนักงาน ปปส.กทม. รวม 10 พื้นที่ๆ ละ 40 คน โดยแต่ละพื้นที่ประกอบด้วย ภาคเหนือ (สำนักงาน ปปส.ภาค 5 และ สำนักงาน ปปส.ภาค 6) ภาคกลาง (สำนักงาน ปปส.ภาค 1 สำนักงาน ปปส.ภาค 2 และสำนักงาน ปปส.ภาค 7) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงาน ปปส.ภาค 3 และ สำนักงาน ปปส.ภาค 4) ภาคใต้ (สำนักงาน ปปส.ภาค 8 และ สำนักงาน ปปส.ภาค 9) และ กรุงเทพมหานคร (สำนักงาน ปปส.กทม.) รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพรับราชการ ร้อยละ 50 และประชาชนทั่วไป ร้อยละ 50 โดยในกลุ่มข้าราชการประกอบด้วย ข้าราชการ สำนักงาน ปปส.ภาค 1 – 9 และ สำนักงาน ปปส.กทม. ร้อยละ 10 (40 คน) ตำรวจ ร้อยละ 20 (80 คน) และ ข้าราชการสาธารณสุข ร้อยละ 20 (80 คน) โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 53.50 (214 คน) รองลงมา ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (รวมนักเรียน/นักศึกษา) ร้อยละ 26.75 (107 คน) และ สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 19.75 (79 คน)

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม

ตารางที่ 4-2 แสดงร้อยละและจำนวนของผู้มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม

ระดับความรู้	ร้อยละ	(จำนวน:คน)
น้อย	0.30	1
ปานกลาง	35.30	141
มาก	64.50	258
รวม	100	400

จากตารางที่ 4-2 พบว่าในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อมในระดับมาก คือ ร้อยละ 64.50 (258 คน) รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อมในระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 35.30 (141 คน) และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อมในระดับน้อย ร้อยละ 0.30 (1 คน)

ตารางที่ 4-3 แสดงจำนวนและร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม	ร้อยละ (จำนวน:คน) ของผู้ที่ตอบถูก	ร้อยละ (จำนวน:คน) ของผู้ที่ตอบผิด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
<u>ประเด็นลักษณะทั่วไปของพืชกระท่อมและพฤติกรรมการบริโภคพืชกระท่อม</u>					
1. พืชกระท่อมเป็นพืชยืนต้นที่ไม่มีฤทธิ์เสพติด	78.00 (312)	22.00 (88)	.78	.415	มาก
2. พืชกระท่อมมีเฉพาะในภาคใต้เท่านั้น	88.30 (353)	11.80 (47)	.88	.322	มาก
3. พืชกระท่อมพบได้มากในทุกเขตภูมิภาคของโลก	55.50 (222)	44.50 (178)	.56	.498	ปานกลาง

ตารางที่ 4-3 แสดงจำนวนและร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม	ร้อยละ (จำนวน:คน) ของผู้ที่ตอบถูก	ร้อยละ (จำนวน:คน) ของผู้ที่ตอบผิด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความรู้ความเข้าใจ
4. การเคี้ยวพืชกระท่อมสามารถทำให้ทนแดด ไม่เหน็ดเหนื่อยทำงานกลางแดดได้นานขึ้น	80.30 (321)	19.80 (79)	.80	.399	มาก
5. ท่านเคยใช้/พบเห็นคนใกล้เคียงใช้พืชกระท่อมโดยวิธีเคี้ยว	48.80 (195)	51.30 (205)	.49	.500	ปานกลาง
6.พบการนำพืชกระท่อมมาแปรสภาพเป็นสารเสพติดในรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่	35.80 (143)	64.30 (257)	.36	.480	ปานกลาง
7. ส่วนของพืชกระท่อมที่ใช้บริโภคคือ ใบและเปลือกลำต้น	33.00 (132)	67.00 (268)	.33	.471	น้อย
8. ผู้เคี้ยวใบกระท่อม จะมีอาการคลื่นไส้ เวียนศีรษะ ปวดศีรษะ	61.80 (247)	38.30 (153)	.62	.487	ปานกลาง
<u>ประเด็นด้านกฎหมาย</u>					
9. การเสพพืชกระท่อมจะต้องถูกจับ	77.50 (310)	22.50 (90)	.78	.418	มาก
10. สามารถครอบครองใบกระท่อมได้ โดยไม่มีความผิด (หากครอบครองไว้ในปริมาณไม่เกิน 5 ใบ)	53.00 (212)	47.00 (188)	.53	.500	ปานกลาง
11. ใบกระท่อมสดทั้งแบบก้านเขียวและก้านแดง ใบกระท่อมแห้ง ใบกระท่อมบดเป็นผง ล้วนผิดกฎหมาย	81.30 (325)	18.80 (75)	.81	.391	มาก
12. พืชกระท่อมและกัญชาจัดเป็น	38.80	61.30	.39	.488	ปานกลาง

ตารางที่ 4-3 แสดงจำนวนและร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม	ร้อยละ (จำนวน:คน) ของผู้ที่ตอบถูก	ร้อยละ (จำนวน:คน) ของผู้ที่ตอบผิด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความรู้ความเข้าใจ
พืชเสพติดตามกฎหมายที่มีบทลงโทษเท่ากัน หากถูกจับคดีจำหน่าย โดยมีของกลางในปริมาณเท่ากัน	155 (155)	245 (245)			
13. การปลูกต้นกระท่อมในบริเวณบ้านจะถูกจับกุมและมีความผิดฐานผลิตพืชกระท่อม	82.50 (330)	17.50 (70)	.83	.380	มาก
14. การที่พืชกระท่อมไม่ได้จัดอยู่ในยาเสพติดประเภท 1 เนื่องจากมีโทษต่อร่างกาย และก่อให้เกิดอาชญากรรม และปัญหาสังคมไม่รุนแรงเท่ายาบ้า	79.00 (316)	21.00 (84)	.79	.408	มาก
15. การนำไปกระท่อมมาต้มโดยใส่สารอื่น มีความผิดตามกฎหมาย	88.00 (352)	12.00 (48)	.88	.325	มาก
16. การนำไปกระท่อมวางไว้เพื่อบริการลูกค้า ตามร้านน้ำชา มีความผิดตามกฎหมาย	89.80 (359)	10.20 (41)	.90	.304	มาก
<u>ประเด็นด้านผลกระทบต่อสุขภาพ</u>					
17. หากบริโภคพืชกระท่อมในปริมาณที่มากอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาอันยาวนาน จะมีผลเสียต่อสุขภาพ และมีอาการผิดปกติของร่างกายและจิตใจ	93.80 (375)	6.30 (25)	.94	.242	มาก

ตารางที่ 4-3 แสดงจำนวนและร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม	ร้อยละ (จำนวน:คน) ของผู้ที่ตอบถูก	ร้อยละ (จำนวน:คน) ของผู้ที่ตอบผิด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความรู้ความเข้าใจ
18. เมื่อหยุดเสพพืชกระท่อมทันทีจะมีอาการถอนยา (อารมณ์เศร้า วิตกกังวล หงุดหงิด ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ น้ำมูกน้ำตาไหล และหาวมาก)	77.30 (309)	22.80 (91)	.77	.420	มาก
19. ผู้บริโภคพืชกระท่อมในปริมาณมากและเป็นระยะเวลานาน มักเสี่ยงต่อการเป็นโรคจิต	80.00 (320)	20.00 (80)	.80	.401	มาก
20. หากผู้เสพพืชกระท่อมไม่ได้เสพ จะไม่แสดงอาการผิดปกติใดๆ	47.30 (189)	52.80 (211)	.47	.500	ปานกลาง
21. การดื่มน้ำดื่มใบกระท่อมที่มีส่วนผสมของน้ำอัดลมทำให้เกิดโรคทางช่องปาก เช่น ฟันผุ เหงือกอักเสบ เป็นต้น	64.00 (256)	36.00 (144)	.64	.481	ปานกลาง
22. เมื่อบริโภคพืชกระท่อมเป็นเวลานานจะทำให้ผิวหนังเกรียมคล้ำแม้อยู่ในที่ร่ม	73.30 (293)	26.80 (107)	.73	.443	มาก
23. ผู้ที่ไม่เคยบริโภคพืชกระท่อมมาก่อน ถ้าเสพในขนาดที่นิยมทั่วไป (2-3ใบ)เมื่อใช้จะเกิดอาการมึนงงคอแห้ง คลื่นไส้ อาเจียน จนต้องนอนลง	75.00 (300)	25.00 (100)	.75	.434	มาก
24. การใช้พืชกระท่อมเป็นประจำทำให้รับประทานอาหารได้น้อย น้ำหนักลด ชูบผอม เบื่ออาหารท้องผูก โดยเฉพาะผู้ที่เคี้ยวและกลืน	77.00 (308)	23.00 (92)	.77	.421	มาก

ตารางที่ 4-3 แสดงจำนวนและร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม	ร้อยละ (จำนวน:คน) ของผู้ที่ตอบถูก	ร้อยละ (จำนวน:คน) ของผู้ที่ตอบผิด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
ใบกระท่อมทั้งใบ โดยไม่คายกากออกไป					
<u>ประเด็นด้านประโยชน์ทางการแพทย์</u>					
25. พืชกระท่อมสามารถนำไปสกัดเพื่อพัฒนาเป็นยาแผนปัจจุบันใช้รักษาโรคได้	94.00 (306)	23.50 (94)	.77	.425	มาก
26. พืชกระท่อมสามารถใช้เป็นยาสมุนไพรรักษาโรคต่างๆ เช่น โรคเบาหวาน ท้องร่วง ปวดท้อง แก้อาไอ แก้อาปวดเมื่อย โรคกระเพาะ เป็นต้น	72.80 (291)	27.30 (109)	.73	.446	มาก
27. ชาวบ้านนิยมบริโภคพืชกระท่อมเพื่อให้มีเรี่ยวแรงทำงาน และสามารถทนแสงแดดจัดได้	89.5 (358)	10.5 (42)	.90	.307	มาก
28. พืชกระท่อมเคยเป็นส่วนประกอบในตำรับยาแผนโบราณสืบทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ	81.50 (326)	18.50 (74)	.82	.389	มาก
29. พืชกระท่อมสามารถนำไปสกัดและพัฒนาเป็นยาทดแทนใช้บำบัดผู้ติดยาเสพติดได้	65.80 (263)	34.30 (137)	.66	.475	ปานกลาง
30. การใช้พืชกระท่อมในฐานะพืชสมุนไพร หรือการพัฒนาเป็นยาแผนปัจจุบันสามารถทำให้ประเทศไทยไม่ต้องเสียบประมาณนำเข้ายารักษาโรคบางชนิดจากต่างประเทศ	63.50 (254)	36.50 (146)	.64	.482	ปานกลาง

ตารางที่ 4-3 แสดงจำนวนและร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม	ร้อยละ (จำนวน:คน) ของผู้ที่ตอบถูก	ร้อยละ (จำนวน:คน) ของผู้ที่ตอบผิด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความรู้ความเข้าใจ
31. นักวิจัยสามารถขออนุญาตครอบครองใบกระท่อมเพื่อการวิจัยได้	83.50 (334)	16.50 (66)	.84	.372	มาก
32. หากแพทย์พื้นบ้าน แพทย์แผนไทยสามารถใช้พืชกระท่อมรักษาโรคได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ประชาชนจะมีทางเลือกในการรักษาพยาบาลมากขึ้นกว่าปัจจุบัน	70.00 (280)	30.00 (120)	.70	.459	มาก
<u>ประเด็นผลกระทบทางสังคม</u>					
33. ชาวชนถูกมอมเมาด้วยการสร้างความเชื่อผิดๆ และมารวมตัวเสพน้ำดื่มกระท่อมที่มีส่วนผสมของสารอื่นๆ เช่น พงเจ้ากระดูก สารจากหลอดฟลูออเรสเซนต์ ยากันยุง เป็นต้น	83.80 (335)	16.30 (65)	.84	.369	มาก
34. การเสพ สีสัน ร้อย เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้สังคมชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดความไม่สงบสุข	75.50 (302)	24.50 (98)	.76	.431	มาก
35. หากตัดทำลายพืชกระท่อม จะทำให้ป่าต้นน้ำถูกทำลาย	23.30 (93)	76.80 (307)	.23	.423	น้อย
36. การกำหนดให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษ กระทบต่อวิถีชีวิต	63.50 (254)	36.50 (146)	.64	.482	ปานกลาง

ตารางที่ 4-3 แสดงจำนวนและร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม	ร้อยละ (จำนวน:คน) ของผู้ที่ตอบถูก	ร้อยละ (จำนวน:คน) ของผู้ที่ตอบผิด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความรู้ความเข้าใจ
และมิติวัฒนธรรมของชาวบ้านในบางพื้นที่					
37. เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกับประชาชนในพื้นที่ กรณีพบผู้เสพ และการตัดทำลายต้นกระท่อม	70.00 (280)	30.00 (120)	.70	.459	มาก
38. รัฐต้องสิ้นเปลืองงบประมาณทรัพยากรในการจับกุม และดำเนินคดีเกี่ยวกับพืชกระท่อม แทนที่จะใช้งบประมาณ และทรัพยากรดังกล่าวไปเพื่อปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดที่มีผลกระทบต่อสังคมรุนแรงกว่า เช่น เฮโรอีน ยาบ้า ไอซ์ เป็นต้น	76.50 (306)	23.50 (94)	.77	.425	มาก
39. พบการลักลอบนำเข้าพืชกระท่อมจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาการแพร่ระบาดของพืชกระท่อมในประเทศ	74.50 (298)	25.50 (102)	.75	.436	มาก
40. นอกจากพืชกระท่อมในประเทศแล้ว ยังมีการจำหน่ายพืชกระท่อมทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งส่งผลให้มีการแพร่ระบาดของพืชกระท่อมมากขึ้น	76.00 (304)	24.00 (96)	.76	.428	มาก

จากตารางที่ 4-3 พบว่า ร้อยละ 80 ของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ตอบ
ข้อคำถามได้ถูกต้อง ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- พี่ชกระท่อมมีเฉพาะในภาคใต้เท่านั้น (คำตอบคือ ไม่ใช่) ตอบถูกร้อยละ 88.30
- การเคี้ยวพี่ชกระท่อมสามารถทำให้ทันแตก ไม่เหนียวง่าย ทำงานกลางแดดได้นานขึ้น
(คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 80.30
- ใบกระท่อมสดทั้งแบบก้านเขียวและก้านแดง ใบกระท่อมแห้ง ใบกระท่อมบดเป็นผง
ล้วนผิดกฎหมาย (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 81.30
- การปลูกต้นกระท่อมในบริเวณบ้านจะถูกจับกุมและมีความผิดฐานผลิตพี่ชกระท่อม
(คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 82.50
- การนำใบกระท่อมมาต้ม โดยใส่สารอื่น มีความผิดตามกฎหมาย (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูก
ร้อยละ 88.00
- การนำใบกระท่อมวางไว้เพื่อบริการลูกค้าตามร้านน้ำชา มีความผิดตามกฎหมาย
(คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 89.80
- หากบริโภคพี่ชกระท่อมในปริมาณที่มากอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาสั้น จะมีผลเสียต่อ
สุขภาพ และมีอาการผิดปกติของร่างกายและจิตใจ (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 93.8
- ผู้บริโภคพี่ชกระท่อมในปริมาณมากและเป็นระยะเวลานาน มักเสี่ยงต่อการเป็นโรคจิต
(คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 80.00
- พี่ชกระท่อมสามารถนำไปสกัดเพื่อพัฒนาเป็นยาแผนปัจจุบันใช้รักษาโรคได้ (คำตอบ
คือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 94.00
- ชาวบ้านนิยมบริโภคพี่ชกระท่อมเพื่อให้มีเรี่ยวแรงทำงาน และสามารถทนแสงแดดจัดได้
(คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 89.50
- พี่ชกระท่อมเคยเป็นส่วนประกอบในตำรับยาแผนโบราณสืบทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ
(คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 81.50
- นักวิจัยสามารถขออนุญาตครอบครองใบกระท่อมเพื่อการวิจัยได้ (คำตอบคือ ใช่)
ตอบถูกร้อยละ 83.50
- ชาวชนกลุ่มมอเมอมาด้วยการสร้างความเชื่อผิดๆ และมารวมตัวเสพน้ำดื่มกระท่อมที่มี
ส่วนผสมของสารอื่นๆ เช่น ผงแก้กระดูง สารจากหลอดฟลูออเรสเซนต์ ยาแก้ปวด เป็นต้น (คำตอบคือ
ใช่) ตอบถูกร้อยละ 83.80

ทั้งนี้ มีข้อมูลที่น่าสนใจคือ สักส่วนของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยพบ/ใช้
พี่ชกระท่อมโดยวิธีเคี้ยว (ร้อยละ 48.80) กับผู้ที่ตอบว่าไม่เคยพบ/ไม่ใช่ พี่ชกระท่อมโดยวิธีเคี้ยว
(ร้อยละ 51.30) ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ผู้ที่ตอบว่าพบการนำพี่ชกระท่อมมาแปรสภาพเป็นสาร

เสพคิดในรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ (ร้อยละ 35.80) น้อยกว่าผู้ที่ไม่เคยพบการนำพืชกระท่อม มาแปรสภาพเป็นสารเสพคิดในรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่ (ร้อยละ 64.30)

สำหรับข้อความที่จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามตอบถูก น้อยกว่าร้อยละ 80 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด โปรดดูรายละเอียดที่ได้แสดงไว้ในตาราง

เมื่อพิจารณาระดับความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นรายข้อพบว่าประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เฉลี่ยใน ระดับน้อยประกอบด้วย

- ส่วนของพืชกระท่อมที่ใช้บริโภค คือ ใบและเปลือกลำต้น ($\bar{x} = 0.33$) ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามอ่านข้อความไม่ชัดเจน หรือเข้าใจผิดว่ามีการใช้เปลือกลำต้นในการเสพได้

- หากตัดทำลายพืชกระท่อม จะทำให้ป่าต้นน้ำถูกทำลาย ($\bar{x} = 0.23$) ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามไม่ทราบว่ากระท่อมเป็นพืชที่ขึ้นในป่าต้นน้ำ และมีผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาของป่า หรืออาจเกิดจากการตีความข้อความเฉพาะพืชกระท่อมที่ขึ้นตามชุมชนทั่วไป

ตารางที่ 4-4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
ประเด็นลักษณะทั่วไปของพืชกระท่อมและพฤติกรรมบริโภคพืชกระท่อม	.60	.178	ปานกลาง
ประเด็นด้านกฎหมาย	.74	.181	มาก
ประเด็นด้านผลกระทบต่อสุขภาพ	.73	.214	มาก
ประเด็นด้านประโยชน์ทางการแพทย์	.75	.268	มาก
ประเด็นผลกระทบต่อทางสังคม	.68	.224	มาก
รวม	.70	.109	มาก

จากตารางที่ 4-4 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 0.70$) เมื่อแยกพิจารณารายด้าน พบว่า

1) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นลักษณะทั่วไปของพืชกระท่อมและพฤติกรรมบริโภคพืชกระท่อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 0.60$)

2) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นด้านกฎหมายอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 0.74$)

3) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นด้านผลกระทบต่อสุขภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 0.73$)

4) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นด้านประโยชน์ทางการแพทย์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 0.75$)

5) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นผลกระทบทางสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 0.67$)

กล่าวโดยสรุปผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับพืชกระท่อมในระดับมาก โดยทราบชัดเจนว่าปัจจุบันพืชกระท่อมเป็นสิ่งผิดกฎหมาย มีผลกระทบต่อร่างกาย ส่งผลกระทบต่อสังคม แต่มีประโยชน์ด้านการแพทย์

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม

ตารางที่ 4-5 แสดงร้อยละและจำนวน (คน) ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม (ต่อ)

ประเด็น	ร้อยละ (จำนวน:คน)				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. การเคี้ยวใบกระท่อมไม่ใช่ความผิด เป็นวิถีชุมชน ไม่สร้างปัญหา อาชญากรรม และปัญหาสังคม	9.50 (38)	34.00 (136)	24.25 (97)	22.25 (89)	10.0 (40)
2. ท่านรู้สึกกลัว กังวล เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหากญาติ เพื่อน สมาชิกในสถานศึกษา/สถานที่ทำงาน/ชุมชนเป็นผู้เสพยาใบกระท่อม	6.00 (24)	13.75 (55)	23.75 (95)	39.50 (158)	17.00 (68)
3. การรับรองแขกด้วยชาใบกระท่อมถือเป็นวิถีปกติของชุมชนที่กฎหมายไม่ควรแทรกแซง	5.25 (21)	19.00 (76)	22.50 (90)	36.00 (144)	17.25 (69)
4. ท่านคิดว่า การเคี้ยวใบกระท่อมเพื่อให้มีแรงในการทำงานมีความปลอดภัย เช่นเดียวกับการดื่มกาแฟ หรือเครื่องดื่ม	3.00 (12)	28.25 (113)	28.75 (115)	26.75 (107)	13.25 (53)

ตารางที่ 4-5 แสดงร้อยละและจำนวน (คน) ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม (ต่อ)

ประเด็น	ร้อยละ (จำนวน:คน)				
บำรุงกำลังผสมคาเฟอีน					
5. ท่านคิดว่าหากประชาชนทั่วไปเคี้ยวใบกระท่อมได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าจะลดลง เพราะผู้เสพหันมาใช้ใบกระท่อมแทน	3.75 (15)	19.25 (77)	29.25 (117)	32.25 (129)	15.50 (62)

จากตารางที่ 4-5 พบว่าเมื่อพิจารณาสัดส่วนร้อยละของความคิดเห็น พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 43.5 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการเคี้ยวใบกระท่อมไม่ใช่ความผิด เป็นวิถีชุมชน ไม่สร้างปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสังคม ในขณะที่มีผู้ไม่แน่ใจว่าการเคี้ยวใบกระท่อมไม่ใช่ความผิด เป็นวิถีชุมชน ไม่สร้างปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสังคม ร้อยละ 24.25 และมีผู้ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 32.25 สำหรับประเด็นความรู้สึกกลัว กังวล เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหากญาติ เพื่อน สมาชิกในสถานศึกษา/สถานที่ทำงาน/ชุมชน เป็นผู้เสพใบกระท่อม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 56.50 ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็น “ความรู้สึกกลัว กังวล เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหากญาติ เพื่อน สมาชิกในสถานศึกษา/สถานที่ทำงาน/ชุมชน เป็นผู้เสพใบกระท่อม” (พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้สึกรู้กลัวหรือกังวล หากคนใกล้ชิดหรือคนในชุมชนเสพใบกระท่อม) ในขณะที่ร้อยละ 23.75 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 19.75 รู้สึกรู้กลัวและกังวล

นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 53.25 ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการรับรองแจกด้วยชาใบกระท่อมถือเป็นวิถีปกติของชุมชนที่กฎหมายไม่ควรแทรกแซง ร้อยละ 22.50 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 24.25 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการรับรองแจกด้วยชาใบกระท่อมถือเป็นวิถีปกติของชุมชนที่กฎหมายไม่ควรแทรกแซง และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.00 ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า การเคี้ยวใบกระท่อมเพื่อให้มีแรงในการทำงานมีความปลอดภัย เช่นเดียวกับการดื่มกาแฟ หรือเครื่องดื่มบำรุงกำลังผสมคาเฟอีน ร้อยละ 28.75 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 31.25 เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการเคี้ยวใบกระท่อมเพื่อให้มีแรงในการทำงานมีความปลอดภัย เช่นเดียวกับการดื่มกาแฟ หรือเครื่องดื่มบำรุงกำลังผสมคาเฟอีน

สำหรับข้อคำถามที่ว่าหากประชาชนทั่วไปเคี้ยวใบกระท่อมได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าจะลดลง เพราะผู้เสพหันมาใช้ใบกระท่อมแทน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.75 ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความดังกล่าว ร้อยละ 29.25

ไม่แน่ใจ และร้อยละ 23.00 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าหากประชาชนทั่วไปไปเที่ยวใบกระท่อมได้ โดยไม่ผิดกฎหมาย ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าจะลดลง เพราะผู้เสพหันมาใช้ใบกระท่อมแทน

ตารางที่ 4-6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม

ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
ความคิดเห็นต่อพืชกระท่อม น้ำต้มใบกระท่อม และผู้เกี่ยวข้องกับพืชกระท่อม			
1. การเที่ยวใบกระท่อมไม่ใช่ความผิด เป็นวิถีชุมชน ไม่สร้างปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสังคม	3.11	1.16	ไม่แน่ใจ
2. ท่านรู้สึกกลัว กังวล เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหากญาติ เพื่อน สมาชิกในสถานศึกษา/สถานที่ทำงาน/ชุมชนเป็นผู้เสพใบกระท่อม	2.52	1.11	ไม่เห็นด้วย
3. การรับรองแขกด้วยชาใบกระท่อมถือเป็นวิถีปกติของชุมชน ที่กฎหมายไม่ควรแทรกแซง	2.59	1.13	ไม่เห็นด้วย
ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
4. ท่านคิดว่าการเที่ยวใบกระท่อมเพื่อให้มีแรงใน การทำงานมีความปลอดภัย เช่นเดียวกับการดื่มกาแฟ หรือเครื่องดื่มบำรุงกำลังผสมคาเฟอีน	2.81	1.08	ไม่แน่ใจ
5. ท่านคิดว่าหากประชาชนทั่วไปไปเที่ยวใบกระท่อมได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าจะลดลง เพราะผู้เสพหันมาใช้ใบกระท่อมแทน	2.64	1.08	ไม่แน่ใจ
รวม	2.73	.78	ไม่แน่ใจ

จากตารางที่ 4-6 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเฉลี่ยในระดับไม่แน่ใจ ในภาพรวมของการใช้พืชกระท่อม (พืชกระท่อม น้ำต้มใบกระท่อม และผู้เกี่ยวข้องกับพืชกระท่อม) ($\bar{x} = 2.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเฉลี่ยในระดับไม่เห็นด้วยกับประเด็น “ท่านรู้สึกกลัว กังวล เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหากญาติ เพื่อน สมาชิกในสถานศึกษา/สถานที่ทำงาน/ชุมชนเป็นผู้เสพใบกระท่อม” ($\bar{x} = 2.52$) และการรับรองแขกด้วยชาใบกระท่อมถือเป็นวิถีปกติของชุมชนที่กฎหมายไม่ควรแทรกแซง ($\bar{x} = 2.59$) และไม่แน่ใจในประเด็น “การเที่ยวใบกระท่อมไม่ใช่ความผิด เป็นวิถีชุมชน ไม่สร้างปัญหาอาชญากรรม และ

ปัญหาสังคม” ($\bar{x}=3.11$) รวมทั้ง ไม่แน่ใจ ในประเด็น “การเคี้ยวใบกระท่อมเพื่อให้มีแรงในการทำงานมีความปลอดภัย เช่นเดียวกับการดื่มกาแฟ หรือเครื่องดื่มบำรุงกำลังผสมคาเฟอีน” ($\bar{x}=2.81$) และหากประชาชนทั่วไปเคี้ยวใบกระท่อมได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าจะลดลง เพราะผู้เสพหันมาใช้ใบกระท่อมแทน ($\bar{x}=2.64$)

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อมในฐานะเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5

ตารางที่ 4-7 แสดงร้อยละ และจำนวน (คน) ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อมในฐานะเป็นยาเสพติดให้โทษ ประเภท 5 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ร้อยละ (จำนวน:คน) ที่แสดงความเห็นด้วย
1. ไม่ควรปรับแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดประเภท 5 คงเดิม	41.00 (164)
2. ไม่ควรปรับแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 แต่ควรปรับปรุงให้เอื้อประโยชน์ในประเด็นต่างๆ	33.00 (132)
2.1 เอื้อประโยชน์ในการนำพืชกระท่อมไปใช้ในทางการแพทย์	85.60 (113)
2.2 เอื้อประโยชน์ในการนำพืชกระท่อมไปใช้ในวิถีชีวิตปกติของผู้ใช้พืชกระท่อมในวิถีแบบดั้งเดิม เช่น การเคี้ยวเพื่อทำงาน	44.70 (59)
2.3 เอื้อประโยชน์ในการนำพืชกระท่อมไปใช้เป็นยาสมุนไพร	64.40 (85)
3. ควรปรับแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522	19.00 (76)
3.1 การครอบครองเพื่อจำหน่ายในปริมาณมาก รวมทั้งการแปรรูปเป็นน้ำต้มใบกระท่อม และการจำหน่ายน้ำต้มใบกระท่อมต้องถูกลงโทษ แต่อนุญาตให้ครอบครองเพื่อเสพ โดย สามารถพกติดตัวได้ไม่เกินจำนวนที่กำหนดซึ่งระบุให้ชัดเจนในกฎหมาย	65.70 (50)
3.2 ผู้เสพน้ำต้มใบกระท่อมผสมสารอื่น เช่น 4x100 มีความผิดฐานเสพยาเสพติดต้องเข้ารับการบำบัด แต่อนุญาตให้ผู้เสพวิธีเคี้ยวสามารถเสพได้โดยไม่ผิดกฎหมาย และไม่ต้องเข้ารับการบำบัดยกเว้นมีอาการผิดปกติจากการเสพ	78.90 (60)

ตารางที่ 4-7 แสดงร้อยละ และจำนวน (คน) ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อมในฐานะเป็นยาเสพติดให้โทษ ประเภท 5 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ร้อยละ (จำนวน:คน) ที่แสดงความเห็นด้วย
3.3 ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ลำเลียง ขนย้าย นำเข้า – ส่งออก มีความผิดตามกฎหมาย แต่อนุญาตให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ขออนุญาตปลูกพืชกระท่อมอย่างถูกกฎหมาย	56.50 (43)
4. ยกเลิกพืชกระท่อมออกจากกฎหมายยาเสพติด (ยาเสพติดให้โทษ ประเภท 5 ภายใต้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522) (พืชกระท่อมไม่เป็นยาเสพติด)	7.0 (28)

จากตารางที่ 4-7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อมในฐานะเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ในประเด็นที่เป็นทางเลือกเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ไม่ควรปรับแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดประเภท 5 คงเดิม เป็นประเด็นที่มีผู้ตอบแบบสอบถามเลือกจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.00 (164 คน)

2. ไม่ควรปรับแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แต่ควรปรับปรุงระเบียบให้เอื้อประโยชน์ เป็นประเด็นที่มีผู้ตอบแบบสอบถามเลือก คิดเป็นร้อยละ 33.00 (132 คน) โดยในจำนวน 132 คนนี้ เห็นว่า

- ควรปรับปรุงให้เอื้อประโยชน์ในการนำพืชกระท่อมไปใช้ในทางการแพทย์หรือทางการแพทย์ คิดเป็นร้อยละ 85.60 (113 คน)

- ควรเอื้อประโยชน์ในการนำพืชกระท่อมไปใช้ในวิถีชีวิตปกติของผู้ใช้พืชกระท่อมในวิถีแบบดั้งเดิม เช่น การเคี้ยวเพื่อทำงาน ร้อยละ 44.70 (59 คน)

- ควรเอื้อประโยชน์ในการนำพืชกระท่อมไปใช้เป็นยาสมุนไพร ร้อยละ 64.40 (85 คน)

3. ควรปรับแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เป็นประเด็นที่มีผู้ตอบแบบสอบถามเลือก คิดเป็นร้อยละ 19.00 (86 คน) โดยในจำนวน 86 คนนี้ เห็นว่า

- การครอบครองเพื่อจำหน่ายในปริมาณมาก รวมทั้งการแปรรูปเป็นน้ำดื่มใบกระท่อม และการจำหน่ายน้ำดื่มใบกระท่อมต้องถูกลงโทษ แต่ควรอนุญาตให้ครอบครองเพื่อเสพได้ โดยสามารถพกติดตัวได้ไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องระบุให้ชัดเจนในกฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 65.70 (50 คน)

- ผู้เสพนํ้าดื่มใบกระท่อมผสมสารอื่น เช่น 4x100 ควรมีความผิดฐานเสพยาเสพติดต้องเข้ารับการบำบัด แต่อนุญาตให้ผู้เสพวิธีเคี้ยวสามารถเสพได้โดยไม่ผิดกฎหมาย และไม่ต้องเข้ารับการบำบัด ยกเว้นมีอาการผิดปกติจากการเสพ คิดเป็นร้อยละ 78.90 (60 คน)

- ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ลำเลียง ขนย้าย นำเข้า – ส่งออก มีความผิดตามกฎหมาย แต่อนุญาตให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ขออนุญาตปลูกพืชกระท่อมอย่างถูกกฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 56.50 (43 คน)

4. ควรยกเลิกพืชกระท่อมออกจากกฎหมายยาเสพติด (ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ภายใต้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522) (พืชกระท่อมไม่เป็นยาเสพติด) เป็นประเด็นที่มีผู้ตอบแบบสอบถามเลือกจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7 (28 คน)

ตารางที่ 4-8 แสดงจำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อมในฐานะเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 (ต่อ)

	รวม	ไม่ปรับแก้กฎหมาย		ไม่ปรับแก้กฎหมาย แต่ปรับระเบียบ		ปรับแก้กฎหมาย		ยกเลิกกฎหมาย	
		(จำนวน/ร้อยละ)		(จำนวน/ร้อยละ)		(จำนวน/ร้อยละ)		(จำนวน/ร้อยละ)	
		เลือก	ไม่เลือก	เลือก	ไม่เลือก	เลือก	ไม่เลือก	เลือก	ไม่เลือก
เพศ									
-ชาย	223 (55.80)	91 (40.08)	132 (59.20)	71 (31.80)	152 (68.20)	42 (18.80)	181 (81.20)	19 (8.50)	204 (91.5)
-หญิง	117 (44.30)	73 (41.20)	104 (58.80)	60 (33.90)	117 (66.10)	34 (19.20)	143 (80.80)	9 (12.40)	168 (94.9)
อาชีพ									
ข้าราชการ	200 (50.00)	79 (39.50)	121 (60.50)	73 (36.50)	127 (63.50)	36 (18.00)	164 (82.00)	12 (6.0)	188 (94.00)
-ป.ป.ส.	40 (10.00)	17 (42.50)	23 (57.50)	11 (27.50)	29 (72.50)	11 (27.50)	29 (72.50)	1 (2.50)	39 (97.50)
-ตำรวจ	80 (20.00)	34 (42.50)	46 (57.5)	35 (43.80)	45 (56.30)	6 (7.50)	74 (92.50)	5 (6.30)	75 (93.80)
-สาธารณสุข	80	28	52	27	53	19	61	6	74

ตารางที่ 4-8 แสดงจำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อมในฐานะเป็นยาเสพติด
ให้โทษประเภท 5 (ต่อ)

	รวม	ไม่ปรับแก้ กฎหมาย		ไม่ปรับแก้ กฎหมาย แต่ปรับระเบียบ		ปรับแก้กฎหมาย		ยกเลิกกฎหมาย	
		(จำนวน/ร้อยละ)		(จำนวน/ร้อยละ)		(จำนวน/ร้อยละ)		(จำนวน/ร้อยละ)	
		เลือก	ไม่ เลือก	เลือก	ไม่ เลือก	เลือก	ไม่ เลือก	เลือก	ไม่ เลือก
-ประชาชนทั่วไป	(20.00)	(35.00)	(65.00)	(33.80)	(66.30)	(23.80)	(76.30)	(7.50)	(92.50)
	200	85	115	58	142	40	160	16	184
	(50.00)	42.50	(57.50)	(29.00)	(71.00)	(20.00)	(80.00)	(8.00)	(92.00)
สำนักงาน ปปส.ภาค									
สำนักงาน ปปส. ภาค 1	40 (10.00)	15 (37.50)	25 (62.50)	11 (27.50)	29 (72.50)	11 (27.50)	29 (72.50)	3 (7.5)	37 (92.50)
สำนักงาน ปปส. ภาค 2	40 (10.00)	16 (40.00)	24 (60.00)	13 (32.50)	27 (67.50)	9 (22.50)	31 (77.50)	2 (5.00)	38 (95.00)
สำนักงาน ปปส. ภาค 3	40 (10.00)	21 (52.50)	19 (47.50)	10 (25.00)	30 (75.00)	7 (17.50)	33 (82.50)	2 (5.00)	38 (95.00)
สำนักงาน ปปส. ภาค 4	40 (10.00)	24 (60.00)	16 (40.00)	5 (12.50)	35 (87.50)	7 (17.50)	33 (82.50)	4 (10.00)	36 (90.00)
สำนักงาน ปปส. ภาค 5	40 (10.00)	18 (45.00)	22 (55.00)	14 (35.00)	26 (65.00)	7 (17.50)	33 (82.50)	1 (2.50)	39 (97.50)
สำนักงาน ปปส. ภาค 6	40 (10.00)	18 (45.00)	22 (55.00)	13 (32.50)	27 (67.50)	7 (17.50)	33 (82.50)	1 (2.50)	39 (97.50)
สำนักงาน ปปส. ภาค 7	40 (10.00)	13 (32.50)	27 (67.50)	16 (40.00)	24 (60.00)	8 (20.00)	32 (80.00)	3 (7.5)	37 (92.5)
สำนักงาน ปปส. ภาค 8	40 (10.00)	8 (20.00)	32 (80.00)	19 (47.50)	21 (52.50)	7 (17.50)	33 (82.50)	6 (15.00)	34 (85.00)
สำนักงาน ปปส.	40 (10.00)	20 (50.00)	20 (50.00)	14 (35.00)	26 (65.00)	5 (12.50)	35 (87.50)	1 (2.50)	39 (97.50)

ตารางที่ 4-8 แสดงจำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อมในฐานะเป็นยาเสพติด
ให้โทษประเภท 5 (ต่อ)

	รวม	ไม่ปรับแก้ กฎหมาย		ไม่ปรับแก้ กฎหมาย แต่ปรับระเบียบ		ปรับแก้กฎหมาย		ยกเลิกกฎหมาย	
		(จำนวน/ร้อยละ)		(จำนวน/ร้อยละ)		(จำนวน/ร้อยละ)		(จำนวน/ร้อยละ)	
		เลือก	ไม่ เลือก	เลือก	ไม่ เลือก	เลือก	ไม่ เลือก	เลือก	ไม่ เลือก
15-23 ปี	27 (6.80)	13 (48.10)	14 (51.90)	8 (29.60)	19 (70.40)	3 (11.1)	24 (88.9)	3 (11.10)	24 (88.90)
24-32 ปี	109 (27.30)	41 (37.60)	68 (62.40)	32 (29.40)	77 (70.60)	26 (23.90)	83 (76.10)	9 (8.30)	100 (91.70)
33-41 ปี	110 (27.50)	42 (38.2)	68 (61.80)	46 (41.80)	64 (58.20)	19 (17.30)	91 (82.70)	3 (2.70)	107 (97.30)
42-50 ปี	93 (23.30)	42 (45.20)	51 (54.80)	27 (29.00)	66 (71.00)	15 (16.10)	78 (83.90)	9 (9.70)	84 (90.30)
51-60 ปี	61 (15.30)	26 (42.60)	35 (57.40)	18 (29.50)	43 (70.50)	13 (21.30)	48 (78.70)	4 (6.60)	57 (93.40)
ความรู้ความเข้าใจ น้อย	1 (0.30)	1 (0.60)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (0.40)	0 (0.00)	1 (0.30)	0 (0.00)	1 (0.30)
ปานกลาง	141 (35.30)	78 (55.30)	63 (26.70)	28 (21.40)	113 (42.00)	23 (30.30)	118 (36.40)	12 (42.90)	129 (34.70)
มาก	258 (64.50)	85 (51.80)	173 (73.30)	103 (78.60)	155 (57.60)	53 (69.70)	205 (63.30)	16 (57.10)	242 (65.10)

จากตารางที่ 4-8 พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นว่า ไม่ควรปรับแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดประเภท 5 คงเดิม เป็นเพศชาย 91 คน เพศหญิง 73 คน ข้าราชการ 79 คน (สำนักงาน ป.ป.ส. 17 คน ตำรวจ 34 คน สาธารณสุข 28 คน) ประชาชนทั่วไป 85 คน มีที่อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ 36 คน ภาคกลาง 44 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 45 คน ภาคใต้ 28 คน กทม. 11 คน

ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 47 คน ปริญญาตรี 88 คน สูงกว่าปริญญาตรี 29 คน อยู่ในช่วงอายุ 15-23 ปี 13 คน 24-32 ปี 41 คน 33-41 ปี 42 คน 42-50 ปี 42 คน และ 51-60 ปี 26 คน เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพีชกระท่อมในระดับน้อย จำนวน 1 คน ระดับปานกลาง 141 คน และระดับมาก 258 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นว่า ไม่ควรปรับแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 แต่ควรปรับปรุงระเบียบให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ เป็นเพศชาย 71 คน เพศหญิง 60 คน ข้าราชการ 73 คน (สำนักงาน ป.ป.ส. 11 คน ตำรวจ 35 คน สาธารณสุข 27 คน) ประชาชนทั่วไป 58 คน มีที่อยู่ในพื้นที่ ภาคเหนือ 44 คน ภาคกลาง 76 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 35 คน ภาคใต้ 52 คน และ กทม. 29 คน ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 60 คน ปริญญาตรี 126 คน สูงกว่าปริญญาตรี 50 คน อยู่ในช่วงอายุ 15-23 ปี 14 คน 24-32 ปี 68 คน 33-41 ปี 68 คน 42-50 ปี 51 คน และ 51-60 ปี 35 คน เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพีชกระท่อมในระดับน้อย จำนวน 0 คน ระดับปานกลาง 63 คน ระดับมาก 173 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นว่า ควรปรับแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ในบางประเด็น เป็นเพศชาย 42 คน เพศหญิง 34 คน รับราชการ 36 คน (สำนักงาน ป.ป.ส. 11 คน ตำรวจ 6 คน สาธารณสุข 19 คน) ประชาชนทั่วไป 40 คน มีที่อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ 14 คน ภาคกลาง 28 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 14 คน ภาคใต้ 12 คน กทม. 8 คน ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 17 คน ปริญญาตรี 46 คน สูงกว่าปริญญาตรี 13 คน อยู่ในช่วงอายุ 15-23 ปี 3 คน 24-32 ปี 26 คน 33-41 ปี 19 คน 42-50 ปี 15 คน และ 51-60 ปี 13 คน เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพีชกระท่อมในระดับน้อย จำนวน 0 คน ระดับปานกลาง 23 คน ระดับมาก 53 คน

4. กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นว่าควรยกเลิกพีชกระท่อมออกจากกฎหมายยาเสพติด (ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ภายใต้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522) (พีชกระท่อมไม่เป็นยาเสพติด) เป็นเพศชาย 19 คน เพศหญิง 9 คน รับราชการ 12 คน (สำนักงาน ป.ป.ส. 1 คน ตำรวจ 5 คน สาธารณสุข 6 คน) ประชาชนทั่วไป 16 คน มีที่อยู่ในพื้นที่ ภาคเหนือ 2 คน ภาคกลาง 8 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6 คน ภาคใต้ 7 คน กทม. 5 คน ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 6 คน ปริญญาตรี 16 คน สูงกว่าปริญญาตรี 6 คน อยู่ในช่วงอายุ 15-23 ปี 3 คน 24-32 ปี 9 คน 33-41 ปี 3 คน 42-50 ปี 9 คน และ 51-60 ปี 4 คน เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพีชกระท่อมในระดับน้อย จำนวน 0 คน ระดับปานกลาง 12 คน ระดับมาก 16 คน

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม

ตารางที่ 4-9 แสดงร้อยละและจำนวน (คน) ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม (ต่อ)

ประเด็น ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและ ใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม	ร้อยละ (จำนวน:คน)				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. เห็นควรจัดทำแผนที่ทางดาวเทียม (สารสนเทศทางภูมิศาสตร์) พืชกระท่อม และจำนวนผู้ใช้ในแต่ละท้องที่ เพื่อกำหนดการบริหารจัดการพืชกระท่อม	20.00 (80)	50.30 (201)	15.30 (61)	10.80 (43)	3.80 (15)
2. เห็นควรให้สามารถปลูกพืชกระท่อมในชุมชนได้ โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม ดูแล การนำพืชกระท่อมไปใช้ในทางที่ถูกต้องหรือไม่ใช้มากเกินไปจนสมควร	8.50 (34)	37.00 (148)	19.50 (78)	26.50 (106)	8.50 (34)
3. เห็นควรกำหนดแนวทางให้รัฐบาลมีสิทธิปลูกพืชกระท่อมเท่านั้น และเป็นผู้จำหน่ายใบกระท่อมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ	9.50 (38)	29.80 (119)	20.50 (82)	28.80 (115)	11.50 (46)
4. เห็นควรกำหนดอาณาเขตเฉพาะในการปลูกพืชกระท่อม เพื่ออำนวยความสะดวก ควบคุมของเจ้าหน้าที่รัฐ	12.00 (48)	40.00 (160)	19.00 (76)	20.50 (82)	8.50 (34)
5. เห็นควรอนุญาตให้ทุกบ้านสามารถปลูกพืชกระท่อม โดยจำกัดจำนวนต้น และควบคุมโดยหน่วยงานรัฐในพื้นที่	7.00 (28)	21.50 (86)	18.80 (75)	34.00 (136)	18.80 (75)
6. เห็นควรเสนอให้พืชกระท่อมเป็นหนึ่งในสมุนไพรควบคุม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542	13.50 (54)	42.00 (168)	23.80 (95)	14.30 (57)	6.50 (26)
7. เห็นควรกำหนดแนวทางให้บุคลากรทางการแพทย์ มีสิทธิครอบครองพืชกระท่อมจำนวน	15.50 (62)	43.50 (174)	22.30 (89)	13.00 (52)	5.80 (23)

ตารางที่ 4-9 แสดงร้อยละและจำนวน (คน) ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม (ต่อ)

ประเด็น	ร้อยละ (จำนวน:คน)				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
หนึ่งเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการรักษาโรค					
8. เห็นควรกำหนดแนวทางการครอบครองพืชกระท่อมของผู้บริโภคพืชกระท่อม โดยอยู่ในการดูแลของผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์	12.50 (50)	52.00 (208)	18.00 (72)	12.50 (50)	5.00 (20)
9. เห็นควรส่งเสริมการจำหน่ายพืชกระท่อมในเชิงพาณิชย์ โดยสามารถปลูก/แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้อย่างเสรี	4.00 (16)	15.30 (61)	19.50 (78)	41.00 (164)	20.30 (81)
10. เห็นควรกำหนดแนวทางให้นักวิจัยมีสิทธิครอบครองพืชกระท่อมจำนวนหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการวิจัย	9.50 (38)	56.30 (225)	18.30 (73)	12.30 (49)	3.80 (15)
11. เห็นควรกำหนดอายุผู้มีสิทธิ์พกพาใบกระท่อม	7.50 (30)	33.00 (132)	15.00 (60)	30.00 (120)	14.50 (58)
12. เห็นควรกำหนดจำนวนใบกระท่อมในการพกพาใบกระท่อมของแต่ละบุคคล	6.50 (26)	33.00 (132)	12.00 (48)	33.50 (134)	15.00 (60)
13. เห็นควรนำพืชกระท่อมมาแปรรูปใช้เป็นยาทดแทนการเสพยาเสพติดประเภทอื่น เช่น ยาบ้า	4.00 (16)	23.30 (93)	20.80 (83)	35.30 (141)	16.80 (67)
14. เห็นควรออกกฎหมายเสพติดควบคุมเฉพาะสารเคมีที่ได้จากพืชกระท่อม หรือการนำใบกระท่อมซึ่งเป็นสารตั้งต้นไปต่อยอดหรือแปรรูปสภาพ เช่น ต้มเป็นน้ำแล้วนำไปผสมกับสารอื่นๆ จนเป็นสารเสพติด เช่น สูตรสีกลิ่นร้อย หรือนำไปแปรรูปอื่นๆ	13.80 (55)	42.50 (170)	18.30 (73)	16.50 (66)	9.00 (36)
15. เห็นควรกำหนดให้พืชกระท่อมเป็นสาร	16.50	51.00	19.50	9.80	3.30

ตารางที่ 4-9 แสดงร้อยละและจำนวน (คน) ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม (ต่อ)

ประเด็น	ร้อยละ (จำนวน:คน)				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ควบคุม ในฐานะวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท	(66)	(204)	(78)	(39)	(13)
16. เห็นควรรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยเฉพาะคุณและโทษที่ได้รับจากการบริโภคพืชกระท่อม พร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องการบริโภคพืชกระท่อมอย่างปลอดภัย	32.30 (129)	51.80 (207)	10.80 (43)	2.50 (10)	2.80 (11)
17. เห็นควรกำหนดกฎหมายด้านจราจรเกี่ยวกับระดับของสารเคมีจากพืชกระท่อมของผู้ขับขี่รถยนต์	19.50 (78)	47.50 (190)	21.00 (84)	9.50 (38)	2.50 (10)
18. เห็นควรออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ บทลงโทษ หรือแนวทางในการควบคุม การผลิต จำหน่าย นำเข้า และส่งออกพืชกระท่อม	32.30 (129)	51.00 (204)	10.80 (43)	3.80 (15)	2.30 (9)
19. เห็นควรกำหนดกฎหมายไม่ให้มีการปลูกพืชกระท่อมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้	16.50 (66)	38.50 (154)	25.80 (103)	13.50 (54)	5.80 (23)
20. เห็นควรกำหนดกฎหมายให้สามารถเสพใบกระท่อมสดเท่านั้น และหากเสพพืชกระท่อมในรูปแบบอื่นถือว่าผิดกฎหมาย	9.80 (39)	31.00 (124)	23.30 (93)	25.80 (103)	10.30 (41)

จากตารางที่ 4-9 พบว่า แนวทางการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมที่มีผู้เห็นด้วย 5 อันดับแรก ได้แก่

1) เห็นควรรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยเฉพาะคุณและโทษที่ได้รับจากการบริโภคพืชกระท่อม พร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องการบริโภคพืชกระท่อมอย่างปลอดภัย (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 32.3 เห็นด้วย ร้อยละ 51.8)

2) เห็นควรออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ บทลงโทษ หรือแนวทางในการควบคุม การผลิต จำหน่าย นำเข้า และส่งออกพืชกระท่อม (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 32.3 เห็นด้วย ร้อยละ 51.0)

3) เห็นควรจัดทำแผนที่ทางดาวเทียม (สารสนเทศทางภูมิศาสตร์) พืชกระท่อม และจำนวนผู้ใช้ในแต่ละท้องที่ เพื่อกำหนดการบริหารจัดการพืชกระท่อม (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 20 เห็นด้วย ร้อยละ 50.3)

4) เห็นควรกำหนดกฎหมายด้านจรรยาบรรณเกี่ยวกับระดับของสารเคมีจากพืชกระท่อมของผู้บริโภค (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 19.5 เห็นด้วย ร้อยละ 47.5)

5) เห็นควรกำหนดแนวทางการครอบครองพืชกระท่อมของผู้บริโภคพืชกระท่อม โดยอยู่ใน การดูแลของผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 12.5 เห็นด้วย ร้อยละ 52.0)

แนวทางการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมที่มีผู้ไม่เห็นด้วย 5 อันดับแรก ได้แก่

1) เห็นควรส่งเสริมการจำหน่ายพืชกระท่อมในเชิงพาณิชย์ โดยสามารถปลูก/แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้อย่างเสรี (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 20.3 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 41.0)

2) เห็นควรอนุญาตให้ทุกบ้านสามารถปลูกพืชกระท่อม โดยจำกัดจำนวนต้น และควบคุมโดยหน่วยงานรัฐในพื้นที่ (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 18.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 34.0)

3) เห็นควรนำพืชกระท่อมมาแปรรูปมาใช้เป็นยาทดแทนการเสพยาเสพติดประเภทอื่น เช่น ยาบ้า (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 16.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 35.3)

4) เห็นควรกำหนดจำนวนใบกระท่อมในการพกพาใบกระท่อมของแต่ละบุคคล (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 15 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 33.5)

5) เห็นควรกำหนดแนวทางให้รัฐบาลมีสิทธิปลูก พืชกระท่อมเท่านั้น และเป็นผู้จำหน่ายใบกระท่อมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 11.5 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 28.8)

ทั้งนี้ ประเด็นอื่นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม ที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับต่างๆ โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมตามตาราง

ตารางที่ 4-10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม (ต่อ)

ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม			
1. เห็นควรจัดทำแผนที่ทางดาวเทียม (สารสนเทศทางภูมิศาสตร์) พืชกระท่อม และจำนวนผู้ใช้ในแต่ละท้องที่ เพื่อกำหนดการบริหารจัดการพืชกระท่อม	3.72	1.02	เห็นด้วย
2. เห็นควรให้สามารถปลูกพืชกระท่อมในชุมชนได้ โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแล การนำพืชกระท่อมไปใช้ในทางที่ถูกหรือไม่ใช้มากเกินไปจนสมควร	3.11	1.14	ไม่แน่ใจ
3. เห็นควรกำหนดแนวทางให้รัฐบาลมีสิทธิปลูกพืชกระท่อมเท่านั้น และเป็นผู้จำหน่ายใบกระท่อมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ	2.97	1.20	ไม่แน่ใจ
4. เห็นควรกำหนดอาณาเขตเฉพาะในการปลูกพืชกระท่อม เพื่อง่ายในการดูแล ควบคุมของเจ้าหน้าที่รัฐ	3.27	1.17	ไม่แน่ใจ
5. เห็นควรอนุญาตให้ทุกบ้านสามารถปลูกพืชกระท่อม โดยจำกัดจำนวนต้น และควบคุมโดยหน่วยงานรัฐในพื้นที่	2.64	1.21	ไม่แน่ใจ
6. เห็นควรเสนอให้พืชกระท่อมเป็นหนึ่งในสมุนไพรควบคุม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542	3.42	1.09	เห็นด้วย
7. เห็นควรกำหนดแนวทางให้บุคลากรทางการแพทย์ มีสิทธิครอบครองพืชกระท่อมจำนวนหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการรักษาโรค	3.50	1.08	เห็นด้วย
8. เห็นควรกำหนดแนวทางการครอบครองพืชกระท่อมของผู้บริโภคพืชกระท่อม โดยอยู่ใน การดูแลของผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์	3.55	1.02	เห็นด้วย

ตารางที่ 4-10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม (ต่อ)

ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
9. เห็นควรส่งเสริมการจำหน่ายพืชกระท่อมในเชิงพาณิชย์ โดยสามารถปลูก/แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้อย่างเสรี	2.42	1.09	ไม่เห็นด้วย
10. เห็นควรกำหนดแนวทางให้นักวิจัยมีสิทธิครอบครองพืชกระท่อมจำนวนหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการวิจัย	3.56	.95	เห็นด้วย
11. เห็นควรกำหนดอายุผู้มีสิทธิ์พกพาใบกระท่อม	2.89	1.23	ไม่แน่ใจ
12. เห็นควรกำหนดจำนวนใบกระท่อมในการพกพาใบกระท่อมของแต่ละบุคคล	2.83	1.22	ไม่แน่ใจ
13. เห็นควรนำพืชกระท่อมมาแปรรูปใช้เป็นยาทดแทนการเสพยาเสพติดประเภทอื่น เช่น ยาบ้า	2.63	1.13	ไม่แน่ใจ
14. เห็นควรออกกฎหมายยาเสพติดควบคุมเฉพาะสารเคมีที่ได้จากพืชกระท่อม หรือการนำใบกระท่อมซึ่งเป็นสารตั้งต้นไปต่อยอดหรือแปลงสภาพ เช่น ดม เป็นน้ำแล้วนำไปผสมกับสารอื่นๆ จนเป็นสารเสพติด เช่น สูตรสี่คูณร้อย หรือนำไปแปรรูปอื่นๆ	3.36	1.17	ไม่แน่ใจ
15. เห็นควรกำหนดให้พืชกระท่อมเป็นสารควบคุมในฐานะวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท	3.68	.97	เห็นด้วย
16. เห็นควรรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยเฉพาะคุณและโทษที่ได้รับจากการบริโภคพืชกระท่อม พร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องการบริโภคพืชกระท่อมอย่างปลอดภัย	4.08	.88	เห็นด้วย
17. เห็นควรกำหนดกฎหมายด้านจราจรเกี่ยวกับระดับของสารเคมีจากพืชกระท่อมของผู้ขับขี่รถยนต์	3.72	.97	เห็นด้วย
18. เห็นควรออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ บทลงโทษ หรือแนวทางในการควบคุม การผลิต จำหน่าย นำเข้า และส่งออกพืชกระท่อม	4.07	.88	เห็นด้วย
19. เห็นควรกำหนดกฎหมายไม่ให้มีการปลูกพืชกระท่อมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้	3.47	1.10	เห็นด้วย

ตารางที่ 4-10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม (ต่อ)

ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
20. เห็นควรกำหนดกฎหมายให้สามารถเสฟใบกระท่อมสดเท่านั้น และหากเสฟพืชกระท่อมในรูปแบบอื่นถือว่าผิดกฎหมาย	3.04	1.17	ไม่แน่ใจ
รวม	3.29	.56	ไม่แน่ใจ

จากตารางที่ 4-10 พบว่า

1. ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับที่ไม่แน่ใจกับแนวทางต่างๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม

เมื่อพิจารณารายข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยในระดับเห็นด้วยและมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อแนวทางการควบคุมและใช้ประโยชน์ ตามลำดับ ประกอบด้วย

1) เห็นควรรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยเฉพาะคุณและโทษที่ได้รับจากการบริโภคพืชกระท่อม พร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องการบริโภคพืชกระท่อมอย่างปลอดภัย ($\bar{x} = 4.08$)

2) เห็นควรออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ บทลงโทษ หรือแนวทางในการควบคุมการผลิต จำหน่าย นำเข้า และส่งออกพืชกระท่อม ($\bar{x} = 4.07$)

3) เห็นควรจัดทำแผนที่ทางดาวเทียม (สารสนเทศทางภูมิศาสตร์) พืชกระท่อม และจำนวนผู้ใช้ในแต่ละท้องที่ เพื่อกำหนดการบริหารจัดการพืชกระท่อม ($\bar{x} = 3.72$)

4.) เห็นควรกำหนดกฎหมายด้านจรรยาบรรณเกี่ยวกับระดับของสารเคมีจากพืชกระท่อมของผู้จับผิดยนต์ ($\bar{x} = 3.72$)

5) เห็นควรกำหนดให้พืชกระท่อมเป็นสารควบคุม ในฐานะวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ($\bar{x} = 3.68$)

6) เห็นควรกำหนดแนวทางให้นักวิจัยมีสิทธิครอบครองพืชกระท่อมจำนวนหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการวิจัย ($\bar{x} = 3.56$)

7) เห็นควรกำหนดแนวทางการครอบครองพืชกระท่อมของผู้บริโภคพืชกระท่อม โดยอยู่ใน การดูแลของผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ ($\bar{x} = 3.55$)

8) เห็นควรกำหนดแนวทางให้บุคลากรทางการแพทย์ มีสิทธิครอบครองพืชกระท่อมจำนวนหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการรักษาโรค ($\bar{x} = 3.50$)

9) เห็นควรกำหนดกฎหมายไม่ให้มีการปลูกพืชกระท่อมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ($\bar{x} = 3.47$)

10) เห็นควรเสนอให้พืชกระท่อมเป็นหนึ่งในสมุนไพรควบคุม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 ($\bar{x} = 3.42$)

2. ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการควบคุมและใช้ประโยชน์ คือ ไม่เห็นด้วยกับ “เห็นควรส่งเสริมการจำหน่ายพืชกระท่อมในเชิงพาณิชย์ โดยสามารถปลูก/แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้อย่างเสรี” ($\bar{x} = 3.42$)

3. ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่แน่ใจกับแนวทางการควบคุมและใช้ประโยชน์ ตามลำดับ ประกอบด้วย

1) เห็นควรออกกฎหมายเสพติดควบคุมเฉพาะสารเคมีที่ได้จากพืชกระท่อม หรือการนำใบกระท่อมซึ่งเป็นสารตั้งต้นไปต่อยอดหรือแปลงสภาพ เช่น ต้มเป็นน้ำแล้วนำไปผสมกับสารอื่นๆ จนเป็นสารเสพติด เช่น สูตรสีคุณร้อย หรือนำไปแปรรูปอื่นๆ ($\bar{x} = 3.36$)

2) เห็นควรกำหนดอาณาเขตเฉพาะในการปลูกพืชกระท่อมเพื่อง่ายในการดูแลควบคุมของเจ้าหน้าที่รัฐ ($\bar{x} = 3.27$)

3) เห็นควรให้สามารถปลูกพืชกระท่อมในชุมชนได้ โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม ดูแล การนำพืชกระท่อมไปใช้ในทางที่ถูกหรือไม่ใช้มากเกินไป ($\bar{x} = 3.11$)

4) เห็นควรกำหนดกฎหมายให้สามารถเสพใบกระท่อมสดเท่านั้น และหากเสพพืชกระท่อมในรูปแบบอื่นถือว่าผิดกฎหมาย ($\bar{x} = 3.04$)

5) เห็นควรกำหนดแนวทางให้รัฐบาลมีสิทธิปลูกพืชกระท่อมเท่านั้น และเป็นผู้จำหน่ายใบกระท่อมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ($\bar{x} = 2.97$)

6) เห็นควรกำหนดอายุผู้มีสิทธิ์พกพาใบกระท่อม ($\bar{x} = 2.89$) เห็นควรกำหนดจำนวนใบกระท่อมในการพกพาใบกระท่อมของแต่ละบุคคล ($\bar{x} = 2.83$)

7) เห็นควรอนุญาตให้ทุกบ้านสามารถปลูกพืชกระท่อม โดยจำกัดจำนวนต้นและควบคุม โดยหน่วยงานรัฐในพื้นที่ ($\bar{x} = 2.64$)

8) เห็นควรส่งเสริมการจำหน่ายพืชกระท่อมในเชิงพาณิชย์ โดยสามารถปลูก/แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้อย่างเสรี ($\bar{x} = 2.42$)

9) เห็นควรนำพืชกระท่อมมาแปรรูปใช้เป็นยาทดแทนการเสพสารเสพติดประเภทอื่น เช่น ยาบ้า ($\bar{x} = 2.63$)

ตารางที่ 4-11 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม						
แหล่งของความแปรปรวน		SS	df	MS	F	Sig
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	4.17	4	1.04	1.06	.38
	ภายในกลุ่ม	388.83	395	.98		
	รวม	393.00	399			
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม						
แหล่งของความแปรปรวน		SS	df	MS	F	Sig
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	4.47	4	1.12	2.15	.07
	ภายในกลุ่ม	205.69	395	.52		
	รวม	210.16	399			

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4-11 พบว่าผู้ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อมและความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-12 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีที่อยู่ต่างกัน (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม						
แหล่งของความแปรปรวน		ss	df	MS	F	Sig
ที่อยู่	ระหว่างกลุ่ม	10.77	4	2.69	2.78*	.03
	ภายในกลุ่ม	382.22	395	.97		
	รวม	393.00	399			

ตารางที่ 4-12 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีที่อยู่ต่างกัน (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม		ss	df	MS	F	Sig
ที่อยู่	ระหว่างกลุ่ม	5.12	4	1.28	2.47*	.05
	ภายในกลุ่ม	205.042	395	.52		
	รวม	210.160	399			

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4-12 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม พิจารณาจากความแตกต่างด้านที่อยู่ซึ่งแบ่งตามรายภาค ได้แก่ ภาคเหนือ (พื้นที่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงาน ปปส.ภาค 5 และ ภาค 6) ภาคกลาง (สำนักงาน ปปส.ภาค 1 ภาค 2 และ ภาค 7) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงาน ปปส. ภาค 3 และ ภาค 4) ภาคใต้ (สำนักงาน ปปส.ภาค 8 และ ภาค 9) และกรุงเทพมหานคร (สำนักงาน ปปส.กทม.) พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าผู้ที่มีที่อยู่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์ต่างกัน จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธี การของเชฟเฟ (Scheffe) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4-13 และ 4-14

ตารางที่ 4-13 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีที่อยู่ต่างกันและ
 ความความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อมเป็นรายคู่

ความแตกต่างของที่อยู่ที่มีผล ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ พืชกระท่อม		ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคอีสาน	ภาคใต้	กทม.
	$\bar{x}$	2.56	2.53	2.28	2.78	2.68
ภาคเหนือ	2.56	-	-	-	-	-
ภาคกลาง	2.53	-	-	-	-	-
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2.28	-	-	-	-.50*	-
ภาคใต้	2.78	-	-	-	-	-
กทม.	2.68	-	-	-	-	-

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4-13 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อมของ
 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีที่อยู่ต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในพื้นที่ภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม แตกต่างจากผู้ที่อยู่ในพื้นที่ภาคใต้
 โดยผู้ที่อยู่ในพื้นที่ภาคใต้มีความคิดเห็นต่อการใช้พืชกระท่อมในเชิงบวกมากกว่าผู้ที่อยู่ในภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 4-14 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีที่อยู่ต่างกันเป็นรายคู่

ความแตกต่างของที่อยู่ที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม		ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคอีสาน	ภาคใต้	กทม.
	$\bar{x}$	3.40	3.47	3.16	3.31	3.45
ภาคเหนือ	3.40	-	-	-	-	-
ภาคกลาง	3.47	-	-	-	-	-
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3.16	-	-	-	-	-
ภาคใต้	3.31	-	-	-	-	-
กทม.	3.45	-	-	-	-	-

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4-14 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมของผู้ที่มีที่อยู่แตกต่างกันเป็นรายคู่ ไม่พบว่าที่อยู่ที่แตกต่างกันในรายคู่ใดที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากวิธีการทดสอบเป็นรายคู่ของเชฟเฟ (Scheffe) ไม่มีความละเอียดพอที่จะพบคู่ความแตกต่าง

ตารางที่ 4-15 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมของผู้ที่มีอาชีพต่างกัน

ความคิดเห็น	อาชีพ				t	sig
	ข้าราชการ		ประชาชนทั่วไป			
	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D		
1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม	2.55	1.00	2.56	.98	.16	.69
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม	3.37	.738	3.36	.72	.06	.80

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4-15 พบว่า ข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดกับประชาชนทั่วไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-16 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ความคิดเห็นต่อการใช้พืชกระท่อม						
แหล่งของความแปรปรวน		SS	df	MS	F	Sig
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.33	2	1.17	1.18	.30
	ภายในกลุ่ม	390.67	397	.98		
	รวม	393.00	399			
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม						
แหล่งของความแปรปรวน		SS	df	MS	F	Sig
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.308	2	.15	.29	.75
	ภายในกลุ่ม	209.85	397	.52		
	รวม	210.16	399			

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4-16 พบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4-17 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับ การควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม ระหว่างผู้ที่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พืชกระท่อม ต่างกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม						
แหล่งของความแปรปรวน		SS	df	MS	F	Sig
ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ พืชกระท่อม	ระหว่างกลุ่ม	2.20	2	1.10	1.12	.327
	ภายในกลุ่ม	390.80	397	.98		
	รวม	393.00	399			
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม						
แหล่งของความแปรปรวน		SS	df	MS	F	Sig
ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ พืชกระท่อม	ระหว่างกลุ่ม	7.56	2	3.78	7.41*	.00
	ภายในกลุ่ม	202.60	397	.51		
	รวม	210.16	399			

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4-17 พบว่า ผู้ที่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม ไม่แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมแตกต่างกัน ที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยวิธี การของเชฟเฟ (Scheffe) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4-18

ตารางที่ 4-18 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ การควบคุมและใช้ประโยชน์จาก พืชกระท่อมระหว่างผู้ที่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม ต่างกันเป็นรายคู่

ความแตกต่างของระดับ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืช กระท่อมที่มีผลต่อความ คิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุม และใช้ประโยชน์จากพืช กระท่อม		ระดับความรู้ มาก	ระดับความรู้ ปานกลาง	ระดับความรู้ น้อย
	$\bar{x}$	3.46	3.18	4.00
ระดับความรู้ มาก	3.46	-	-	-
ระดับความรู้ ปานกลาง	3.18	-	-	-
ระดับความรู้ น้อย	4.00	-	-	-

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4-18 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม ระหว่างผู้ที่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อมต่างกัน (ระดับความรู้มาก ปานกลาง และน้อย) เป็นรายคู่ ไม่พบว่าผู้ที่มีระดับความรู้ในระดับใดที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากวิธีการทดสอบเป็นรายคู่ ของเชฟเฟ (Scheffe) ไม่มีความละเอียดพอที่จะพบคู่ความแตกต่าง และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้น้อยมีจำนวนน้อยมากจนส่งผลต่อการคำนวณค่าทางสถิติ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายและการยกเลิก “พีชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ เป็นการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อแนวนโยบายการยกเลิก “พีชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือนโยบายการควบคุม “พีชกระท่อม” เท่านั้น โดยเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลจากประชาชนทั่วไป จำนวน 200 คน และเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 200 คน ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุข ทั้งนี้ แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามพื้นที่อยู่อาศัยและทำงานรายภูมิภาค 4 ภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร (ตามพื้นที่การดูแลกำกับและประสานงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสำนักงาน ปปส.ภาค 1 – 9/ สำนักงาน ปปส.กทม. รวม 10 พื้นที่ๆ ละ 40 คน) ประกอบด้วย ภาคเหนือ (สำนักงาน ปปส.ภาค 5 และ สำนักงาน ปปส.ภาค 6) ภาคกลาง (สำนักงาน ปปส.ภาค 1 สำนักงาน ปปส.ภาค 2 และสำนักงาน ปปส.ภาค 7) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงาน ปปส.ภาค 3 และสำนักงาน ปปส.ภาค 4) ภาคใต้ (สำนักงาน ปปส.ภาค 8 และสำนักงาน ปปส.ภาค 9) และ กรุงเทพมหานคร (สำนักงาน ปปส.กทม.) รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายการยกเลิก “พีชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อแนวนโยบายการยกเลิก “พีชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อแนวนโยบายการยกเลิก “พีชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

การศึกษานี้มีสมมติฐานการวิจัย 5 ข้อ ได้แก่

1. อายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพีชกระท่อมแตกต่างกัน
2. บุคคลที่อาศัย/ทำงานในพื้นที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพีชกระท่อมแตกต่างกัน

3. ข้าราชการที่ทำงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพืชกระท่อมแตกต่างจากประชาชนทั่วไป
4. ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพืชกระท่อมแตกต่างกัน
5. บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อมต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพืชกระท่อมแตกต่างกัน

สรุป

จากวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อ 1 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นทางเลือกเชิงนโยบายหลัก 4 แนวทาง โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในแต่ละแนวทางจำนวนแตกต่างกัน ดังนี้

แนวทางที่ 1 ไม่ควรปรับแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดประเภท 5 คงเดิม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับแนวทางนี้มากที่สุด (ร้อยละ 41.00 จำนวน 164 คน)

แนวทางที่ 2 ไม่ควรปรับแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 แต่ควรปรับปรุงระเบียบให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 33.00 (จำนวน 132 คน) เห็นด้วยกับแนวทางนี้ โดยในจำนวน 132 คนนี้ เห็นว่า

- เห็นควรปรับปรุงระเบียบให้เอื้อประโยชน์ในการนำพืชกระท่อมไปใช้ในทางการวิจัยหรือทางการแพทย์ ร้อยละ 85.60 (จำนวน 113 คน)
- เอื้อประโยชน์ในการนำพืชกระท่อมไปใช้เป็นยาสมุนไพร ร้อยละ 64.40 (จำนวน 85 คน)
- การนำพืชกระท่อมไปใช้ในวิถีชีวิตปกติของผู้ใช้พืชกระท่อมในวิถีแบบดั้งเดิม เช่น การเคี้ยวเพื่อทำงาน ร้อยละ 44.70 จำนวน 59 คน

แนวทางที่ 3 ควรปรับแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 19.00 (จำนวน 76 คน) เห็นด้วยกับแนวทางนี้ โดยในจำนวน 76 คนนี้เห็นว่าควรมีแนวทางปรับแก้ไขกฎหมาย ประกอบด้วย

- 1) การครอบครองเพื่อจำหน่ายในปริมาณมาก รวมทั้งการแปรรูปเป็นน้ำต้มใบกระท่อม และการจำหน่ายน้ำต้มใบกระท่อมต้องถูกลงโทษ แต่อนุญาตให้ครอบครองเพื่อเสพ โดยสามารถพกติดตัวได้ไม่เกินจำนวนที่กำหนดซึ่งระบุให้ชัดเจนในกฎหมาย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย ร้อยละ 65.70 (จำนวน 50 คน)

2) ผู้เสพน้ำดื่มใบกระท่อมผสมสารอื่น เช่น 4x100 มีความผิดฐานยาเสพติดต้องเข้ารับการบำบัด แต่อนุญาตให้ผู้เสพวิธีเคี้ยวสามารถเสพได้โดยไม่ผิดกฎหมาย และไม่ต้องเข้ารับการบำบัดยกเว้นมีอาการผิดปกติจากการเสพ ซึ่งมีผู้เห็นด้วย ร้อยละ 78.90 (จำนวน 60 คน)

3) ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ลำเลียง ขนย้าย นำเข้า – ส่งออก มีความผิดตามกฎหมาย แต่อนุญาตให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ขออนุญาตปลูกพืชกระท่อมอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งมีผู้เห็นด้วย ร้อยละ 56.50 (จำนวน 43 คน)

แนวทางที่ 4 ยกเลิกพืชกระท่อมออกจากกฎหมายยาเสพติด (ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ภายใต้อำนาจพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยพืชกระท่อมไม่เป็นยาเสพติด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับแนวทางนี้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.00 (28 คน)

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ แบ่งเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นต่อการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม พบผลการศึกษา ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม

ความคิดเห็นต่อการใช้พืชกระท่อม ในภาพรวมพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในระดับ “ไม่แน่ใจ” ว่าการใช้พืชกระท่อมเป็นสิ่งที่สมควรหรือไม่ แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนร้อยละของความคิดเห็นพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 43.50 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการเคี้ยวใบกระท่อมไม่ใช่ความผิด เป็นวิถีชุมชน ไม่สร้างปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสังคม ในขณะที่มีผู้ไม่แน่ใจว่าการเคี้ยวใบกระท่อมไม่ใช่ความผิด เป็นวิถีชุมชน ไม่สร้างปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสังคม ร้อยละ 24.25 และมีผู้ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 32.25

สำหรับประเด็นความรู้สึกกลัว กังวล เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหากญาติเพื่อน สมาชิกในสถานศึกษา/สถานที่ทำงาน/ชุมชน เป็นผู้เสพใบกระท่อม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 56.50 ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็น “ความรู้สึกกลัว กังวล เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหากญาติเพื่อน สมาชิกในสถานศึกษา/สถานที่ทำงาน/ชุมชน เป็นผู้เสพใบกระท่อม” (พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้สึกกลัวหรือกังวล หากคนใกล้ชิดหรือคนในชุมชนเสพใบกระท่อม) ในขณะที่ร้อยละ 23.75 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 19.75 รู้สึกกลัวและกังวล

นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 53.25 ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการรับรองแจกด้วยชาใบกระท่อมถือเป็นวิถีปกติของชุมชนที่กฎหมายไม่ควรแทรกแซง ร้อยละ 22.50 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 24.25 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการรับรองแจกด้วยชาใบกระท่อมถือเป็นวิถีปกติของชุมชนที่กฎหมายไม่ควรแทรกแซง และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.00

ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า การเกี่ยวใบกระท่อมเพื่อให้มีแรงในการทำงานมีความปลอดภัย เช่นเดียวกับการดื่มกาแฟ หรือเครื่องดื่มบำรุงกำลังผสมคาเฟอีน ร้อยละ 28.75 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 31.25 เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการเกี่ยวใบกระท่อมเพื่อให้มีแรงในการทำงาน มีความปลอดภัย เช่นเดียวกับการดื่มกาแฟ หรือเครื่องดื่มบำรุงกำลังผสมคาเฟอีน

สำหรับข้อความที่ว่าหากประชาชนทั่วไปเกี่ยวใบกระท่อมได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าจะลดลง เพราะผู้เสพหันมาใช้ใบกระท่อมแทน ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.75 ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความดังกล่าว ร้อยละ 29.25 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 23.00 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าหากประชาชนทั่วไปเกี่ยวใบกระท่อมได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าจะลดลง เพราะผู้เสพหันมาใช้ใบกระท่อมแทน

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม

เมื่อพิจารณาจากค่าสัดส่วนร้อยละพบว่าแนวทางการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมที่มีผู้เห็นด้วย 5 อันดับแรก ได้แก่

1) เห็นควรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยเฉพาะคุณและโทษที่ได้รับจากการบริโภคพืชกระท่อม พร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องการบริโภคพืชกระท่อมอย่างปลอดภัย (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 32.3 เห็นด้วย ร้อยละ 51.8)

2) เห็นควรออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ บทลงโทษ หรือแนวทางในการควบคุมการผลิต จำหน่าย นำเข้า และส่งออกพืชกระท่อม (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 32.3 เห็นด้วย ร้อยละ 51.0)

3) เห็นควรจัดทำแผนที่ทางดาวเทียม (สารสนเทศทางภูมิศาสตร์) พืชกระท่อม และจำนวนผู้ใช้ในแต่ละท้องที่ เพื่อกำหนดการบริหารจัดการพืชกระท่อม (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 20 เห็นด้วย ร้อยละ 50.3)

4) เห็นควรกำหนดกฎหมายด้านจรรยาบรรณเกี่ยวกับระดับของสารเคมีจากพืชกระท่อมของผู้จับขั้วรยยนต์ (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 19.5 เห็นด้วย ร้อยละ 47.5)

5) เห็นควรกำหนดแนวทางการครอบครองพืชกระท่อมของผู้บริโภคพืชกระท่อม โดยอยู่ใน การดูแลของผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 12.5 เห็นด้วย ร้อยละ 52.0)

เมื่อพิจารณาจากค่าสัดส่วนร้อยละพบว่าแนวทางการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมที่มีผู้ไม่เห็นด้วย 5 อันดับแรก ได้แก่

1) เห็นควรส่งเสริมการจำหน่ายพืชกระท่อมในเชิงพาณิชย์ โดยสามารถปลูก/แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้อย่างเสรี (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 20.3 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 41.0)

2) เห็นควรอนุญาตให้ทุกบ้านสามารถปลูกพืชกระท่อม โดยจำกัดจำนวนต้น และควบคุมโดยหน่วยงานรัฐในพื้นที่ (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 18.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 34.0)

3) เห็นควรนำพืชกระท่อมมาแปรรูปมาใช้เป็นยาทดแทนการเสพยาเสพติดประเภทอื่น เช่น ยาบ้า (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 16.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 35.3)

4) เห็นควรกำหนดจำนวนใบกระท่อมในการพกพาใบกระท่อมของแต่ละบุคคล (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 15 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 33.5)

5) เห็นควรกำหนดแนวทางให้รัฐบาลมีสิทธิปลูกพืชกระท่อมเท่านั้นและเป็นผู้จำหน่ายใบกระท่อมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 11.5 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 28.8)

เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับที่ไม่แน่ใจกับแนวทางต่างๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม

เมื่อพิจารณารายชื่อที่ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า

1. มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยในระดับเห็นด้วย และมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อแนวทางการควบคุมและใช้ประโยชน์ ตามลำดับ ประกอบด้วย

1) เห็นควรรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยเฉพาะคุณและโทษที่ได้รับจากการบริโภคพืชกระท่อม พร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องการบริโภคพืชกระท่อมอย่างปลอดภัย ($\bar{x} = 4.08$)

2) เห็นควรออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ บทลงโทษ หรือแนวทางในการควบคุมการผลิต จำหน่าย นำเข้า และส่งออกพืชกระท่อม ($\bar{x} = 4.07$)

3) เห็นควรจัดทำแผนที่ทางดาวเทียม (สารสนเทศทางภูมิศาสตร์) พืชกระท่อม และจำนวนผู้ใช้ในแต่ละท้องที่ เพื่อกำหนดการบริหารจัดการพืชกระท่อม ($\bar{x} = 3.72$)

4.) เห็นควรกำหนดกฎหมายด้านจราจรเกี่ยวกับระดับของสารเคมีจากพืชกระท่อมของผู้ขับขี่รถยนต์ ($\bar{x} = 3.72$)

5) เห็นควรกำหนดให้พืชกระท่อมเป็นสารควบคุม ในฐานะวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ($\bar{x} = 3.68$)

6) เห็นควรกำหนดแนวทางให้นักวิจัยมีสิทธิครอบครองพืชกระท่อมจำนวนหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการวิจัย ($\bar{x} = 3.56$)

7) เห็นควรกำหนดแนวทางการครอบครองพืชกระท่อมของผู้บริโภคพืชกระท่อม โดยอยู่ใน การดูแลของผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ ($\bar{x} = 3.55$)

8) เห็นควรกำหนดแนวทางให้บุคลากรทางการแพทย์ มีสิทธิครอบครองพืชกระท่อมจำนวนหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการพัฒนารักษาโรค ($\bar{x} = 3.50$)

9) เห็นควรกำหนดกฎหมายไม่ให้มีการปลูกพืชกระท่อมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ($\bar{x} = 3.47$)

10) เห็นควรเสนอให้พืชกระท่อมเป็นหนึ่งในสมุนไพรควบคุม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 ($\bar{x} = 3.42$)

2. ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการควบคุมและใช้ประโยชน์ คือ “เห็นควรส่งเสริมการจำหน่ายพืชกระท่อมในเชิงพาณิชย์ โดยสามารถปลูก/แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้อย่างเสรี” ($\bar{x} = 3.42$)

3. ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่แน่ใจกับแนวทางการควบคุมและใช้ประโยชน์ ตามลำดับ ประกอบด้วย

1) เห็นควรออกกฎหมายยาเสพติดควบคุมเฉพาะสารเคมีที่ได้จากพืชกระท่อมหรือการนำใบกระท่อมซึ่งเป็นสารตั้งต้นไปต่อยอดหรือแปลงสภาพ เช่น คั้นเป็นน้ำแล้วนำไปผสมกับสารอื่นๆ จนเป็นสารเสพติด เช่น สูตรสีคูนร้อย หรือนำไปแปรรูปอื่นๆ ($\bar{x} = 3.36$)

2) เห็นควรกำหนดอาณาเขตเฉพาะในการปลูกพืชกระท่อม เพื่อง่ายในการดูแลควบคุมของเจ้าหน้าที่รัฐ ($\bar{x} = 3.27$)

3) เห็นควรให้สามารถปลูกพืชกระท่อมในชุมชนได้ โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม ดูแล การนำพืชกระท่อมไปใช้ในทางที่ถูกต้องหรือไม่ใช้มากเกินไป ($\bar{x} = 3.11$)

4) เห็นควรกำหนดกฎหมายให้สามารถเสพใบกระท่อมสดเท่านั้น และหากเสพพืชกระท่อมในรูปแบบอื่นถือว่าผิดกฎหมาย ($\bar{x} = 3.04$)

5) เห็นควรกำหนดแนวทางให้รัฐบาลมีสิทธิปลูกพืชกระท่อมเท่านั้น และเป็นผู้จำหน่ายใบกระท่อมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ($\bar{x} = 2.97$)

6) เห็นควรกำหนดอายุผู้มีสิทธิ์พกพาใบกระท่อม ($\bar{x} = 2.89$) เห็นควรกำหนดจำนวนใบกระท่อมในการพกพาใบกระท่อมของแต่ละบุคคล ($\bar{x} = 2.83$)

7) เห็นควรอนุญาตให้ทุกบ้านสามารถปลูกพืชกระท่อม โดยจำกัดจำนวนต้นและควบคุม โดยหน่วยงานรัฐในพื้นที่ ($\bar{x} = 2.64$)

8) เห็นควรส่งเสริมการจำหน่ายพืชกระท่อมในเชิงพาณิชย์ โดยสามารถปลูก/แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้อย่างเสรี ($\bar{x} = 2.42$)

9) เห็นควรนำพืชกระท่อมมาแปรรูปใช้เป็นยาทดแทนการเสพสารเสพติดประเภทอื่น เช่น ยาบ้า ($\bar{x} = 2.63$)

จากวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 3 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจาก ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 รวมทั้งผลจากการพิสูจน์สมมติฐาน พบว่า

1. ปฏิเสธสมมติฐาน “อายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพีชกระท่อมแตกต่างกัน” โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พีชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพีชกระท่อมไม่แตกต่างกัน (รายละเอียดตามตารางที่ 4-11 ในบทที่ 4)

2. ยอมรับสมมติฐาน “บุคคลที่อาศัย/ทำงานในพื้นที่ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพีชกระท่อมแตกต่างกัน” โดย จากการศึกษาค้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม (ทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ) ที่อาศัย/ทำงานอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ (พื้นที่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงาน ปปส.ภาค 5 และ ภาค 6) ภาคกลาง (สำนักงาน ปปส.ภาค 1 ภาค 2 และ ภาค 7) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงาน ปปส. ภาค 3 และ ภาค 4) ภาคใต้ (สำนักงาน ปปส.ภาค 8 และ ภาค 9) และกรุงเทพมหานคร (สำนักงาน ปปส.กทม.) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พีชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพีชกระท่อมแตกต่างกัน (นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05) (รายละเอียดตามตารางที่ 4-12 ในบทที่ 4) โดยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในพื้นที่ภาคใต้มีความคิดเห็นเชิงบวกเกี่ยวกับการใช้พีชกระท่อม มากกว่าผู้ที่อาศัยในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก ผู้ที่อาศัยในพื้นที่ภาคใต้ มีความคุ้นชินกับพีชกระท่อม และวิถีการใช้พีชกระท่อมในเชิงวัฒนธรรมและการทำงานมากกว่าผู้ที่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. ปฏิเสธสมมติฐาน “ข้าราชการที่ทำงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพีชกระท่อมแตกต่างจากประชาชนทั่วไป” โดยจากการศึกษาพบว่าข้าราชการ และประชาชนทั่วไป ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นเกี่ยวกับการใช้พีชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพีชกระท่อมไม่แตกต่างกัน (รายละเอียดตามตารางที่ 4-15 ในบทที่ 4)

4. ปฏิเสธสมมติฐาน “ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพีชกระท่อมแตกต่างกัน” โดยจากการศึกษาพบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พีชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์เกี่ยวกับพีชกระท่อมไม่แตกต่างกัน (รายละเอียดตามตารางที่ 4-16 ในบทที่ 4)

5. ยอมรับสมมติฐาน “บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพีชกระท่อมต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพีชกระท่อมแตกต่างกัน” โดยพบว่า ผู้ที่มีระดับความรู้แตกต่างกัน (ระดับความรู้มาก ปานกลาง และน้อย) มีความเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพีชกระท่อมแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (รายละเอียดตามตารางที่ 4-17 ในบทที่ 4) แต่เมื่อทดสอบทางสถิติ ไม่พบว่าผู้ที่มีความรู้ระดับใดที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้น้อยมีจำนวนน้อยมากจนส่งผลกระทบต่อค่าทางสถิติในการศึกษา

ครั้งต่อไปจึงควรเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก หรือใช้ข้อคำถามวัดระดับความรู้ที่มีความยากมากขึ้นเพื่อให้สามารถจัดกลุ่มคะแนนที่บ่งชี้ความแตกต่างของระดับความรู้ได้มากขึ้น

เมื่อพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพีชระท่อมพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพีชระท่อมในระดับมาก ร้อยละ 64.50 (จำนวน 258 คน) รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพีชระท่อมในระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 35.30 (จำนวน 141 คน) และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพีชระท่อมในระดับน้อย ร้อยละ 0.30 (1 คน)

เมื่อแยกพิจารณาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพีชระท่อมเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นลักษณะทั่วไปของพีชระท่อมและพฤติกรรมกรบริโภคพีชระท่อมอยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นด้านกฎหมายอยู่ในระดับมาก มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นด้านผลกระทบต่อสุขภาพอยู่ในระดับมาก มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นด้านประโยชน์ทางการแพทย์อยู่ในระดับมาก มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นผลกระทบต่อทางสังคมอยู่ในระดับมาก ซึ่งกล่าวโดยสรุปผู้ตอบแบบสอบถาม ทราบชัดเจนว่าปัจจุบันพีชระท่อมเป็นสิ่งผิดกฎหมาย มีผลกระทบต่อร่างกาย ส่งผลกระทบต่อสังคม แต่มีประโยชน์ด้านการแพทย์

ทั้งนี้ ร้อยละ 80 ของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ตอบข้อคำถามได้ถูกต้องในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- พีชระท่อมมีเฉพาะในภาคใต้เท่านั้น (คำตอบคือ ไม่ใช่) ตอบถูกร้อยละ 88.30
- การเคี้ยวพีชระท่อมสามารถทำให้ทันแตก ไม่เหนียวง่าย ทำงานกลางแดดได้นานขึ้น (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 80.30
- ใบกระท่อมสดทั้งแบบก้านเขียวและก้านแดง ใบกระท่อมแห้ง ใบกระท่อมบดเป็นผง ล้วนผิดกฎหมาย (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 81.30
- การปลูกต้นกระท่อมในบริเวณบ้านจะถูกจับกุมและมีความผิดฐานผลิตพีชระท่อม (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 82.50
- การนำใบกระท่อมมาต้มโดยใส่สารอื่น มีความผิดตามกฎหมาย (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 88.00
- การนำใบกระท่อมวางไว้เพื่อบริการลูกค้า ตามร้านน้ำชา มีความผิดตามกฎหมาย (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 89.80
- หากบริโภคพีชระท่อมในปริมาณที่มากอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาานาน จะมีผลเสียต่อสุขภาพ และมีอาการผิดปกติของร่างกายและจิตใจ (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 93.8
- ผู้บริโภคพีชระท่อมในปริมาณมากและเป็นระยะเวลาานาน มักเสี่ยงต่อการเป็นโรคจิต (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 80.00

- พี่ชกระท่อมสามารถนำไปสกัดเพื่อพัฒนาเป็นยาแผนปัจจุบันใช้รักษาโรคได้ (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 94.00
- ชาวบ้านนิยมบริโภคพี่ชกระท่อมเพื่อให้มีเรี่ยวแรงทำงาน และสามารถทนแสงแดดจัดได้ (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 89.50
- พี่ชกระท่อมเคยเป็นส่วนประกอบในตำรับยาแผนโบราณสืบทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 81.50
- นักวิจัยสามารถขออนุญาตครอบครองใบกระท่อมเพื่อการวิจัยได้ (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 83.50
- ชาวชนกลุ่มมอเมมาด้วยการสร้างความเชื่อผิดๆ และมารวมตัวเสพน้ำดื่มกระท่อมที่มีส่วนผสมของสารอื่นๆ เช่น ผงเผ้ากระดูก สารจากหลอดฟลูออเรสเซนต์ ยาแก้ปวด เป็นต้น (คำตอบคือ ใช่) ตอบถูกร้อยละ 83.80

จากประเด็นเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพี่ชกระท่อม ยังมีข้อมูลที่น่าสนใจคือ สักส่วนของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยพบ/ใช้พี่ชกระท่อมโดยวิธีเคี้ยว (ร้อยละ 48.80) กับผู้ที่ตอบว่าไม่เคยพบ/ไม่ใช้พี่ชกระท่อมโดยวิธีเคี้ยว (ร้อยละ 51.30) ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ผู้ที่ตอบว่าพบการนำพี่ชกระท่อมมาแปรสภาพเป็นสารเสพติดในรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ (ร้อยละ 35.80) น้อยกว่าผู้ที่ไม่เคยพบการนำพี่ชกระท่อมมาแปรสภาพเป็น สารเสพติดในรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่ (ร้อยละ 64.30)

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ ผลการศึกษาด้านความคิดเห็นของประชาชนพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังเห็นว่าพี่ชกระท่อมเป็นยาเสพติด และมีส่วนน้อยเท่านั้นที่เห็นควรให้พี่ชกระท่อมไม่เป็ยาเสพติดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แต่ก็ไม่รู้ลึกถึกแล้ว กังวล เรื่องความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินหากญาติ เพื่อน สมาชิกในสถานศึกษา/สถานที่ทำงาน/ชุมชนเป็นผู้เสพใบกระท่อม ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ เห็นด้วย และเห็นความสำคัญในการใช้พี่ชกระท่อมในทางการแพทย์ และการศึกษาวิจัย แต่อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่ไม่คิดว่าหากพี่ชกระท่อมไม่เป็ยาเสพติดจะช่วยลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าเพราะผู้เสพจะหันมาเสพกระท่อมแทน และหากมีการอนุญาตให้เสพหรือครอบครองใบกระท่อมจะต้องมีมาตรการควบคุมอย่างชัดเจน

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน โดย ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (กรุงเทพโพลล์) ที่สำรวจความคิดเห็นประชาชน อายุ 18 ปีขึ้นไป ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 1,171 คน เมื่อวันที่ 6 - 7 กันยายน 2556 (เผยแพร่เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2556) พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.5 คิดว่าใบกระท่อมเป็นยาเสพติด และมีเพียงร้อยละ 29.5

เท่านั้นที่ไม่คิดว่าเป็นยาเสพติด สำหรับกรณีที่กระทรวงยุติธรรมจะแก้กฎหมายให้ยกเลิกใบกระท่อม พ้นจากบัญชียาเสพติดนั้น ประชาชนร้อยละ 46.3 เห็นด้วยหากนำมาใช้ในวงการแพทย์เท่านั้น รองลงมาร้อยละ 27.5 ไม่เห็นด้วยเด็ดขาดเพราะถือว่าเป็นยาเสพติด และร้อยละ 14.6 เห็นด้วยและยอมรับได้ในทุกกรณี ที่เหลือร้อยละ 11.6 ไม่แน่ใจ เมื่อถามว่าการยกเลิกใบกระท่อมพ้นจากบัญชียาเสพติดจะช่วยลดปริมาณคนเสพยาบ้าได้หรือไม่ ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 61.1 ระบุว่า “แก้ไม่ได้” มีเพียงร้อยละ 19.0 เท่านั้นที่ระบุว่า “แก้ได้” อย่างไรก็ตาม หากมีการยกเลิกใบกระท่อมออกจากบัญชียาเสพติดจริง ประชาชนร้อยละ 49.2 เห็นว่าต้องควบคุมให้ปลูกเพื่อใช้ในทางการแพทย์ เท่านั้น รองลงมาร้อยละ 38.7 เห็นว่าต้องควบคุมปริมาณและพื้นที่ปลูกให้ชัดเจน และมีการขึ้นทะเบียนให้ถูกต้อง และมีเพียงร้อยละ 5.1 เท่านั้น ที่เห็นว่าไม่ต้องควบคุม ให้ปลูกได้อย่างเสรี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาคั้งนี้ พบว่ากระบวนการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับพืชกระท่อมมีประเด็นที่ต้องพิจารณา 2 ประเด็นคือ

1. เนื้อหาสาระเกี่ยวกับพืชกระท่อม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม และปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อม

จากปัจจัยตัวแปรที่มีผลต่อความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ทั้งข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และประชาชนทั่วไป ที่พบว่าส่งผลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกัน คือ ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม ดังนั้น หากจะขับเคลื่อนนโยบายเรื่องนี้ องค์ความรู้เรื่องพืชกระท่อมจะต้องชัดเจน จะกำหนดแนวทางการควบคุมและใช้ประโยชน์พืชกระท่อมอย่างไรควรถ่ายทอดความรู้ และประชาสัมพันธ์แนวทางการปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้ประชาชนและสังคมโดยรวมเข้าใจตรงกัน

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ที่อยู่ตามภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งที่อยู่ที่แตกต่างกันมีผลให้กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์เกี่ยวกับพืชกระท่อมต่างกัน เช่น พืชกระท่อมเป็นพืชที่ประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ใช้ประโยชน์ทางการแพทย์และใช้ในวิถีทางวัฒนธรรมมาตั้งแต่ในอดีต อาจส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ภาคใต้มีความคิดเห็นเชิงบวกต่อพืชกระท่อมมากกว่าประชาชนในภูมิภาคอื่น เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนานโยบายควรพิจารณาประเด็นความแตกต่างของความคิดเห็นในระดับภูมิภาคด้วย

2. กระบวนการของการพัฒนานโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ สืบเนื่องจากการที่พืชกระท่อมเป็นประเด็นที่ประชาชนมีความเห็นแตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้แนวทางการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับพืชกระท่อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ลดผลกระทบที่จะเกิดกับประชาชน

ทั้งในระดับบุคคล และในระดับสังคมโดยรวม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนานโยบายจึงควรดำเนินการตามกระบวนการพัฒนานโยบายที่มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป โดยกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นการระบุปัญหา และตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนก่อนที่จะกำหนดเป็นนโยบาย นโยบายที่กำหนดขึ้นควรมีหลายทางเลือก มีการวิเคราะห์ทางเลือก

ในกระบวนการพัฒนานโยบายเรื่องพีชกระท่อมนี้ จำเป็นต้องเป็นการสร้างนโยบายบนฐานความรู้ (knowledge-based policy formulation) โดยมีปัจจัยหลัก 2 ประการ ได้แก่

1. ปัจจัยด้านข้อมูลและความรู้ที่ดี

เมื่อพิจารณาข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับพีชกระท่อม ปัจจุบันสถานะองค์ความรู้เกี่ยวกับพีชกระท่อมมีจำนวนมาก ทั้งด้านเภสัชศาสตร์ และสังคมศาสตร์ แต่ยังพบว่า

1) การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพีชกระท่อมเป็นโครงการวิจัยขนาดเล็ก ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการกำหนดนโยบายโดยตรง ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross Sectional Survey Design) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ใช้ข้อมูลในเวลาใดเวลาหนึ่งขณะนั้น และเป็นการเก็บข้อมูลย้อนหลัง (Retrospective) ในกลุ่มเป้าหมายขนาดเล็ก และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะพื้นที่ เนื่องจากได้ผลการศึกษาในระยะเวลานั้น และประหยัคงบประมาณ ส่งผลให้ยังขาดการศึกษาวิจัยในลักษณะการติดตามผลที่เกิดขึ้นกับผู้เสพพีชกระท่อม โดยเก็บข้อมูลไปข้างหน้า (Prospective) การวิจัยที่ทดลองในมนุษย์ (Experimental Design) ถึงผลของสารประกอบต่างๆ ในพีชกระท่อมต่อร่างกายและจิต ประสาทของมนุษย์ และการวิจัยแบบระยะยาว (Longitudinal or Time Series Studies Design) เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ จึงยากจะยืนยันได้ว่าการใช้พีชกระท่อมในปริมาณเท่าใด นานเท่าใด จะก่อผลเสียต่อผู้เสพ และขาดข้อมูลบ่งชี้สำคัญที่จะตอบคำถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่าหากนำพีชกระท่อมออกจาก พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษแล้วจะส่งผลเสียต่อสังคมโดยรวมหรือไม่ และเมื่อการศึกษาวิจัยเป็นการศึกษาที่กระจัดกระจาย หน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์ และผู้กำหนดนโยบายไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนากรอบการวิจัย และกระบวนการวิจัย ส่งผลให้ไม่มั่นใจที่นำผลงานนั้นๆ มาประกอบการตัดสินใจ

2) ยังขาดการศึกษามิติด้านเศรษฐศาสตร์ และการพยากรณ์ผลกระทบของปัญหา และไม่สามารถนำบทเรียนของต่างประเทศมาเทียบเคียงใช้ในประเทศไทย เช่น กรณีรัฐโคโรราโดของสหรัฐอเมริกา ที่อนุญาตให้ประชาชนอายุ 21 ปีขึ้นไป สามารถครอบครองกัญชาเพื่อเสพได้ในปริมาณ 1 ออนซ์ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2557 เป็นต้นมา พบข่าวสารประชาสัมพันธ์โดยเสนอผลการศึกษาด้านผลตอบแทนจากการจัดเก็บภาษีพืชกัญชาและยาที่มีส่วนประกอบของพืชกัญชา ที่เพิ่มขึ้นของรัฐในระยะ 3 เดือนหลังการประกาศใช้นโยบาย รวมถึง การสร้างงานที่เกี่ยวข้อง แต่ยังไม่พบการศึกษาอย่างเป็นระบบถึงผลกระทบต่อสุขภาพของผู้เสวกัญชาโดยรวม และผลกระทบมิติด้านสังคมอื่นๆ ดังนั้น บทเรียนในต่างประเทศก็ยังไม่เพียงพอที่จะนำมาประกอบการตัดสินใจในประเทศ

ไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังมีปัจจัยด้านบริบทของประเทศที่ไม่สามารถนำบทเรียนของประเทศอื่นมาใช้ได้ในทันที

2. ปัจจัยด้านกระบวนการนโยบายที่ดี

กระบวนการด้านนโยบายที่ดี ประกอบด้วย

1) ต้องเป็นกระบวนการพัฒนานโยบายแบบมีส่วนร่วม โดยมีความเป็นตัวแทนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ซึ่งตัวแทนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วมกระบวนการพัฒนานโยบาย ประกอบด้วย กลุ่มที่ได้ประโยชน์และกลุ่มที่เสียประโยชน์ ครอบคลุมทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอ นโยบาย นอกจากนั้น ผู้แทนของกลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการสามารถแสดงออกซึ่งความเป็นตัวแทนของกลุ่มนั้นๆ ได้อย่างมีคุณภาพ

ในประเด็นเรื่องพีชกระท่อมหากพัฒนานโยบายโดยใช้รูปแบบการพัฒนานโยบายโดยผู้นำ (Elite Model) จะขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักเป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญของการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากเป็นผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากนโยบาย ควรได้เข้าร่วมแสดงจุดยืนและท่าที นอกจากนี้ ยังมีแนวโน้มที่จะมีความเข้าใจถึงผลกระทบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากกว่าคนกลุ่มอื่นๆ ตลอดจนจะเป็นผู้ที่อาจจะขับเคลื่อนนโยบายต่อไป ดังนั้น ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักทุกกลุ่ม ไม่เฉพาะเจาะจงเพียงกลุ่มที่มีความเห็นไปในแนวเดียวกัน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการได้รับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของทุกฝ่ายที่มีวัตถุประสงค์หรือผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

ในอดีตที่ผ่านมาการรับฟังเสียงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมักอยู่ในรูปการเก็บข้อมูลเชิงวิชาการ การศึกษาวิจัย การสัมภาษณ์ การประชุม เพื่อนำข้อมูลมาประมวลแล้วใช้ประกอบการขึ้นรูปนโยบาย หรือการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบาย แต่การมีส่วนร่วมลักษณะดังกล่าวยังไม่เพียงพอที่จะให้กระบวนการขึ้นรูปนโยบายมีประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากเมื่อกำหนดเป็นร่างนโยบายแล้ว ไม่เคยมีการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมพิจารณาความเหมาะสมอีก และการคัดเลือกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จึงอาจตัดสิทธิ์กลุ่มคนอีกจำนวนหนึ่งออกจากการแสดงความคิดเห็น

2) การออกนโยบายต้องพิจารณาสถานการณ์ขณะนั้น ตลอดจนการเพาะตัวของนโยบายให้ทันนโยบายมีความกระฉับกระชวย แล้วจึงเริ่มนโยบาย เพื่อให้สังคมมีความรู้สึก มีความเห็นร่วมกันว่าถึงเวลาแล้วที่สังคมต้องดำเนินการอย่างไรอย่างหนึ่งเพื่อจัดการปัญหานั้นๆ

3) การวิเคราะห์นโยบาย ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ทางเลือกและการตัดสินใจในทางเลือกที่ดีที่สุด รวมถึงการเปรียบเทียบผลดี – ผลเสีย ระหว่างทางเลือกหรือวิธีการดำเนินนโยบายที่คาดว่าจะเป็นไปได้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

4) การควบคุม ติดตาม และการประเมินผล ซึ่งต้องมีการกำกับนโยบาย อันหมายถึง การศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบภายในกระบวนการบริหารนโยบายเพื่อแสวงหาหรือใช้ข้อมูล ข่าวสารสำหรับการปรับปรุงประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบาย เพื่อให้นโยบายบังเกิดผลลัพธ์ตาม เจตนาธรรมณ์ ทั้งนี้ การกำกับนโยบายแบ่งเป็นการกำกับผลลัพธ์ของนโยบาย และการกำกับ กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ทั้งนี้ ในกระบวนการพัฒนานโยบายจำเป็นต้องกำหนดตัวชี้วัดของกระบวนการฯ ไว้ ด้วย เช่น

1. ด้านกระบวนการพัฒนานโยบาย

1.1 การมีส่วนร่วม (participation) : ความเป็นตัวแทนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หลักการแสดงความคิดเห็นของตัวแทน และช่องทางการเข้าร่วมที่หลากหลาย

1.2 การมีข้อมูลที่สมดุลกัน

1.3 ความเหมาะสมกับเวลา / ถูกกาลเทศะ

1.4 การแบ่งปันข้อเท็จจริง และการตีความ

1.5 การดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกันอย่างเป็นเอกฉันท์

2. ด้านเนื้อหาของนโยบาย ในที่นี้เป็นประเด็นนโยบายเกี่ยวกับพืชกระท่อม

2.1 ควรคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นธรรมด้านสุขภาพอย่างชัดเจน

2.2 ความรับผิดชอบต่อผลกระทบด้านสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบายนั้นๆ

3. ด้านผลสำเร็จของนโยบาย

3.1 ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นเจ้าของนโยบาย

3.2 มีการใช้ประโยชน์จากนโยบาย

3.3 การเคลื่อนไหวในเชิงต่อต้าน

3.4 การพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนร่วม

3.5 การตัดสินใจที่เกิดจากการลดลงของ

3.6 การตัดสินใจที่เป็นผลมาจากความรู้ที่เพิ่มขึ้น

4. ด้านผลกระทบจากนโยบาย

4.1 สุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดี

4.2 ความเท่าเทียมด้านสุขภาพ

ทิศทางความน่าจะเป็นหากมีการยกเลิกกฎหมายให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522

หากจะมีการยกเลิกกฎหมายให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มีประเด็นรายละเอียดที่มีผลต่อสถานการณ์ปัญหาเสพติดและปัญหาสังคม จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนและให้ความสำคัญกับปัจจัยที่จะมีผลต่อทิศทางของนโยบาย ได้แก่ ข้อมูลด้านกฎหมายของนานาชาติ ความรู้ความเข้าใจของหน่วยงานด้านนโยบาย ภาคสังคม และประชาชนทั่วไป ถึงผลกระทบต่อร่างกายและสังคม และการศึกษาเปรียบเทียบของประเทศอื่นที่เปิดให้มีการเสพครอบครอง ผลิต และจำหน่ายยาเสพติดของต่างประเทศ ทั้งแบบเสรี และภายใต้การควบคุม

1. ข้อมูลด้านกฎหมายของนานาชาติ

กฎหมายยาเสพติดของประเทศต่างๆ ตามที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 2 พบว่ามีความแตกต่างกัน ทำให้เห็นว่าในแต่ละประเทศพิจารณาถึงอันตรายของพืชกระท่อมแตกต่างกัน และพืชกระท่อมส่งผลกระทบต่อประชากรของแต่ละประเทศต่างกัน การที่ประเทศไทยจะพัฒนานโยบายด้านพืชกระท่อมจึงจำเป็นต้องพิจารณามาตรฐานด้านการควบคุมทางกฎหมายของไทย และให้สอดคล้องกับกฎหมายของนานาชาติด้วย

2. ความรู้ความเข้าใจของหน่วยงานด้านนโยบาย ภาคสังคม และประชาชนทั่วไปถึงผลกระทบต่อร่างกาย และสังคม

ปัจจุบันมุมมองต่อพืชกระท่อม จากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 และจากการศึกษาวิจัยในกลุ่มเป้าหมายมีความแตกต่างกัน มีทั้งเห็นว่าควรพัฒนาพืชกระท่อมเพื่อใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ เจริญพาณิชย์ ให้พืชกระท่อมไม่เป็นยาเสพติดให้โทษ และมองว่าเป็นยาเสพติดให้โทษไม่ควรให้มีการเสพ ครอบครอง หรือจำหน่าย ดังนั้น หากมีการประกาศนโยบายให้พืชกระท่อมไม่เป็นยาเสพติด โดยไม่มีการเตรียมการ และเตรียมความพร้อมทางสังคม ผลที่จะเกิดขึ้น เช่น

1) ประชาชนไม่เข้าใจเจตนารมณ์ที่แท้จริงของผู้กำหนดนโยบายส่งผลให้ผู้กำหนดนโยบายขาดความน่าเชื่อถือ

2) บุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมตามแนวนโยบาย หรือข้อกำหนดที่มีการปรับปรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และจะส่งผลกระทบต่อมาตรฐานการปฏิบัติต่อประชาชนทั่วไปและผู้กระทำความผิดกรณีพืชกระท่อม

3) เกิดข้อโต้แย้งทางสังคม และไม่สามารถวัดผลเชิงนโยบายได้ว่านโยบายที่ประกาศใช้ให้ผลดีหรือผลเสีย

3. บทเรียนด้านการเปิดเสรีการเสพ ครอบครอง จำหน่าย และผลิตของต่างประเทศ : ตัวชี้วัดด้านผลกระทบของนโยบาย

จากบทเรียนนโยบายด้านการลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติดของโปรตุเกสซึ่งเป็นนโยบายที่อนุญาตให้ผู้เสพสามารถเสพยาเสพติดได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ภายใต้การควบคุมและบริหารจัดการโดยรัฐ แต่ใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเข้มงวดกับผู้ผลิต ขาย ขนส่งยาเสพติด มีตัวชี้วัดสำคัญที่ติดตามความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัญหายาเสพติด และปัญหาเชื่อมโยง ประกอบด้วย

- อัตราการใช้ยาเสพติดของประชากร โดยเฉพาะเยาวชน เปรียบเทียบตัวยาไม่ร้ายแรงกับตัวยาร้ายแรง

- อัตราการเข้ารับการรักษาการติดยาเสพติดที่เพิ่มขึ้น

- อัตราการเกิดโรคที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเสพยาเสพติด พบว่าผู้ติดเชื้อ HIV จากการใช้เฮโรอีนโดยการฉีดลดลง รวมทั้งโรคไวรัสตับอักเสบบี และซี

- อัตราอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องจากปัญหายาเสพติด

- อัตราการเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเสพยาเสพติด

- อัตราการจับกุมคดียาเสพติด

- ภาระงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

- มุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการขับเคลื่อนนโยบาย

- การศึกษาผลของการอนุญาตให้กัญชาถูกกฎหมายในรัฐออลิงตัน สหรัฐอเมริกา ได้ศึกษาผลของนโยบายโดยการติดตามสถิติด้านสุขภาพสาธารณะ และสถิติอื่นๆ ได้แก่

- อัตราการเสพกัญชาของประชากร

- ความปลอดภัยสาธารณะ

- กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

- ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

- ค่าใช้จ่ายในการบริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรายได้

โดยติดตามตัวเลขตามตัวชี้วัดเป็นช่วงเวลาในปี 2015/ 2017 /2022 และ2032 เพื่อดูอัตราการเสพกัญชาของประชากรว่าเพิ่มขึ้นหรือลดลง

ดังนั้น การกำหนดนโยบายเรื่องพืชกระท่อมของไทย นอกจากการกำหนดตัวชี้วัด ของกระบวนการนโยบายแล้ว จำเป็นต้องกำหนดตัวชี้วัดผลกระทบของนโยบายด้วย

ทิศทางความน่าจะเป็นหากพืชกระท่อมไม่ใช่ยาเสพติดตามกฎหมาย

จากการทบทวนวรรณกรรม และเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้องพบว่าทิศทางความน่าจะเป็นเมื่อพืชกระท่อม ไม่ใช่ยาเสพติดตามกฎหมาย มีข้อคิดเห็นด้วนบวก และด้านลบที่ต้องพิสูจน์ด้วยผลการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีตัวชี้วัดที่นำมาบ่งชี้หลายตัว และใช้เวลาศึกษาโดยติดตามผลตามช่วงเวลา

เช่นเดียวกับบทเรียนของโปรตุเกส และรัฐวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ จุบันี้มีข้อถกเถียงในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียถึงทิศทางด้านบวก และด้านลบ และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ทิศทางด้านบวก

1. รัฐสามารถจัดเก็บภาษีจากการอนุญาตให้มีการปลูก หรือแปรรูปสินค้าจากพืชกระท่อม เช่น ภาษีกระท่อมบรรจุซอง (ซึ่งปัจจุบันมีจำหน่ายทางอินเทอร์เน็ตในต่างประเทศ)
2. รัฐสามารถประหยังบประมาณ และลดขั้นตอน/ภาระในกระบวนการยุติธรรม ตามแนวทางการลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติด (Decriminalization) และ สามารถพัฒนาพืชกระท่อมเป็นทางเลือกสำหรับผู้ป่วยบำบัดยาเสพติดตามแนวทางการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (Harm Reduction) รวมทั้ง สามารถทุ่มเทงบประมาณในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่ร้ายแรงกว่า เช่น ยาบ้า ไอซ์ เป็นต้น
3. รัฐสามารถใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมด้านการพัฒนาการรักษาโรค สารทดแทนการใช้ยาเสพติด ลดการพึ่งพิงการนำเข้ายารักษาโรคจากต่างประเทศ เพิ่มความสามารถด้านการแข่งขันของประเทศด้านธุรกิจยารักษาโรค และประชาชนมีทางเลือกในการรักษาพยาบาล เช่น แพทย์พื้นบ้าน แพทย์ทางเลือก
4. ลดปัญหาการนำเข้าใบกระท่อมสด และแห้งโดยผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน
5. ลดความขัดแย้งในระดับพื้นที่ระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้านการบังคับใช้กฎหมายและประชาชนที่ใช้พืชกระท่อมแบบวิถีดั้งเดิม และลดการเลือกปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ลดปัญหาการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ในการตัดสินใจตัดทำลายพืชกระท่อม
6. ลดปัญหาการตัดทำลายต้นกระท่อมในพื้นที่ป่าต้นน้ำ

ทิศทางด้านลบ

1. ผลกระทบต่อสุขภาพผู้เสพ ทั้งด้านร่างกาย และจิตประสาท และสร้างภาระต่อประเทศและงบประมาณด้านสาธารณสุข
2. เพิ่มการใช้ยา/สารเสพติดในทางที่ผิดในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีน้ำดื่มใบกระท่อม
3. พืชกระท่อมเป็นสารเสพติดพื้นฐานที่ชักนำไปสู่การใช้ยาเสพติดที่ร้ายแรงกว่า (Gateway Drug) ทำให้เด็กและเยาวชนเข้าสู่วงจรยาเสพติดมากขึ้น

เงื่อนไขที่มีต่อความรุนแรงของสถานการณ์

1. จากบทเรียนของต่างประเทศพบว่าเมื่อมีการเปิดเสรีให้มีการเสพสาร หรือยาเสพติด จำเป็นต้องมีการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ทัวถึงเพื่อให้ประชาชนได้ใช้ประกอบการตัดสินใจที่จะใช้หรือไม่ใช้ยาเสพติด/พืชเสพติด รวมทั้งการป้องกันตนเองและสังคม

2. ต้องมีระบบการดูแล บำบัดรักษายาเสพติดที่ดี มีสถานบริการด้านการบำบัดรักษา เพียงพอเพื่อรองรับผู้เสพ ผู้ติดที่ต้องการเข้ารับการรักษา และมีประสิทธิภาพที่จะให้ผู้ป่วยอยู่ในระบบบำบัดตลอดกระบวนการบำบัด

การพัฒนานโยบายด้านพืชกระท่อม

เมื่อพิจารณาจากการทบทวนกรอบคิดด้านกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะ บทเรียนจากการผลักดันนโยบายของต่างประเทศ ผลการศึกษาวิจัยจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ในการพัฒนานโยบายด้านพืชกระท่อม ดังนี้

1. หน่วยงานที่กำหนดนโยบาย เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม สำนักงาน ป.ป.ส. และเครือข่ายสถาบันการศึกษา สถาบันวิชาการเป็นเจ้าภาพร่วมกัน ในลักษณะคู่ความร่วมมือ (ไม่ใช่การจ้างงาน) เพื่อดำเนินโครงการศึกษาวิจัยในลักษณะชุดโครงการฯ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับ พืชกระท่อม ในหลากหลายมิติ ทั้งด้านเภสัชศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ มติการ พัฒนาเศรษฐกิจที่ก่อรายได้รัฐจากพืชเสพติด และอื่นๆ กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย การสาธารณสุขและสุขภาพ เช่น ผลกระทบด้านสุขภาพ วัฒนธรรมท้องถิ่น แนวทางการสื่อสารเพื่อสังคม ฯลฯ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด สถานการณ์ปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยผลงานวิจัย ต้องสอดคล้องกับช่วงเวลา ที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง และผลของการศึกษาวิจัยต้องมีความรอบด้าน นำเชื่อถือเพื่อให้สังคมภาพรวมเข้าใจแนวทางขับเคลื่อนเรื่องพืชกระท่อมร่วมกัน และสามารถตอบปัญหาที่นานาประเทศได้ โดยกระบวนการศึกษาวิจัยนี้ต้องมีการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากนโยบายด้วย

2. การพัฒนานโยบายเกี่ยวกับพืชกระท่อมตามหลักการพัฒนานโยบายสาธารณะต้องมีการกำหนดแผนตามวงจรระบบนโยบายที่มีช่วงเวลาชัดเจน ตั้งแต่การเตรียมการ เพื่อเตรียมความพร้อมของสังคมให้รับรู้แนวทางของประเทศไปพร้อมกัน เมื่อมีข้อเสนอด้านนโยบาย ควรมีการสำรวจความคิดเห็นที่มีระเบียบวิธีที่สะท้อนความเป็นตัวแทนของประชากรทุกกลุ่มในประเทศ ตลอดจนกำหนดแผนงบประมาณเพื่อรองรับกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายที่ชัดเจนในทุกขั้นตอน เช่น งบประมาณสำหรับการถ่ายทอดนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ด้านการพัฒนาและบังคับใช้กฎหมาย การพัฒนาบุคลากร การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

3. การพัฒนานโยบายเกี่ยวกับพืชกระท่อม ต้องกำหนดตัวชี้วัดและนิยามที่ชัดเจน ตามกระบวนการพัฒนานโยบายให้ครอบคลุม เพื่อการวัดผลประโยชน์ และผลกระทบของนโยบายได้ในขั้นตอนการประเมินนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติของผลกระทบต่อสุขภาพ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้ง กำหนดช่วงเวลาการวัดผลของนโยบายที่แน่ชัด

4. กรณีที่จะพัฒนานโยบายเพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม หรือ การให้พืชกระท่อมไม่เป็นยาเสพติดให้โทษจำเป็นต้องมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยเฉพาะคุณและโทษที่ได้รับจากการบริโภคพืชกระท่อม พร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องการบริโภคพืชกระท่อมอย่างปลอดภัย จำเป็นต้องออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ บทลงโทษ หรือแนวทางในการควบคุม การผลิต จำหน่าย นำเข้า และส่งออกพืชกระท่อมให้ชัดเจน มีการจัดทำแผนที่ทางดาวเทียม (สารสนเทศทางภูมิศาสตร์) พืชกระท่อม และจำนวนผู้ใช้ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อกำหนดการบริหารจัดการพืชกระท่อม มีกฎหมายด้านจรรยาเกี่ยวกับระดับของสารเคมีจากพืชกระท่อมของผู้บริโภคและผู้ขาย และต้องกำหนดแนวทางการครอบครองพืชกระท่อมของผู้บริโภคพืชกระท่อม โดยอยู่ในการดูแลของผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์

5. ถึงแม้ในภาพรวมของประชาชนในแต่ละภูมิภาคจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อมในระดับดี แต่กลับมีความคิดเห็นต่อพืชกระท่อมทั้งด้านการใช้พืชกระท่อม และการควบคุม และใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมแตกต่างกัน ดังนั้น ก่อนผลักดันนโยบายจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับสังคมถึงเหตุผล ความจำเป็น และประโยชน์ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสังคมจะได้รับหากผลักดันนโยบายนี้ เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดในสังคม

การศึกษาวิจัยที่ควรกำหนดไว้ในชุด/แผนงานโครงการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายพืชกระท่อม

1. การสังเคราะห์ผลการวิจัย (Meta Analysis) ทั้งงานวิจัยของไทยและต่างประเทศ ด้านพืชกระท่อม ทั้งด้านเภสัชวิทยา สังคมวิทยา วัฒนธรรม สุขภาพ ผลกระทบทางจิตประสาท เศรษฐศาสตร์ และกฎหมายเกี่ยวกับพืชกระท่อม

2. การสังเคราะห์ผลการวิจัย (Meta Analysis) เกี่ยวกับบทเรียนด้านนโยบาย การเปลี่ยนแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ ตลอดจนผลของนโยบาย และกฎหมายของต่างประเทศในการอนุญาตให้มีการเสพ ครอบครอง ครอบครองเพื่อเสพ ผลิต แปรรูป และจำหน่ายสารเสพติดได้ ตัวอย่างกรณีศึกษาเป็นต้น ทั้งในลักษณะภายใต้การควบคุมและเสรี

3. การศึกษาเพื่อพัฒนาแผนการขับเคลื่อนนโยบาย/มาตรการที่เกี่ยวข้องเรื่องพืชกระท่อม

4. การพัฒนาตัวชี้วัดนโยบาย มาตรการ และแผนปฏิบัติการ เพื่อกำหนดเป็นกรอบการประเมินนโยบาย

5. การสำรวจความคิดเห็นถึงทางเลือกเชิงนโยบาย โดยการต่อยอดจากการศึกษานี้ ในประเด็นทางเลือกเชิงนโยบายที่ได้ประมวลมาแล้วนี้ แต่ในการสุ่มตัวอย่างและพื้นที่ศึกษาวิจัยต้องเป็นการเก็บข้อมูลทั่วประเทศ โดยใช้หลักสุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทนประชากร และสามารถ

อนุมานกลับไปยังประชากรภาพรวมได้ จึงจะเห็นทิศทาง ความต้องการ และความเห็นพ้อง/ไม่เห็นพ้อง
ของแนวทางตามนโยบายเรื่องการนำพืชกระท่อมออกจากพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522

6. การศึกษาโดยเก็บข้อมูลไปข้างหน้าระยะยาว เพื่อติดตามผลกระทบของพืชกระท่อม
ต่อร่างกาย ผลกระทบทางสังคมจากการใช้น้ำต้มกระท่อมแปรรูปในกลุ่มเด็กและเยาวชน ผลกระทบ
ด้านปัญหาอาชญากรรม ผลกระทบต่อกลุ่มผู้เสพยาเสพติดหน้าใหม่ และผลต่อการลดอันตรายจาก
การเสพยาเสพติด (ผู้เสพยาเสพติดชนิดที่รุนแรง Hard Drug ลดจำนวนลงหรือไม่)

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กิริติ ชัยยิ่งยง. ขีดความสามารถ. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้, 2549.
- นีออน กลิ่นรัตน์. จิตวิทยาเบื้องต้น. ขอนแก่น: ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2525.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. การจัดการความรู้และคลังความรู้. กรุงเทพฯ : เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์, 2547.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. วิธีวิจัยการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร : พิชาญพรีนติ้ง, 2534. หน้า 78.
- นุรชัย ศิริมหาสาร. จัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ : แสงดาว, 2550.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. การวัดทัศนคติ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531.
- พรทิพย์ สัมปัตตะ วณิช และคณะ. พฤติกรรมผู้บริโภค. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2541. หน้า 153.
2541. หน้า 94.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. การจัดการความรู้ : พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ : ชรรคมลการพิมพ์, 2547.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์, สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2542. หน้า 23.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

- ดวงอุมา โสภา. “ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักทะเบียน อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2551.
- เรมเมอร์ อ่างถึงใน ดวงอุมา โสภา, 2551: 20
- สุพินดา วงษ์บุรี. “ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดตั้งและการเปิดคณะวิชาของวิทยาเขตสุพรรณบุรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- สุภาภรณ์ จันทรพัฒนะ. “ความรู้ความเข้าใจของข้าราชการที่มีต่อระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน”. วิทยานิพนธ์, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

- เกษม วัฒนชัย. นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ Thailand Education. พฤษภาคม 2544.
- จำรอง เงินดี. เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2534.

ภาคผนวก

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพืชกระท่อม

แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายและการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษของนักศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน (ปรอ.) รุ่นที่ 26 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านผู้ตอบแบบสอบถาม กรุณาตอบทุกคำถามตามความเป็นจริง โดยผลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงตามข้อมูลของท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

..... ปี

3. ที่อยู่ (ปัจจุบัน)

ภาคเหนือ

ภาคใต้

ภาคกลาง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. อาชีพ

ข้าราชการ (โปรดระบุหน่วยงาน) .....

อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

5. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนที่ 2 : ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม	ใช่	ไม่ใช่
<u>ประเด็นลักษณะทั่วไปของพืชกระท่อมและพฤติกรรมการบริโภคพืชกระท่อม</u>		
1. พืชกระท่อมเป็นพืชยืนต้นที่ไม่มีฤทธิ์เสพติด		
2. พืชกระท่อมมีเฉพาะในภาคใต้เท่านั้น		
3. พืชกระท่อมพบได้มากในทุกเขตภูมิภาคของโลก		
4. การเคี้ยวพืชกระท่อมสามารถทำให้ทันแดด ไม่เหน็ดเหนื่อย ทำงานกลางแดดได้นานขึ้น		
5. ท่านเคยใช้/พบเห็นคนใกล้ชิดใช้พืชกระท่อมโดยวิธีเคี้ยว		
6. พบการนำพืชกระท่อมมาแปรสภาพเป็นสารเสพติดในรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่		
7. ส่วนของพืชกระท่อมที่ใช้บริโภค คือ ใบและเปลือกลำต้น		
8. ผู้เคี้ยวใบกระท่อม จะมีอาการคลื่นไส้อาเจียน เวลอากาศร้อนฟ้าครึ้มฝน		
<u>ประเด็นด้านกฎหมาย</u>		
9. การเสพพืชกระท่อมจะต้องถูกจับ		
10. สามารถครอบครองใบกระท่อมได้โดยไม่มีควมผิด (หากครอบครองไว้ในปริมาณไม่เกิน 5 ใบ)		
11. ใบกระท่อมสดทั้งแบบก้านเขียวและก้านแดง ใบกระท่อมแห้ง ใบกระท่อมบดเป็นผง ล้วนผิดกฎหมาย		
12. พืชกระท่อมและกัญชาจัดเป็นพืชเสพติดตามกฎหมายที่มีบทลงโทษเท่ากัน หากถูกจับคดีจำหน่าย โดยมีของกลางในปริมาณเท่ากัน		
13. การปลูกต้นกระท่อมในบริเวณบ้านจะถูกจับกุมและมีความผิดฐานผลิตพืชกระท่อม		
14. การที่พืชกระท่อมไม่ได้จัดอยู่ในยาเสพติดประเภท 1 เนื่องจากมีโทษต่อร่างกาย และก่อให้เกิดอาชญากรรม และปัญหาสังคมไม่รุนแรงเท่ายาบ้า		
15. การนำใบกระท่อมมาต้มโดยใส่สารอื่น มีความผิดตามกฎหมาย		
16. การนำใบกระท่อมวางไว้เพื่อบริการลูกค้า ตามร้านน้ำชา มีความผิดตามกฎหมาย		

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม	ใช่	ไม่ใช่
<u>ประเด็นด้านผลกระทบต่อสุขภาพ</u>		
17. หากบริโภคพืชกระท่อมในปริมาณที่มากอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาานาน จะมีผลเสียต่อสุขภาพ และมีอาการผิดปกติของร่างกายและจิตใจ		
18. เมื่อหยุดเสพพืชกระท่อมทันที จะมีอาการถอนยา (อารมณ์เศร้า วิตกกังวล หงุดหงิด ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ น้ำมูกน้ำตาไหล และหาวมาก)		
19. ผู้บริโภคพืชกระท่อมในปริมาณมากและเป็นระยะเวลาานาน มักเสี่ยงต่อการเป็นโรคจิต		
20. หากผู้เสพพืชกระท่อมไม่ได้เสพ จะไม่แสดงอาการผิดปกติใดๆ		
21. การดื่มน้ำดื่มใบกระท่อมที่มีส่วนผสมของน้ำอัดลมทำให้เกิดโรคทางช่องปาก เช่น ฟันผุ เหงือกอักเสบ เป็นต้น		
22. เมื่อบริโภคพืชกระท่อมเป็นเวลานานจะทำให้ผิวหนังเกรียมคล้ำ แม้อยู่ในที่ร่ม		
23. ผู้ที่ไม่เคยบริโภคพืชกระท่อมมาก่อน ถ้าเสพในขนาดที่นิยมทั่วไป (2-3 ใบ) เมื่อใช้จะเกิดอาการมึนงง คอแห้ง คลื่นไส้ อาเจียน จนต้องนอนลง		
24. การใช้พืชกระท่อมเป็นประจำ ทำให้รับประทานอาหารได้น้อย น้ำหนักลด ซุปพอม เบื่ออาหาร ท้องผูก โดยเฉพาะผู้ที่เคี้ยวและกลืนใบกระท่อมทั้งใบ โดยไม่คายกากออกไป		
<u>ประเด็นด้านประโยชน์ทางการแพทย์</u>		
25. พืชกระท่อมสามารถนำไปสกัดเพื่อพัฒนาเป็นยาแผนปัจจุบันใช้รักษาโรคได้		
26. พืชกระท่อมสามารถใช้เป็นยาสมุนไพรรักษาโรคต่างๆ เช่น โรคเบาหวาน ท้องร่วง ปวดท้อง แก้อาเจียน แก้อาการเมาพิษกระท่อม โรคระเคาะ เป็นต้น		
27. ชาวบ้านนิยมบริโภคพืชกระท่อมเพื่อให้มีเรี่ยวแรงทำงานและสามารถทนแสงแดดจัดได้		
28. พืชกระท่อมเคยเป็นส่วนประกอบในตำรับยาแผนโบราณสืบทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ		
29. พืชกระท่อมสามารถนำไปสกัดและพัฒนาเป็นยาทดแทนใช้บำบัดผู้ติดยาเสพติดได้		
30. การใช้พืชกระท่อมในฐานะพืชสมุนไพร หรือการพัฒนาเป็นยาแผนปัจจุบันสามารถทำให้ประเทศไทยไม่ต้องเสียบประมาณนำเข้ายารักษาโรคบางชนิดจากต่างประเทศ		
31. นักวิจัยสามารถขออนุญาตครอบครองใบกระท่อมเพื่อการวิจัยได้		
32. หากแพทย์พื้นบ้าน แพทย์แผนไทยสามารถใช้พืชกระท่อมรักษาโรคได้โดยไม่คิดกฎหมาย ประชาชนจะมีทางเลือกในการรักษาพยาบาลมากขึ้นกว่าปัจจุบัน		

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อม	ใช่	ไม่ใช่
<u>ประเด็นผลกระทบทางสังคม</u>		
33. เยาวชนถูกมอมเมาด้วยการสร้างความเชื่อผิดๆ และมารวมตัวเสพน้ำดื่มกระท่อมที่มีส่วนผสมของสารอื่นๆ เช่น ผงแก้กระตุก สารจากหลอดฟลูออเรสเซนต์ ยากันยุง เป็นต้น		
34. การเสพ สี่คูณร้อย เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้สังคมชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดความไม่สงบสุข		
35. หากตัดทำลายพืชกระท่อม จะทำให้ป่าต้นน้ำถูกทำลาย		
36. การกำหนดให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษ กระทบต่อวิถีชีวิต และมิตินิยมของชาวบ้านในบางพื้นที่		
37. เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกับประชาชนในพื้นที่ กรณีพบผู้เสพ และการตัดทำลายต้นกระท่อม		
38. รัฐต้องสิ้นเปลืองงบประมาณ ทรัพยากรในการจับกุม และดำเนินคดีเกี่ยวกับพืชกระท่อม แทนที่จะใช้งบประมาณ และทรัพยากรดังกล่าว ไปเพื่อปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีผลกระทบต่อสังคมรุนแรงกว่า เช่น เฮโรอีน ยาบ้า ไอซ์ เป็นต้น		
39. พบการลักลอบนำเข้าพืชกระท่อมจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาการแพร่ระบาดของพืชกระท่อมในประเทศ		
40. นอกจากพืชกระท่อมในประเทศแล้ว ยังมีการจำหน่ายพืชกระท่อมทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งส่งผลให้มีการแพร่ระบาดของพืชกระท่อมมากขึ้น		

ส่วนที่ 3 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พีชกระท่อม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

หากพีชกระท่อม ไม่ใช่สิ่งผิดกฎหมาย ท่านมีความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ เป็นอย่างไร

ความคิดเห็นต่อพีชกระท่อม นำต้มใบกระท่อม และผู้เกี่ยวข้องกับพีชกระท่อม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. การเคี้ยวใบกระท่อม ไม่ใช่ความผิด เป็นวิถีชุมชน ไม่สร้างปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสังคม					
2. ท่านรู้สึกกลัว กังวล เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหากญาติ เพื่อน สมาชิกในสถานศึกษา/สถานที่ทำงาน/ชุมชนเป็นผู้เสพใบกระท่อม					
3. การรับรองแจกด้วยชาใบกระท่อมถือเป็นวิถีปกติของชุมชนที่กฎหมายไม่ควรแทรกแซง					
4. ท่านคิดว่าการเคี้ยวใบกระท่อมเพื่อให้มีแรงในการทำงานมีความปลอดภัย เช่นเดียวกับ การดื่มกาแฟ หรือเครื่องดื่มบำรุงกำลังผสมคาเฟอีน					
5. ท่านคิดว่าหากประชาชนทั่วไปไปเคี้ยวใบกระท่อมได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าจะลดลง เพราะผู้เสพหันมาใช้ใบกระท่อมแทน					

ส่วนที่ 4 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับพืชกระท่อมในฐานะเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับแก้ไข พ.ร.บ. เกี่ยวกับพืชกระท่อมอย่างไร โปรดเลือกตอบข้อ

(ก) (ข) (ค) หรือ (ง) เพียงข้อเดียว

(ก) ไม่ควรปรับแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดประเภท 5 คงเดิม (หากเลือกข้อนี้ กรุณาข้ามไปตอบ ส่วนที่ 5

(ข) ไม่ควรปรับแก้ไข พรบ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 แต่ควรปรับปรุงให้ (โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ท่านเห็นด้วย โดยสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เื่อประโยชน์ในการนำพืชกระท่อมไปใช้ในทางการแพทย์

เื่อประโยชน์ในการนำพืชกระท่อมไปใช้ในวิถีชีวิตปกติของผู้ใช้พืชกระท่อมในวิถีแบบดั้งเดิม เช่น การเคี้ยวเพื่อทำงาน

เื่อประโยชน์ในการนำพืชกระท่อมไปใช้เป็นยาสมุนไพร

(ค) ควรปรับแก้ไข พรบ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ในประเด็น (โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ช่อง ที่ท่านเห็นด้วย โดยสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

การครอบครองเพื่อจำหน่ายในปริมาณมาก รวมทั้งการแปรรูปเป็นน้ำดื่มใบกระท่อม และการจำหน่ายน้ำดื่มใบกระท่อมต้องถูกลงโทษ แต่อนุญาตให้ครอบครองเพื่อเสพ โดยสามารถพกติดตัวได้ไม่เกินจำนวนที่กำหนดซึ่งระบุให้ชัดเจนในกฎหมาย

ผู้เสพน้ำดื่มใบกระท่อมผสมสารอื่น เช่น 4x100 มีความผิดฐานเสพยาเสพติด ต้องเข้ารับการบำบัด แต่อนุญาตให้ผู้เสพวิธีเคี้ยวสามารถเสพได้โดยไม่ผิดกฎหมาย และไม่ต้องเข้ารับการบำบัดยกเว้นมีอาการผิดปกติจากการเสพ

ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ตำลึง ขนย้าย นำเข้า – ส่งออก มีความผิดตามกฎหมาย แต่อนุญาตให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ขออนุญาตปลูกพืชกระท่อมอย่างถูกกฎหมาย

(ง) ยกเลิกพืชกระท่อมออกจากกฎหมายยาเสพติด (ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ภายใต้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522) (พืชกระท่อมไม่เป็นยาเสพติด)

ส่วนที่ 5 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. เห็นควรจัดทำแผนที่ทางดาวเทียม (สารสนเทศทางภูมิศาสตร์) พืชกระท่อม และจำนวนผู้ใช้ในแต่ละท้องที่ เพื่อกำหนดการบริหารจัดการพืชกระท่อม					
2. เห็นควรให้สามารถปลูกพืชกระท่อมในชุมชนได้ โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม ดูแลการนำพืชกระท่อมไปใช้ในทางที่ถูกต้องหรือไม่ใช้มากเกินไปจนสมควร					
3. เห็นควรกำหนดแนวทางให้รัฐบาลมีสิทธิปลูก พืชกระท่อมเท่านั้น และเป็นผู้จำหน่ายใบกระท่อมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ					
4. เห็นควรกำหนดอาณาเขตเฉพาะในการปลูกพืชกระท่อม เพื่อง่ายในการดูแล ควบคุมของเจ้าหน้าที่รัฐ					
5. เห็นควรอนุญาตให้ทุกบ้านสามารถปลูกพืชกระท่อม โดยจำกัดจำนวนต้น และควบคุมโดยหน่วยงานรัฐในพื้นที่					
6. เห็นควรเสนอให้พืชกระท่อมเป็นหนึ่งในสมุนไพรควบคุม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542					
7. เห็นควรกำหนดแนวทางให้บุคลากรทางการแพทย์ มีสิทธิครอบครองพืชกระท่อมจำนวนหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการรักษาโรค					

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8. เห็นควรกำหนดแนวทางการครอบครองพืชกระท่อมของผู้บริโภคพืชกระท่อม โดยอยู่ในการดูแลของผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์					
9. เห็นควรส่งเสริมการจำหน่ายพืชกระท่อมในเชิงพาณิชย์ โดยสามารถปลูก/แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้อย่างเสรี					
10. เห็นควรกำหนดแนวทางให้นักวิจัยมีสิทธิครอบครองพืชกระท่อมจำนวนหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการวิจัย					
11. เห็นควรกำหนดอายุผู้มีสิทธิ์พกพาใบกระท่อม					
12. เห็นควรกำหนดจำนวนใบกระท่อมในการพกพาใบกระท่อมของแต่ละบุคคล					
13. เห็นควรนำพืชกระท่อมมาแปรรูปมาใช้เป็นยาทดแทนการเสพยาเสพติดประเภทอื่น เช่น ยาบ้า					
14. เห็นควรออกกฎหมายยาเสพติดควบคุมเฉพาะสารเคมีที่ได้จากพืชกระท่อม หรือการนำใบกระท่อมซึ่งเป็นสารตั้งต้นไปต่อยอดหรือแปลงสภาพ เช่น คัมเป็นน้ำแล้วนำไปผสมกับสารอื่นๆ จนเป็นสารเสพติด เช่น สูตรสีคูณร้อย หรือนำไปแปรรูปอื่นๆ					
15. เห็นควรกำหนดให้พืชกระท่อมเป็นสารควบคุมในฐานะวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท					
16. เห็นควรรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยเฉพาะคุณและโทษที่ได้รับจากการบริโภคพืชกระท่อม พร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องการบริโภคพืชกระท่อมอย่างปลอดภัย					
17. เห็นควรกำหนดกฎหมายด้านจรรยาบรรณเกี่ยวกับระดับของสารเคมีจากพืชกระท่อมของผู้ขบขั้รถยนต์					

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
18. เห็นควรออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ บทลงโทษ หรือแนวทางในการควบคุม การผลิต จำหน่าย นำเข้า และส่งออกพืชกระท่อม					
19. เห็นควรกำหนดกฎหมายไม่ให้มีการปลูก พืชกระท่อมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้					
20. เห็นควรกำหนดกฎหมายให้สามารถเสพใบกระท่อมสดเท่านั้น และหากเสพพืชกระท่อมในรูปแบบอื่นถือว่าผิดกฎหมาย					

ขอขอบคุณในความร่วมมือ
นักศึกษา ปรอ. รุ่นที่ 26

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายวิฑิตวัลย์ สุนทรขจิต		
วัน เดือน ปีเกิด	13 มกราคม พ.ศ. 2505		
การศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา	รร.กรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย	พ.ศ. 2521
	ระดับอุดมศึกษา	ปริญญาตรี ศิลปศาสตร์บัณฑิต (บริหาร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	พ.ศ. 2525
		ปริญญาโท ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์-ระบบงานยุติธรรม)	พ.ศ. 2545
		มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	
ประวัติการทำงาน	- ผู้อำนวยการส่วนแผนงานและงบประมาณ (พ.ศ. 2539 – 2540)		
โดยย่อ	- ผู้อำนวยการส่วนพัฒนานโยบาย (พ.ศ. 2541)		
	- ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. (พ.ศ. 2543 - 2547)		
	- ผู้อำนวยการ สำนักงาน ปปส.ภาคใต้ (พ.ศ. 2547 - 2548)		
	- ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการปราบปรามผู้มีอิทธิพลภาคใต้ (พ.ศ. 2547 - 2548)		
	- รองประธานยุติธรรมจังหวัดสงขลา (พ.ศ. 2548 - 2549)		
	- ผู้อำนวยการ สำนักงาน ปปส.ภาค๕ (พ.ศ. 2548 - 2552)		
	- ผู้อำนวยการ สำนักงาน ปปส.ภาค๑ (พ.ศ. 2552 - 2555)		
ตำแหน่งปัจจุบัน	- รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (พ.ศ. 2552-ปัจจุบัน)		
	- ผู้อำนวยการศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 1 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร (ผอ.ศปป.1 กอ.รมน.)		

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา (Social – Psychology)

เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายและการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

ผู้วิจัย นายวิฑูรย์ สุนทรจิต หลักสูตร ปรอ. รุ่นที่ 26

ตำแหน่ง รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พืชกระท่อม (Mitragynia Speciosa Korth) ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง ทั้งกระตุ้นและกดประสาทซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณใช้ ใบกระท่อมมีสารอัลคาลอยด์ (Alkaloid) ซึ่งสามารถบรรเทาอาการปวด จึงถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษาโรคและความบันเทิงมาเป็นเวลานาน

พืชกระท่อมถูกควบคุมโดย พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เนื่องจากเมื่อผู้ใช้ใบกระท่อมเป็นเวลานานจะมีอาการติด ซึ่งมีผลกระทบต่อร่างกาย มีการเพิ่มปริมาณการใช้ใบกระท่อมขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งอาการของผู้ติดใบกระท่อม เช่น เบื่ออาหาร ทำงานได้มากเกินปกติ ตื่นเต้น เพราะประสาทถูกกระตุ้น ร่างกายทรุดโทรมลงหากขาดยาจะไม่มีแรง ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ รู้สึกอ่อนเพลีย ไม่สามารถทำงานได้ อารมณ์ซึมเศร้า เป็นต้น

จากประเด็นที่พืชกระท่อมมีทั้งประโยชน์ทางการแพทย์ และมีผลกระทบต่อร่างกายผู้เสพ จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายและการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ เพื่อให้นโยบายที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสม และไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ
- เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ
- เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี นโยบายเกี่ยวกับ “พืชกระท่อม” เท่านั้น ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่หน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุข และประชาชนทั่วไป ในพื้นที่ความรับผิดชอบของ สำนักงาน ปปส.ภาค 1-9/สำนักงาน ปปส.กทม.

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไป จำนวน 200 คน และเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 200 คน ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุข ทั้งนี้ แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามพื้นที่อยู่อาศัยและทำงาน 4 ภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร และตามพื้นที่การดูแลกำกับและประสานงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของ สำนักงาน ปปส.ภาค 1-9/ สำนักงาน ปปส.กทม. รวม 10 พื้นที่ๆ ละ 40 คน ประกอบด้วย ภาคเหนือ (สำนักงาน ปปส.ภาค 5 และ สำนักงาน ปปส.ภาค 6) ภาคกลาง (สำนักงาน ปปส.ภาค 1 สำนักงาน ปปส.ภาค 2 และสำนักงาน ปปส.ภาค 7) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงาน ปปส.ภาค 3 และสำนักงาน ปปส.ภาค 4) ภาคใต้ (สำนักงาน ปปส.ภาค 8 และ สำนักงาน ปปส.ภาค 9) และกรุงเทพมหานคร (สำนักงาน ปปส.กทม.) รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

การศึกษานี้มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถอนุมานผลการศึกษาไปยังประชากรได้เนื่องจากการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อ 1 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายการยกเลิก “พีชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ พบว่ามีประเด็นทางเลือกเชิงนโยบายหลัก 4 แนวทาง โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในแต่ละแนวทางจำนวนแตกต่างกัน ดังนี้

แนวทางที่ 1 ไม่ควรปรับแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับพีชกระท่อม โดยให้พีชกระท่อมเป็นยาเสพติดประเภท 5 คงเดิม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับแนวทางนี้มากที่สุด (ร้อยละ 41.0)

แนวทางที่ 2 ไม่ควรปรับแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แต่ควรปรับปรุงระเบียบให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างรองลงมา ร้อยละ 33.0 เห็นด้วยกับแนวทางนี้ โดยในจำนวนนี้ เห็นควรปรับปรุงระเบียบให้เอื้อประโยชน์ในการนำพีชกระท่อมไปใช้ในทางการวิจัยหรือทางการแพทย์ ร้อยละ 85.6 เอื้อประโยชน์ในการนำพีชกระท่อมไปใช้เป็นยาสมุนไพร ร้อยละ 64.4 และการนำพีชกระท่อมไปใช้ในวิถีชีวิตปกติของผู้ใช้พีชกระท่อมในวิถีแบบดั้งเดิม เช่น การเคี้ยวเพื่อทำงาน ร้อยละ 44.7

แนวทางที่ 3 ควรปรับแก้ไข พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 19.0 เห็นด้วยกับแนวทางนี้ โดยในจำนวนนี้เห็นว่าควรมีแนวทางปรับแก้ไขกฎหมาย ประกอบด้วย

1) การครอบครองเพื่อจำหน่ายในปริมาณมาก รวมทั้งการแปรรูปเป็นน้ำดื่มใบกระท่อม และการจำหน่ายน้ำดื่มใบกระท่อมต้องถูกลงโทษ แต่อนุญาตให้ครอบครองเพื่อเสพ โดยสามารถพกติดตัวได้ไม่เกินจำนวนที่กำหนดซึ่งระบุให้ชัดเจนในกฎหมาย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย ร้อยละ 65.7

2) ผู้เสพน้ำดื่มใบกระท่อมผสมสารอื่น เช่น 4x100 มีความผิดฐานเสพยาเสพติดต้องเข้ารับการบำบัด แต่อนุญาตให้ผู้เสพวิธีนี้สามารถเสพได้โดยไม่ผิดกฎหมาย และไม่ต้องเข้ารับการบำบัด ยกเว้นมีอาการผิดปกติจากการเสพ ซึ่งมีผู้เห็นด้วย ร้อยละ 78.9

3) ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ลำเลียง ขนย้าย นำเข้า – ส่งออก มีความผิดตามกฎหมาย แต่อนุญาตให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ขออนุญาตปลูกพืชกระท่อมอย่างถูกกฎหมาย ซึ่งมีผู้เห็นด้วย ร้อยละ 56.5

แนวทางที่ 4 ยกเลิกพืชกระท่อมออกจากกฎหมายยาเสพติด (ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ภายใต้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยพืชกระท่อมไม่เป็นยาเสพติด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับแนวทางนี้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 เพื่อ ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจากยาเสพติดให้โทษฯ พบว่า

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม

ความคิดเห็นต่อการใช้พืชกระท่อม ในภาพรวมพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในระดับ “ไม่แน่ใจ” ว่าการใช้พืชกระท่อมเป็นสิ่งที่สมควรหรือไม่ แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนร้อยละของความคิดเห็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 43.5 เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการเคี้ยวใบกระท่อมไม่ใช่ความผิด เป็นวิถีชุมชน ไม่สร้างปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสังคม และผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 56.5 ไม่รู้สึกกลัว กังวล เรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหากญาติเพื่อน สมาชิกในสถานศึกษา/สถานที่ทำงาน/ชุมชน เป็นผู้เสพน้ำดื่มใบกระท่อม”

นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 53.25 ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการรับรองแขกด้วยชาใบกระท่อมถือเป็นวิถีปกติของชุมชนที่กฎหมายไม่ควรแทรกแซง ในขณะที่ร้อยละ 40 ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า การเคี้ยวใบกระท่อมเพื่อให้มีแรงในการทำงานมีความปลอดภัย เช่นเดียวกับการดื่มกาแฟ หรือเครื่องดื่มบำรุงกำลังผสมคาเฟอีน และ ร้อยละ 47.75 ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความที่ว่าหากประชาชนทั่วไปเคี้ยวใบกระท่อมได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าจะลดลง เพราะผู้เสพน้ำดื่มใบกระท่อมแทน

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม

เมื่อพิจารณาจากค่าสัดส่วนร้อยละพบว่าแนวทางการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมที่มีผู้เห็นด้วย 3 อันดับแรก ได้แก่

1) เห็นควรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับพืชกระท่อม โดยเฉพาะคุณและโทษที่ได้รับจากการบริโภคพืชกระท่อม พร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องการบริโภคพืชกระท่อมอย่างปลอดภัย (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 32.3 เห็นด้วย ร้อยละ 51.8)

2) เห็นควรออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ บทลงโทษ หรือแนวทางในการควบคุมการผลิต จำหน่าย นำเข้า และส่งออกพืชกระท่อม (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 32.3 เห็นด้วย ร้อยละ 51.0)

3) เห็นควรจัดทำแผนที่ทางดาวเทียม (สารสนเทศทางภูมิศาสตร์) พืชกระท่อม และจำนวนผู้ใช้ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อกำหนดการบริหารจัดการพืชกระท่อม (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 20 เห็นด้วย ร้อยละ 50.3)

เมื่อพิจารณาจากค่าสัดส่วนร้อยละพบว่าแนวทางการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมที่มีผู้ไม่เห็นด้วย 3 อันดับแรก ได้แก่

1) เห็นควรส่งเสริมการจำหน่ายพืชกระท่อมในเชิงพาณิชย์ โดยสามารถปลูก/แปรรูปผลิตภัณฑ์ได้อย่างเสรี (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 20.3 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 41.0)

2) เห็นควรอนุญาตให้ทุกบ้านสามารถปลูกพืชกระท่อม โดยจำกัดจำนวนต้นและควบคุมโดยหน่วยงานรัฐในพื้นที่ (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 18.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 34.0)

3) เห็นควรนำพืชกระท่อมมาแปรสภาพใช้เป็นยาทดแทนการเสพยาเสพติดประเภทอื่น เช่น ยาบ้า (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 16.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 35.3)

จากวัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น ที่มีต่อนโยบายการยกเลิก “พืชกระท่อม” ออกจาก ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ผลการศึกษาพบว่า

1. ปฏิเสธสมมติฐาน “อายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพืชกระท่อมแตกต่างกัน” โดย พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมไม่แตกต่างกัน

2. ยอมรับสมมติฐาน “บุคคลที่อาศัย/ทำงานในพื้นที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพืชกระท่อมแตกต่างกัน” โดย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม (ทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ) ที่อาศัย/ทำงานอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมแตกต่างกัน (นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05) โดยผู้ที่อาศัยในพื้นที่ภาคใต้มีความคิดเห็นเชิงบวกเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อมมากกว่า

ผู้ที่อาศัยในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้ที่อาศัยในพื้นที่ภาคใต้มีความคุ้นชินกับพืชกระท่อม และวิธีการใช้พืชกระท่อมในเชิงวัฒนธรรมและการทำงานมากกว่าผู้ที่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. ปฏิเสธสมมติฐาน “ข้าราชการที่ทำงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพืชกระท่อมแตกต่างจากประชาชนทั่วไป” โดยพบว่าข้าราชการ และประชาชนทั่วไปมีความเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมไม่แตกต่างกัน

4. ปฏิเสธสมมติฐาน “ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพืชกระท่อมแตกต่างกัน” โดยพบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พืชกระท่อมและความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมและใช้ประโยชน์เกี่ยวกับพืชกระท่อมไม่แตกต่างกัน

5. ยอมรับสมมติฐาน “บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อมต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายควบคุมพืชกระท่อมแตกต่างกัน” (นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05) โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชกระท่อมในระดับมาก ร้อยละ 64.50 ระดับปานกลาง ร้อยละ 35.30 และระดับน้อย ร้อยละ 0.30 (1 คน) อย่างไรก็ตาม จากการที่มีผู้มีความรู้เพียง 1 คน ทำให้เมื่อทดสอบทางสถิติแล้ว ไม่พบว่าระดับความรู้ระดับใดที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในการศึกษาครั้งต่อไป จึงควรเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก หรือใช้ข้อคำถามวัดระดับความรู้ที่มีความยากมากขึ้น เพื่อให้สามารถจัดกลุ่มคะแนนที่บ่งชี้ความแตกต่างของระดับความรู้ได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่กำหนดนโยบาย และ สถาบันวิชาการเป็นเจ้าภาพร่วมกัน ในลักษณะคู่ความร่วมมือเพื่อดำเนินโครงการศึกษาวิจัยในลักษณะชุดโครงการฯ ครอบคลุมทั้งด้านเภสัชศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย การสาธารณสุข วัฒนธรรมท้องถิ่น แนวทางการสื่อสารเพื่อสังคม ฯลฯ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาเสพติด ห่วงเวลา นำมาปฏิบัติได้จริง โดยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากนโยบาย

2. การพัฒนานโยบายฯ ต้องมีการกำหนดแผนตามวงจรระบบนโยบายที่มีช่วงเวลาชัดเจน กำหนดแผนงบประมาณเพื่อรองรับกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายที่ชัดเจนในทุกขั้นตอน พร้อมทั้ง กำหนดตัวชี้วัดและนิยามที่ชัดเจน ตามกระบวนการพัฒนานโยบายให้ครอบคลุม เพื่อการวัดผล และผลกระทบของนโยบาย

3. ก่อนผลักดันนโยบายจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับสังคมถึงเหตุผล ความจำเป็น และประโยชน์ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคมจะได้รับหากผลักดันนโยบายนี้ เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดในสังคม

4. การพัฒนานโยบายเพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อม หรือ การให้พืชกระท่อมไม่เป็นยาเสพติดให้โทษจำเป็นต้องมีการณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับพืชกระท่อม จำเป็นต้องออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ บทลงโทษ หรือแนวทางในการควบคุม การผลิตจำหน่าย นำเข้า และส่งออกพืชกระท่อมให้ชัดเจน มีการจัดทำแผนที่ทางดาวเทียม (สารสนเทศทางภูมิศาสตร์) พืชกระท่อม และจำนวนผู้ใช้ในแต่ละท้องที่ เพื่อกำหนดการบริหารจัดการพืชกระท่อม

5. ควรสำรวจความคิดเห็นถึงทางเลือกเชิงนโยบาย โดยการสุ่มตัวอย่างที่ตัวแทนประชากรจากทั่วประเทศ จะเห็นทิศทาง ความต้องการ และความเห็นพ้อง/ไม่เห็นพ้อง ของแนวทางตามนโยบายเรื่องการนำพืชกระท่อมออกจากพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522

6. ต้องมีการศึกษาโดยเก็บข้อมูลไปข้างหน้าระยะยาว เพื่อติดตามผลกระทบของพืชกระท่อมต่อร่างกาย ผลกระทบทางสังคมจากการใช้น้ำดื่มกระท่อมแปรรูปในกลุ่มเด็กและเยาวชน ผลกระทบด้านปัญหาอาชญากรรม ผลกระทบต่อกลุ่มผู้เสพยาเสพติดหน้าใหม่ เพื่อตัดสินใจเชิงนโยบายในระยะยาว

ABSTRACT

Title: A Study of the development of policy to repeal “Kratom” from a category 5 of drugs under the Narcotics Act.

Field: Psycho-Social

Name : Mr. Vittawan Sunthornkajit **Course** NDC (JSPS) **Class** 26

This research aims to study the development of policy to repeal “Kratom” from a category 5 of drugs under the Narcotics Act 1979 and comparative study the opinion on cancellation Kratom out of the Narcotics Control Law. This quantitative study used a purposive sampling tool of choice, including the general population, staffs of the Office of Narcotics Control Board, polices and public health officials in the area of the Narcotics Control Office Region 1-9 and Bangkok metropolitan in total 400 people. Data were collected by questionnaire.

The results showed that there are 4 policy options that the number of respondents agreed with in order namely:- 1) not amended the law regarding Kratom and leaved it as a category 5 of drugs under the law, 2) should not be amended Narcotics Act 1979 but should improve the regulation under the Act to support medical uses, 3) should be amended some issues in Narcotics Act 1979 and 4) repeal Kratom from the law.

Most respondents perceive that chewing Kratom is not a guilty. It is a community way of life, not create a criminal and social problem and don’t feel worried about the safety of life and property if relatives, friends, members of the school / workplace / community is a kratom eater. They disagree about the liberalization use and processing of Kratom. The most respondents also are uncertain on the control process of Kratom.

The study found that people living in different areas have different opinions on Kratom. By those who live in the southern region have positive perception on the Kratom using more than those who live in the Northeast region and those with knowledge about Kratom has a different opinion about the control and the benefits of Kratom. Kratom policy development process had to be developed a participatory learning that cover several dimensions to the adoption of knowledge sharing from the stakeholder. Long term plan and indicator that encompasses both dimensions, the policy achievement and the impact of policies including the campaign for a better understanding about Kratom and the need to develop policies has to be done to reduce social conflicts.